

**ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

**ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»
«ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ»**

*Ροές μισθωτής απασχόλησης και εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης:
Μια συγκριτική ανάλυση των δεκατριών Περιφερειών της Ελλάδας 2014 -2018*

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αναστασία Γκουτζέλη

Αθήνα, 2020

Τριμελής Επιτροπή

Γιάννης Κουζής, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Ιορδάνης Ψημμένος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Γεωργία Πετράκη, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Γκουτζέλη Αναστασία, 2020.

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Ευχαριστίες

Με την περάτωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, η οποία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Ανάλυση και Εφαρμογή Κοινωνικής Πολιτικής», επιτυγχάνεται ένας στόχος που ξεκίνησε πριν ενάμισι χρόνο.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Κουζή Ιωάννη για τη συνεργασία που είχαμε κατά το στάδιο της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος για το διαδραστικό μαθησιακό περιβάλλον που διαμόρφωσαν, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών.

Θα ήταν παράλειψη να μην αναγνωρίσω την υποστήριξη του συναδέλφου μου κ. Κωνσταντίνου Τσατσούλη. Οι συμβουλές του και οι παρεμβάσεις του ήταν πολύτιμες για την ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας.

Τέλος, το πιο μεγάλο ευχαριστώ ανήκει στην οικογένειά μου, στο σύζυγό μου Πασχάλη και στις κόρες μου Κατερίνα και Σοφία, όπως επίσης και στους γονείς μου Παρασκευά και Κατερίνα, γιατί στήριξαν την επιλογή μου και την προσπάθειά μου. Η υπομονή τους και η κατανόηση που έδειξαν ήταν απαραίτητα εφόδια για να φέρω εις πέρας το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Περιεχόμενα

Περίληψη	10
Abstract	12
Εισαγωγή	13
Α΄ μέρος	
Κεφ.1^ο Ορισμοί – Εννοιολογικές Προσεγγίσεις	16
1.1 Ευελιξία	16
1.2 Ευέλικτες μορφές απασχόλησης	17
Κεφ.2^ο Δημόσιες Πολιτικές για την ευελιξία στην αγορά εργασίας	20
2.1 Μερική απασχόληση	20
2.1.1 Έννοια – διακρίσεις	20
2.1.2 Νομοθετικές παρεμβάσεις που αφορούν τη μερική απασχόληση	22
2.2 Προσωρινή απασχόληση	24
2.2.1 Συμβάσεις ορισμένου Χρόνου – Έννοια	24
2.2.2 Εποχιακή απασχόληση	25
2.2.3 Νομοθετικές παρεμβάσεις για την προσωρινή απασχόληση	25
2.3 Δανεισμός εργαζομένων – Εταιρείες προσωρινής απασχόλησης	27
2.3.1 Έννοια – Εννοιολογικά στοιχεία	27
2.3.2 Νομοθετικές Παρεμβάσεις που αφορούν τις εταιρείες προσωρινής απασχόλησης	29
2.4 Νομοθετικές παρεμβάσεις που αφορούν την προστασία της απασχόλησης	31
Κεφ.3^ο Εργαλεία για τη διαχείριση της αλλαγής	33
3.1 ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ	33
3.1.1. Ιστορικό Εξέλιξης – Βασικό Αντικείμενο	33
3.1.2 Υποβαλλόμενα έντυπα στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ	35
Β΄ μέρος	39
Κεφ.4^ο Το εργατικό δυναμικό της χώρας	40

Κεφ.5^ο	Χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων με προσωπικό της ελληνικής οικονομίας	44
5.1	Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Ελληνική Επικράτεια ανά Περιφέρεια και κατανομή προσωπικού	44
5.2	Επιχειρήσεις ή δραστηριότητες ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, Τρέχουσα Κατάσταση περιόδου 18.11.2019	50
Κεφ.6^ο	Ροές μισθωτής απασχόλησης (προσλήψεων – αποχωρήσεων)	52
Κεφ.7^ο	Η εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης 2014-2018	64
7.1	Η εξάπλωση της μερικής απασχόλησης	64
7.1.1	Η εξάπλωση της μερικής απασχόλησης στην Επικράτεια	64
7.1.2	Η εξάπλωση της μερικής απασχόλησης ανά Περιφέρεια	67
7.2	Μετατροπές συμβάσεων εργασίας μερικής απασχόλησης	78
7.2.1	Μετατροπές συμβάσεων εργασίας στην Επικράτεια	78
7.2.2	Μετατροπές συμβάσεων εργασίας ανά Περιφέρεια	81
7.3	Προσωρινή απασχόληση	84
7.3.1	Συμβάσεις ορισμένου χρόνου	84
7.3.1.1	Συμβάσεις ορισμένου χρόνου στην Επικράτεια	84
7.3.1.2	Συμβάσεις ορισμένου χρόνου ανά Περιφέρεια	91
7.3.2	Προσωρινή εργασία δια μέσου των Εταιρειών Προσωρινής Απασχόλησης	93
7.4	Καθεστώς απασχόλησης και σχέση απασχόλησης συνδυαστικά	98
7.4.1	Καθεστώς απασχόλησης και σχέση απασχόλησης συνδυαστικά στην Επικράτεια	98
7.4.2	Καθεστώς απασχόλησης και σχέση απασχόλησης συνδυαστικά ανά Περιφέρεια	104
7.5	Εξάπλωση των ευέλικτων μορφών ανά φύλο	105
7.5.1	Εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης ανά φύλο στην Επικράτεια	105
7.5.2	Εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης ανά φύλο, ανά Περιφέρεια	113
Κεφ.8^ο	Κλαδική κατανομή των ευέλικτων μορφών απασχόλησης	117
	Συμπεράσματα – Προτάσεις	120
	Πηγές – Βιβλιογραφία	125

Παράρτημα Πινάκων	129
Πίνακας Α.1 Νομική Μορφή Επιχειρήσεων ανά Περιφέρεια	130
Πίνακας Α.2 Κατανομή Προσωπικού ανά ΚΑΔ	135
Πίνακας Α.3 Ροές προσλήψεων ανά Περιφέρεια 2014-2018	148
Πίνακας Α.4 Ροές οικειοθελών αποχωρήσεων ανά Περιφέρεια 2014-2018	148
Πίνακας Α.5 Ροές καταγγελιών συμβάσεων με προειδοποίηση ανά Περιφέρεια 2014-2018	149
Πίνακας Α.6 Ροές καταγγελιών συμβάσεων χωρίς προειδοποίηση ανά Περιφέρεια 2014-2018	149
Πίνακας Α.7 Ροές λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου ανά Περιφέρεια 2014-2018	150
Πίνακας Α.8 Ροές προσλήψεων ανά καθεστώς, ανά Περιφέρεια 2014-2018	151

Πίνακες

Πίνακας 4.1 Κατανομή του Εργατικού Δυναμικού 2014-2018	41
Πίνακας 4.2 Ποσοστιαία κατανομή του Εργατικού Δυναμικού 2014-2018	42
Πίνακας 5.1 Αριθμός επιχειρήσεων και απασχολούμενο προσωπικό ανά Περιφέρεια	44
Πίνακας 5.2 Αριθμός επιχειρήσεων κατά τάξεις μεγέθους με βάση τον αριθμό που απασχολούν στις 18.11.2019	47
Πίνακας 5.3 Κατανομή του απασχολούμενου προσωπικού με βάση τη νομική μορφή των επιχειρήσεων	49
Πίνακας 5.4 Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας και αναλογία προσωπικού	51
Πίνακας 6.1 Υποβολές εντύπων στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ 2014-2018	52
Πίνακας 6.2 Ποσοστιαία αύξηση αναγγελιών προσλήψεων σε σχέση με τον αριθμό και το μέγεθος των επιχειρήσεων	56
Πίνακας 6.3 Ποσοστιαία κατανομή των αποχωρήσεων	57
Πίνακας 6.4 Υποβολές καταγγελιών σύμβασης εργασίας 2014-2018	62
Πίνακας 6.5 Ροές μισθωτής απασχόλησης που υποβλήθηκαν χειρόγραφα 2014-2018	63
Πίνακας 7.1 Συνδρομή των ευέλικτων μορφών απασχόλησης στο ισοζύγιο καθαρών ροών	67

Πίνακας 7.2 Ροές προσλήψεων απασχόλησης 2014-2018 ανά καθεστώς και ποσοστιαία μεταβολή αυτών	78
Πίνακας 7.3 Υποβολή εντύπων συμβάσεων εργασίας (E9) 2014-2018 και ποσοστιαία μεταβολή αυτών	79
Πίνακας 7.4 Ροές προσλήψεων ανά σχέση απασχόλησης 2014-2018	84
Πίνακας 7.5 Ροές προσλήψεων και αποχωρήσεων 2014 -2018 ανά σχέση απασχόλησης	86
Πίνακας 7.6 Ροές προσλήψεων προσωρινής απασχόλησης ως ποσοστό στην συνολική απασχόληση	88
Πίνακας 7.7 Ροές αποχωρήσεων ανά σχέση απασχόλησης 2014-2018	89
Πίνακας 7.8 Ροές αποχωρήσεων ως ποσοστό στο σύνολο των αποχωρήσεων στην Επικράτεια	89
Πίνακας 7.9 Αριθμός προσωρινά απασχολουμένων μέσω ΕΠΑ	94
Πίνακας 7.10 Ροές προσλήψεων – αποχωρήσεων μισθωτών μέσω ΕΠΑ ανά σχέση εργασίας 2014-2018	95
Πίνακας 7.11 Ροές προσλήψεων – αποχωρήσεων μισθωτών μέσω ΕΠΑ ανά σχέση εργασίας και ανά καθεστώς 2014 -2018	96
Πίνακας 7.12 Ροές μισθωτής απασχόλησης ανά σχέση εργασίας και ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2014	98
Πίνακας 7.13 Ροές μισθωτής απασχόλησης ανά σχέση εργασίας και ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2015	99
Πίνακας 7.14 Ροές μισθωτής απασχόλησης ανά σχέση εργασίας και ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2016	99
Πίνακας 7.15 Ροές μισθωτής απασχόλησης ανά σχέση εργασίας και ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2017	100
Πίνακας 7.16 Ροές μισθωτής απασχόλησης ανά σχέση εργασίας και ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2018	100
Πίνακας 7.17 Μεταβολές στην κατανομή της απασχόλησης σε απόλυτα και ποσοστιαία μεγέθη 2014 -2018	101
Πίνακας 7.18 Ροές προσλήψεων ανά φύλο στην Επικράτεια 2014 -2018	105
Πίνακας 7.19 Ποσοστιαία συμμετοχή ανδρών – γυναικών στη συνολική απασχόληση	105
Πίνακας 7.20 Ροές προσλήψεων ανά φύλο, ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2014-2018	108

Πίνακας 7.21 Ποσοστιαία συμμετοχή στην απασχόληση ανά φύλο, ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2014 – 2018	108
Πίνακας 7.22 Ροές λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου ανά φύλο 2014-2018	111
Πίνακας 8.1 Κλαδική κατανομή ευέλικτων μορφών απασχόλησης και ποσοστό συμμετοχής στον κλάδο και στο σύνολο της απασχόλησης 2014	117
Πίνακας 8.2. Κλαδική κατανομή ευέλικτων μορφών απασχόλησης και ποσοστό συμμετοχής στον κλάδο και στο σύνολο της απασχόλησης 2018	118

Διαγράμματα

Διάγραμμα 4.1 Κατανομή του Εργατικού Δυναμικού 2014-2018	43
Διάγραμμα 5.1 Ποσοστιαία Κατανομή μισθωτών ανά Περιφέρεια	46
Διάγραμμα 5.2 Αριθμός επιχειρήσεων με βάση τον αριθμό των απασχολούμενου προσωπικού	49
Διάγραμμα 6.1 Σωρευτικό ισοζύγιο καθαρών ροών 2014-2018	53
Διάγραμμα 6.2 Η εξέλιξη του ισοζυγίου καθαρών ροών ανά Περιφέρεια	55
Διάγραμμα 6.3 Ροές αποχωρήσεων ανά έντυπο 2014 -2018	58
Διάγραμμα 6.4 Ποσοστιαία κατανομή αποχωρήσεων 2014 -2018	59
Διάγραμμα 6.5 Ποσοσταίες μεταβολές αποχωρήσεων 2014-2018	61
Διάγραμμα 7.1 Ροές προσλήψεων ανά καθεστώς εργαζομένων 2014 -2018	64
Διάγραμμα 7.2 Ροές προσλήψεων ανά καθεστώς εργαζομένων 2014 -2018, σε συνδυασμό με την τάση ροών προσλήψεων συγκεντρωτικά	65
Διάγραμμα 7.3 Ποσοστιαία κατανομή της απασχόλησης ανά καθεστώς 2014-2018	65
Διάγραμμα 7.4 Ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης, ανά καθεστώς, ανά Περιφέρεια 2014	68
Διάγραμμα 7.5 Έυρος μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης 2014	69
Διάγραμμα 7.6 Ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης ανά καθεστώς, ανά Περιφέρεια 2015	70
Διάγραμμα 7.7 Έυρος μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης 2015	71
Διάγραμμα 7.8 Ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης ανά καθεστώς, ανά Περιφέρεια 2016	72
Διάγραμμα 7.9 Έυρος μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης 2016	73
Διάγραμμα 7.10 Ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης ανά καθεστώς, ανά Περιφέρεια 2017	74

Διάγραμμα 7.11 Έυρος μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης 2017	75
Διάγραμμα 7.12 Ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης ανά καθεστώς και ανά Περιφέρεια 2018	76
Διάγραμμα 7.13 Έυρος μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης 2018	77
Διάγραμμα 7.14 Εξέλιξη των τροποποιητικών συμβάσεων 2014-2018	80
Διάγραμμα 7.15 Κατανομή τροποποιητικών συμβάσεων 2014-2018	81
Διάγραμμα 7.16 Ποσοστιαίες μεταβολές μετατροπών ανά Περιφέρεια 2014 -2018	83
Διάγραμμα 7.17 Εξέλιξη των αναγγελιών προσλήψεων ανά σχέση εργασίας 2014-2018	87
Διάγραμμα 7.18 Ροές προσλήψεων προσωρινής απασχόλησης ως ποσοστό στη συνολική απασχόληση 2014-2018	87
Διάγραμμα 7.19 - 7.20 Ροές αποχωρήσεων προσωρινής απασχόλησης ανά σχέση εργασίας 2014 -2018	90
Διάγραμμα 7.21 Ροές προσλήψεων ανά σχέση εργασίας ανά Περιφέρεια 2014	91
Διάγραμμα 7.22 Ροές προσλήψεων ανά σχέση εργασίας ανά Περιφέρεια 2018	92
Διάγραμμα 7.23 Αριθμός εργαζομένων μέσω ΕΠΑ 2014-2018 (ανά εξάμηνο)	94
Διάγραμμα 7.24 -7.25 Ροές προσλήψεων ανά καθεστώς και ανά σχέση εργασίας 2014-2018	102
Διάγραμμα 7.26 Ροές προσλήψεων ανά φύλο, 2014-2018	106
Διάγραμμα 7.27 Ροές προσλήψεων ανά φύλο, ανά καθεστώς 2014-2018	111
Διάγραμμα 7.28 Ροές λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου, ανά φύλο 2014-2018	112
Διάγραμμα 7.29 Ποσοστιαία κατανομή λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου ανά φύλο 2014-2018	112
Διάγραμμα 7.30 Ποσοστιαία κατανομή της ευέλικτης απασχόλησης ανά φύλο,ανά Περιφέρεια 2014	113
Διάγραμμα 7.31 Ποσοστιαία κατανομή της πλήρους απασχόλησης ανά φύλο,ανά Περιφέρεια 2014	114
Διάγραμμα 7.32 Ποσοστιαία κατανομή της ευέλικτης απασχόλησης ανά φύλο,ανά Περιφέρεια 2018	115
Διάγραμμα 7.33 Ποσοστιαία κατανομή της πλήρους απασχόλησης ανά φύλο,ανά Περιφέρεια 2018	116

Περίληψη

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 η πολιτική απασχόλησης της Ε.Ε. προωθεί την ευελιξία στην αγορά εργασίας δια μέσου της μείωσης του εργασιακού κόστους, στο όνομα της αύξησης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, προκειμένου ν'αντιμετωπιστούν προβλήματα όπως τα υψηλά ποσοστά ανεργίας. Το θεσμικό πλαίσιο που διαμορφώθηκε στη χώρα μας απορρέει, ως επί το πλείστον, ως υποχρέωση ενσωμάτωσης στο εθνικό δίκαιο κοινοτικών οδηγιών. Εντούτοις, κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας έχουν εντατικοποιηθεί οι αλλαγές στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων με στόχο την ενίσχυση της ευελιξίας. Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει το ρόλο του νομοθετικού πλαισίου στην προώθηση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, μέσα από μια συγκριτική ανάλυση των δεκατριών (13) Περιφερειών της Ελληνικής Επικράτειας. Πιο συγκεκριμένα, επικεντρώνεται στις πολιτικές ευελιξίας της αγοράς εργασίας, η οποία εκδηλώνεται στον άξονα της απασχόλησης. Σ'αυτό το πλαίσιο καταγράφει τις ροές μισθωτής απασχόλησης, καθώς και τις αλλαγές που διαδραματίζονται στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων, οι οποίες αποτελούν το επίκεντρο των πολιτικών ευελιξίας. Η ανάλυση σε επίπεδο Περιφέρειας κρίθηκε απαραίτητη, αφενός μεν για να γίνει αποτίμηση των πολιτικών προώθησης της ευελιξίας των τοπικών αγορών εργασίας, αφετέρου δε για να αποκαλυφθούν οι διαφορετικές συνθήκες των τοπικών αγορών εργασίας με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι οι εργαζόμενοι της κάθε Περιφέρειας. Η ανάλυση των τάσεων της ευελιξίας των τοπικών αγορών εργασίας στηρίχθηκε στα πρόσφατα δεδομένα των ετών 2014 -2018. Ως πηγή δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα (ως επί το πλείστον πρωτογενή) του ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ από τα έντυπα αρμοδιότητας ΣΕΠΕ και ΟΑΕΔ. Η επιλογή της συγκεκριμένης πενταετίας έγινε για να εξεταστούν και να αναλυθούν πρόσφατα δεδομένα – τα οποία είναι ψηφιοποιημένα στο Πληροφοριακό Σύστημα - από την περίοδο της κρίσης, όπως επίσης και για να αναδείξει την επίδραση των αλλαγών του θεσμικού πλαισίου από τις μνημονιακές πολιτικές. Τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας αποκαλύπτουν μια ξεκάθαρη στροφή προς τις ευέλικτες μορφές απασχόλησης και συρρίκνωση της σταθερής πλήρους απασχόλησης πανελλαδικά. Τελικά, οι μεταρρυθμίσεις της εργατικής νομοθεσίας, στο συγκεκριμένο περιβάλλον της οικονομικής κρίσης, κατάφεραν να προωθήσουν την ευελιξία στην αγορά εργασίας.

Λέξεις κλειδιά: ροές μισθωτής απασχόλησης, πολιτικές ευελιξίας της απασχόλησης, ευέλικτες μορφές απασχόλησης, προσωρινή απασχόληση, συμβάσεις μερικής απασχόλησης, συμβάσεις αορίστου και ορισμένου χρόνου

Abstract

Since the early nineties, European Union labor market policy has been promoting work flexibility by reducing labor costs with the aim of increasing competitiveness among enterprises in order that problems, such as high rates of unemployment, can be dealt with. The institutional framework which was formed in Greece resulted from the obligation to incorporate Community directives into national law. However, changes in the field of labor relations have been intensified over the last decade with a view of enhancing flexibility. The purpose of this research is to bring out the role of legislation in promoting flexibility employment policies through a comparative analysis of the thirteen Regions of Greece. In particular, it focuses on the flexibility policies of the labor market that take place in the sector of employment. Within this context it records the employment flows, as well as the changes that occur in the field of labor relations as they consist the center of the policies of a flexible labor market. The analysis at regional level was deemed essential because on the one hand it evaluates the flexibility policies of the regional labor market and on the other hand, it reveals the different local working conditions that the employees face in each Region. The analysis was based on the recent data for the years 2014-2018. The data (mostly primary) from the IT System of ERGANI, SEPE and OAED competence forms were used as a source. The choice of the five year selection was made firstly to examine recent data - which is digitized – and secondly to highlight the impact of the changes of the institutional framework of memoranda policies. The findings of the research reveal a clear trend towards flexible forms of work and a decline in full-time employment throughout the country. Finally, the reforms in work legislation in this specific economic crisis environment managed to promote flexibility in the labor market.

Key words: Employment flows, labor's market flexibility policies, flexible forms of work, temporary work, part-time contracts, short and long terms contracts

Εισαγωγή

Η πολιτική απασχόλησης συνιστά ένα σύνολο παρεμβάσεων του κράτους, που στοχεύει στην μείωση της ανεργίας και στην ανακούφιση των ανέργων από τις συνέπειές της. Οι απαρχές της ανάγονται στο α' μισό του 20ου αιώνα, σ' ένα πλαίσιο εκβιομηχάνισης της παραγωγής, αστικοποίησης του πληθυσμού και αύξησης της μισθωτής εργασίας. Για την εκπλήρωση των σκοπών της συνδυάζονται πολιτικές και σε άλλους τομείς (όπως π.χ. στο σύστημα φορολογίας, κοινωνικών παροχών, εκπαίδευση) [Καραμεσίνη Μ., 2005, σελ.21-28].

Οι πολιτικές απασχόλησης με την ευρεία έννοια περιλαμβάνουν: α) τις ενεργητικές και παθητικές πολιτικές αγοράς εργασίας, β) τις πολιτικές ευελιξίας της αγοράς εργασίας και γ) τις επεκτατικές μακροοικονομικές πολιτικές [Καραμεσίνη Μ., 2005 σελ.28-32].

Τη δεκαετία του '90 η υψηλή ανεργία στην Ε.Ε. κατέστησε επιτακτική την ανάγκη για μια Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση, όπου τέθηκαν κοινές κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών – μελών της. Στον τρίτο πυλώνα της ΕΣΑ εντάσσεται η προώθηση της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων μέσω της κατευθυντήριας γραμμής «εκσυγχρονισμός της οργάνωσης της εργασίας», η οποία περιλαμβάνει κάλεσμα προς τους κοινωνικούς εταίρους «να εκσυγχρονίσουν την οργάνωση της εργασίας» συμπεριλαμβανομένων των ρυθμίσεων ευέλικτης εργασίας. Το σημείο που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι «προϋπόθεση για τον εκσυγχρονισμό της οργάνωσης της εργασίας είναι σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα ευρύτερο πλαίσιο αναγκαίων θεσμικών αλλαγών, στο χρόνο της εργασίας, στις συμβάσεις εργασίας, στην εκπαίδευση, στο εργατικό δίκαιο κλπ. που θέτουν υπό αμφισβήτηση το σύνολο των ρυθμίσεων προστασίας της εξαρτημένης εργασίας» (Πετράκη, 2012, σελ.253).

Αναγνωρίζοντας λοιπόν την ανάγκη λήψης μέτρων για την ανάπτυξη της απασχόλησης και για τον εκσυγχρονισμό της οργάνωσης της εργασίας, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ προέτρεψαν τα κράτη – μέλη στη λήψη μέτρων και στη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για να καταστεί η αγορά εργασίας ικανή να ανταποκρίνεται σε αλλαγές της οικονομικής δραστηριότητας και να δημιουργεί απασχόληση. Στο πλαίσιο αυτό δόθηκε έμφαση στην επικέντρωση των προσπαθειών για μεγαλύτερη ευελιξία της αγοράς εργασίας, προϋπόθεση για την οποία είναι η μεταρρύθμιση της εργατικής νομοθεσίας επί το ελαστικότερο, ή με διαφορετική διατύπωση δόθηκε

έμφαση στην αναζήτηση αποδεκτών κοινωνικά τρόπων μείωσης του κόστους εργασίας.

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στις πολιτικές ευελιξίας της ελληνικής αγοράς εργασίας και συγκεκριμένα στην ευελιξία που εκδηλώνεται στον άξονα της απασχόλησης. Για το σκοπό αυτό μελετήθηκε το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο και επεξεργάστηκαν ποσοτικά δεδομένα των εργαζομένων από το ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ για τα έτη 2014-2018 στην ελληνική Επικράτεια, ανά Περιφέρεια.

Η δομή της εργασίας διαρθρώνεται σε τρία (3) μέρη. Το Α΄ μέρος περιλαμβάνει το θεωρητικό μέρος και αναπτύσσεται σε τρία (3) κεφάλαια πλην της εισαγωγής. Το πρώτο κεφάλαιο έχει σκοπό να προσδιορίσει το θεωρητικό υπόβαθρο της έννοιας της ευελιξίας και των ευέλικτων μορφών απασχόλησης. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται περιγραφικά η εξέλιξη του θεσμικού πλαισίου των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, εστιάζοντας στις τροποποιήσεις της τελευταίας δεκαετίας. Επιπροσθέτως, γίνεται αναφορά στις Εταιρείες Προσωρινής Απασχόλησης, καθώς συμβάλλουν στην εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη αναφορά στο Πληροφοριακό Σύστημα ΕΡΓΑΝΗ, καθώς αποτελεί βασικό εργαλείο της έρευνας. Αναλύεται το βασικό του αντικείμενο, καθώς επίσης και τα υποβαλλόμενα έντυπα σε αυτό.

Το Β΄ μέρος, το οποίο είναι το ερευνητικό, αναπτύσσεται σε πέντε (5) κεφάλαια. Αρχικά παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας. Ακολούθως, στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η δομή του εργατικού δυναμικού, προκειμένου να προσδιοριστεί το ύψος της μισθωτής απασχόλησης, η οποία εξετάζεται στην παρούσα εργασία. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η τρέχουσα κατάσταση της μισθωτής απασχόλησης στην Ελλάδα με ημερομηνία 18/11/2019, η οποία περιλαμβάνει στοιχεία αναφορικά με τον αριθμό επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην ελληνική Επικράτεια, τον αριθμό εργαζομένων που απασχολούν, τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας που ανήκουν και τη νομική μορφή επιχειρήσεων. Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι ροές μισθωτής απασχόλησης κατά την πενταετία 2014-2018. Η εξέλιξη του ισοζυγίου καθαρών ροών, οι ροές προσλήψεων και αποχωρήσεων ανά Περιφέρεια αποτελούν αντικείμενα του εν λόγω κεφαλαίου. Στο έβδομο κεφάλαιο επιχειρείται η διερεύνηση των επιδράσεων των στοχευμένων παρεμβάσεων στο ρυθμιστικό πλαίσιο των κανόνων της εργατικής νομοθεσίας, τόσο στο σύνολο της Επικράτειας, όσο και σε κάθε Περιφέρεια ξεχωριστά εστιάζοντας στην μερική και την προσωρινή απασχόληση,

καθώς αποτελούν τις πλέον αντιπροσωπευτικές μορφές απασχόλησης. Η διερεύνηση των εξελίξεων στις ευέλικτες αυτές μορφές απασχόλησης καλύπτει το χρονικό διάστημα 2014-2018. Στην τελευταία υποενότητα του κεφαλαίου, διερευνάται το μερίδιο συμμετοχής του κάθε φύλου ξεχωριστά, στις ευέλικτες μορφές απασχόλησης. Σε όλες τις υποενότητες γίνεται σχολιασμός πάνω στα δεδομένα, τα οποία παρουσιάζονται σε διαγράμματα και πίνακες. Το ερευνητικό μέρος κλείνει με το όγδοο κεφάλαιο, στο οποίο διερευνάται η κλαδική κατανομή των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, προκειμένου να προσδιοριστούν οι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας που απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος αυτών.

Στο τελευταίο μέρος της εργασίας καταγράφονται τα συμπεράσματα με συνοπτική παρουσίαση των πληροφοριών που αναλύθηκαν και γίνονται προτάσεις, οι οποίες αναφέρονται στην Κοινωνική Πολιτική.

ΚΕΦ.1^ο Ορισμοί – Εννοιολογικές προσεγγίσεις

1.1 Ευελιξία

Μια σειρά από γεγονότα που λαμβάνουν χώρα τα τελευταία χρόνια, όπως για παράδειγμα η παγκόσμια οικονομική κρίση, που εκδηλώθηκε αμέσως μετά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση, η επιτάχυνση της τεχνολογικής προόδου, η οποία οδήγησε σε τεχνολογικές καινοτομίες, η διεθνοποίηση της οικονομίας, καθώς και οι μεταβολές που υφίστανται οι δομές παραγωγής εξαιτίας των ανωτέρω παραγόντων, κατέστησαν επιτακτική την ανάπτυξη της ευελιξίας στην αγορά εργασίας.

Στην βιβλιογραφία δεν υπάρχει ένας σαφής ορισμός του όρου «ευελιξία» της αγοράς εργασίας. Σύμφωνα με τον Philpott, ως ευελιξία της αγοράς εργασίας ορίζεται η ευκολία με την οποία η απασχόληση και/ή οι μισθοί μπορούν να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της προσφοράς και της ζήτησης στις αγορές προϊόντων και εργασίας (INE/ΓΣΕΕ, 2014, σελ. 17). Εντούτοις, είναι ευρέως αποδεκτό ότι στην σημερινή εποχή η έννοια της ευελιξίας έχει ταυτιστεί με το στόχο της μείωσης του εργασιακού κόστους. Η ευελιξία, ως ανάγκη της επιχείρησης ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του ολοένα αυξανόμενου ανταγωνισμού με στόχο τη βιωσιμότητα, έχει πολυδιάστατο χαρακτήρα, με πολλαπλές εφαρμογές και συνέπειες.

Μπορούμε να διακρίνουμε δύο μορφές της ευελιξίας :

α) την αριθμητική ευελιξία (ποσοτική), η οποία αναφέρεται στη δυνατότητα προσαρμογής του αριθμού των εργαζομένων στις διακυμάνσεις της ζήτησης για το προϊόν, δια μέσου της μείωσης του εργασιακού κόστους, είτε μέσα από πολιτικές που ευνοούν τον περιορισμό της απασχόλησης, ως προς το θεωρούμενο πλεόνασμα του προσωπικού, είτε μέσα από επιλογές πρόσληψης και απασχόλησης προσωπικού με περιεχόμενο ευέλικτο, διαφοροποιημένο από εκείνο της τυπικής απασχόλησης.

β) την λειτουργική ευελιξία (ποιοτική), η οποία αναφέρεται στη δυνατότητα της επιχείρησης να προσαρμόζει τα εργασιακά καθήκοντα και συνεπώς και τις εργασιακές δεξιότητες στα καθήκοντα που επιβάλλει ο μεταβαλλόμενος όγκος εργασιών, οι μέθοδοι της παραγωγής και η τεχνολογία (Δεδουσόπουλος, 2002, Κουζής, 2001)

Η ευελιξία της εργασίας εκδηλώνεται σε τρεις βασικούς άξονες:

α) στην απασχόληση. Η ευελιξία της απασχόλησης αφορά το συνολικό μέγεθος της απασχόλησης, μέσα από την υιοθέτηση δημόσιων πολιτικών με στόχο τη μείωση του εργασιακού κόστους των επιχειρήσεων, και την ανάπτυξη των ευέλικτων μορφών απασχόλησης.

β) στις αποδοχές. Ως προς την ευελιξία των αποδοχών διακρίνουμε εκείνη του άμεσου μισθολογικού κόστους, μέσα από τις διαφοροποιήσεις έναντι του τρόπου διαμόρφωσης των αμοιβών και εκείνη του έμμεσου μισθολογικού κόστους μέσα από τη μείωση των υποχρεωτικών φόρων των εργοδοτών για τη μισθωτή απασχόληση.

γ) στο χρόνο εργασίας. Η ευελιξία του χρόνου εργασίας αναφέρεται σε μια σειρά επιλογών σχετικά με την πολιτική διαχείρισης του εργασιμου χρόνου, κυρίως μέσα από μέτρα αναδιοργάνωσής του και επιμέρους μεταβολές, σε συνδυασμό με τις αλλαγές στον τρόπο οργάνωσης των επιχειρήσεων (Κουζής, 2001, σελ.41-43).

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι ταυτόχρονα με τη νόμιμη ευελιξία αναπτύσσεται και η παράνομη, η οποία αναφέρεται σε πολλές πτυχές της εργασιακής σχέσης και συνίσταται, είτε στην παραβίαση διατάξεων εργατικής νομοθεσίας, είτε στην πλήρη έλλειψη νομιμότητας ως προς το περιεχόμενό της (Λυμπεράκη – Μουρίκη, 2003,σελ. 155-156)

1.2 Ευέλικτες μορφές απασχόλησης

Οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης αρχίζουν να αναπτύσσονται από τη δεκαετία του 1980 και μετά στις περισσότερες αναπτυγμένες χώρες της Δύσης και κρίνονται απαραίτητες προκειμένου οι επιχειρήσεις ν' ανταποκριθούν στις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες των αγορών των προϊόντων, στις διακυμάνσεις της ζήτησης, στις διαρθρωτικές και τεχνολογικές αλλαγές του παραγωγικού συστήματος και γενικότερα στις νέες συνθήκες παραγωγής και κατανάλωσης που έχουν διαμορφωθεί (Καραντινός-Κετσετζοπούλου-Μουρίκη, 1997). Οι αλλαγές που διαδραματίστηκαν στον ευρύτερο χώρο της οικονομίας και της αγοράς εργασίας επηρέασαν σε σημαντικό βαθμό και τις εργασιακές σχέσεις.

Στις ευέλικτες μορφές απασχόλησης, οι έννοιες του χώρου, του χρόνου εργασίας, αλλά και του ίδιου του εργαζόμενου, του εργοδότη και του τρόπου που ο

τελευταίος ασκεί το διευθυντικό του δικαίωμα αποκτούν διαφορετικό περιεχόμενο από αυτό της τυπικής απασχόλησης, σύμφωνα με το οποίο ο εργαζόμενος εμφάνιζε τα κάτωθι χαρακτηριστικά (πρότυπο τυπικής εργασιακής σχέσης) :

- εξαρτημένη μισθωτή εργασία, δηλαδή εξάρτηση του εργαζόμενου από τον εργοδότη,
- πλήρης και σταθερή απασχόληση, που σημαίνει ότι ο εργάσιμος χρόνος ανταποκρίνεται στα ισχύοντα συμβατικά ή νόμιμα πλαίσια, ως προς το πλήρες ωράριο απασχόλησης και αόριστη διάρκεια εργασιακής σχέσης (έναρξη απασχόλησης με την πρόσληψη, λήξη απασχόλησης την ημερομηνία συνταξιοδότησης του εργαζόμενου),
- σταθερότητα ωραρίου απασχόλησης ως προς την ημερήσια και εβδομαδιαία διάρκεια της εργασίας,
- καθορισμός ημερομισθίων και μισθών σύμφωνα με τις οικείες Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας και τέλος
- υπαγωγή της εργασιακής σχέσης στα πλαίσια της προστασίας της ασφαλιστικής και εργατικής νομοθεσίας για την κατοχύρωση θεμελιωδών κοινωνικών και εργασιακών δικαιωμάτων (Κουζής, 2001, σελ.40-41).

Τα ανωτέρω αναφερόμενα χαρακτηριστικά της τυπικής εξαρτημένης μισθωτής εργασίας διαμορφώθηκαν σταδιακά μέχρι και τα πρώτα χρόνια μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο με την ανάπτυξη του κράτους πρόνοιας, ακολουθώντας την εξελικτική πορεία της βιομηχανικής παραγωγής. Απέναντι σε αυτό το εργασιακό πρότυπο ασκούνται πολλαπλές πιέσεις με αποτέλεσμα να υφίσταται σοβαρές αλλοιώσεις το περιεχόμενό του και να αμφισβητείται ο κυρίαρχος ρόλος του στην αγορά εργασίας.

Σύμφωνα με τις Λυμπεράκη – Μουρίκη ευέλικτη μορφή απασχόλησης «είναι μια σχέση εργασίας που δεν είναι αναγκαστικά σταθερή, δεν παρέχει πλήρη ασφαλιστικά και εργασιακά δικαιώματα, δε διεξάγεται αναγκαστικά στους χώρους της επιχείρησης και προπαντός δεν καλύπτει το πλήρες (συμβατικό) ημερήσιο, εβδομαδιαίο ή ετήσιο ωράριο των 8,40 ή 1850 περίπου ωρών αντίστοιχα, κατανεμημένο σε πενήμερη και 12μηνιαία απασχόληση. Η ευέλικτη απασχόληση ορίζεται επομένως κατ' αντιδιαστολή προς τις σταθερές συνισταμένες της πλήρους, συνεχούς και δια βίου απασχόλησης» [Λυμπεράκη-Μουρίκη, 2003, σελ.144).

Ο όρος «ευέλικτη απασχόληση» καλύπτει ένα ευρύ φάσμα εργασιακών πρακτικών, οι οποίες με την πάροδο του χρόνου μεταβάλλονται με σκοπό να καλύψουν τις ανάγκες της οργάνωσης των επιχειρήσεων. Εντούτοις, μπορούμε να διακρίνουμε πέντε (5) βασικές κατηγορίες ευέλικτης απασχόλησης :

α) το μειωμένο ωράριο απασχόλησης. Σε αυτή την περίπτωση οι ώρες απασχόλησης του μισθωτού είναι λιγότερες από σαράντα (40) σε εβδομαδιαία βάση. Περιλαμβάνεται κυρίως η μερική απασχόληση και οι διάφορες παραλλαγές της, όπως για παράδειγμα η εβδομάδα τεσσάρων (4) ημερών, η τέταρτη βάρδια, τα συμβόλαια μηδενικών ωρών κ.α.

β) Το κλιμακούμενο και ελαστικό ωράριο. Σε αυτήν την περίπτωση η ώρα προσέλευσης των εργαζομένων στην εργασία τους και αποχώρησης από αυτήν κυμαίνεται μέσα σε διευρυμένα πλαίσια, που υπερκαλύπτουν το συνηθισμένο ωράριο εργασίας. Εδώ εντάσσεται και το κυλιόμενο ωράριο που εφαρμόζεται σε διάφορες επιχειρήσεις με βάρδιες.

γ) η τηλεργασία. Σχετίζεται με την ταχεία εξάπλωση των τεχνολογιών πληροφόρησης και τη δυνατότητα που παρέχουν για εξ αποστάσεως εργασία με τη χρήση ηλεκτρονικού εξοπλισμού.

δ) ο ετήσιος επιμερισμός του χρόνου εργασίας. Αντί να υπολογίζεται σε εβδομαδιαία βάση (π.χ. εβδομάδα 40 ωρών), ο χρόνος εργασίας υπολογίζεται σε ετήσια βάση (π.χ. 1850 ώρες) και το ωράριο εργασίας διαφοροποιείται ανάλογα με τις ανάγκες της επιχείρησης. Πρόκειται για διευθέτηση του εργάσιμου χρόνου, προκειμένου να αποφευχθεί η υπερωριακή απασχόληση, η οποία όχι μόνο είναι δαπανηρή, αλλά υπόκειται και στους περιορισμούς της εργατικής νομοθεσίας.

ε) η σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου. Πρόκειται για την εποχιακή ή προσωρινή απασχόληση προσωπικού, το οποίο αμείβεται μόνο για όση διάρκεια ορίζει το συμβόλαιο. Μια εκδοχή αυτής της παροδικής απασχόλησης είναι ο “δανεισμός” εργαζομένων από ιδιωτικά πρακτορεία ή γραφεία εξεύρεσης εργασίας προς επιχειρήσεις (Λυμπεράκη – Μουρίκη, 2003, σελ.153-154).

Πρέπει να σημειωθεί ότι αρκετές από τις πρακτικές αυτές συχνά επικαλύπτονται μεταξύ τους, ενώ υπάρχει πληθώρα συνδυασμών.

ΚΕΦ. 2^ο Δημόσιες Πολιτικές για την ευελιξία στην αγορά εργασίας

2.1 Μερική απασχόληση

2.1.1. Έννοια - Διακρίσεις

Στα πλαίσια της πολιτικής απασχόλησης, το κράτος παρεμβαίνει για τη μεταρρύθμιση της εργατικής νομοθεσίας, προκειμένου να προωθήσει την ευελιξία στην αγορά εργασίας, διαμορφώνοντας με αυτόν τον τρόπο το δίκαιο της ευελιξίας. Απώτερος στόχος των πολιτικών παρεμβάσεων αποτελεί η μείωση της ανεργίας, ή διαφορετικά η αύξηση της απασχόλησης.

Οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης έχουν ποικίλους τρόπους έκφρασης. Κύρια μορφή ευέλικτης απασχόλησης συνιστά η μερική απασχόληση. Στη μερική απασχόληση βασικό σημείο αναφοράς είναι το διαφορετικό χρονικό πλαίσιο, το οποίο λαμβάνεται υπόψη για την ανακύκλυσή της. Πιο συγκεκριμένα, στην μερική απασχόληση ο εργαζόμενος απασχολείται σε χρονικά όρια μικρότερα αυτών της πλήρους απασχόλησης, ανεξάρτητα από το αν αυτή η απόκλιση αναφέρεται στη μείωση ημερήσιων ωρών ή ημερών εργασίας. Σημείο αναφοράς για τον καθορισμό των δικαιωμάτων του μερικώς απασχολούμενου αποτελεί ο εργαζόμενος πλήρους απασχόλησης σε συγκεκριμένη ειδικότητα.¹

Ως μερική απασχόληση ορίζεται η απασχόληση, η οποία είναι μικρότερη από την κανονική, με αντίστοιχα μικρότερες αποδοχές. Η μερική απασχόληση είναι έννοια εξαρτημένη από την πλήρη απασχόληση και την μείωση των αποδοχών (Κουκιάδης, 2017, σελ. 527). Στην περίπτωση που υπάρχει μικρότερη απασχόληση από τη νόμιμη χωρίς μειωμένες αποδοχές, δεν υπάρχει μερική απασχόληση, αλλά συμβατικά μικρότερο ωράριο απασχόλησης (υπάρχει δηλαδή μείωση του χρόνου εργασίας).

Περαιτέρω, η μερική απασχόληση συναντάται με διάφορες μορφές:

α) την εκ περιτροπής εργασία. Ο νόμος ορίζει την εκ περιτροπής απασχόληση ως εξής: «Ως εκ περιτροπής απασχόληση θεωρείται η απασχόληση κατά λιγότερες μέρες την εβδομάδα ή κατά λιγότερες εβδομάδες το μήνα ή και κατά λιγότερους

¹ Ν.3846/2010, άρθρο 2 παρ. 2: «συγκρίσιμος εργαζόμενος με πλήρη απασχόληση: κάθε εργαζόμενος πλήρους απασχόλησης που απασχολείται στην ίδια επιχείρηση με σύμβαση ή σχέση εξαρτημένης εργασίας και εκτελεί ίδια ή παρόμοια καθήκοντα υπό αυτές τις συνθήκες».

μήνες το έτος, ή και ο συνδυασμός αυτών κατά πλήρες ωράριο εργασίας».² Όπως αναφέρεται και στην υπ' αριθμ.2432/18.5.1999 εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων «η εκ περιτροπής εργασία χαρακτηρίζεται από την εναλλαγή χρονικών διαστημάτων παροχής εργασίας κατά πλήρες ωράριο με χρονικά διαστήματα μη παροχής εργασίας» και

β) την διαλείπουσα εργασία. Με τη διαλείπουσα εργασία εκδηλώνεται το φαινόμενο της περιοδικής απασχόλησης, χωρίς των εκ των προτέρων καθορισμό των περιόδων εργασίας, ενώ με την εκ περιτροπής εργασία επιτυγχάνεται η εναλλαγή των εργαζομένων στην παροχή της εργασίας πλήρους ωραρίου για συγκεκριμένες χρονικές περιόδους απασχόλησης.

Επιπροσθέτως, η μερική απασχόληση διακρίνεται:

α) σε συμβατική ή εκούσια και

β) σε εξαναγκαστική με μονομερή επιβολή από τον εργοδότη ή και από τη διοίκηση. Στην περίπτωση περιορισμού της δραστηριότητας της επιχείρησης ο νομοθέτης, προκειμένου να αποτρέψει τις απολύσεις, παραχωρεί στον εργοδότη το δικαίωμα για μονομερή επιβολή της εκ περιτροπής εργασίας³.

Τα συστήματα μερικής απασχόλησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέτρα για τη διανομή της απασχόλησης, είτε με ατομικές συμφωνίες, είτε με συλλογικές.

² Ν.3846/2010, (ΦΕΚ/Α/66/11.05.2010) «Εγγυήσεις για την εργασιακή ασφάλεια και άλλες διατάξεις», άρθρο 2 παρ.3.

³ Ν.1892/90, άρθρο 38, όπως αντικαταστάθηκε από το Ν.3846/2010, άρθρο 2 παρ.3 και στη συνέχεια από το Ν.3899/2010, άρθρο 17 παρ.3.

2.1.2 Νομοθετικές παρεμβάσεις που αφορούν τη μερική απασχόληση

Στην ελληνική έννομη τάξη το νομοθετικό πλαίσιο των μορφών ευελιξίας συνιστά ως επί το πλείστον απόρροια της υποχρέωσης της χώρας μας να εναρμονιστεί με τις κοινοτικές οδηγίες. Διατάξεις, ωστόσο που αφορούν τη μερική απασχόληση συναντάμε και πριν την είσοδο της χώρας μας στην Ε.Ο.Κ.

Αρχικά, η σύναψη συμβάσεως μερικής απασχόλησης ήταν δυνατή βάσει του άρθρου 361 ΑΚ, με το οποίο ορίζεται η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, ενώ η εκ περιτροπής εργασία εμφανίστηκε ως θεσμός για πρώτη φορά το 1939⁴, ως μέτρο αποφυγής των απολύσεων και πρόληψης της ανεργίας. Στη συνέχεια ακολούθησε το Ν.Δ. 2961/1954⁵, το οποίο προέβλεπε τη δυνατότητα σύναψης έγγραφης συμφωνίας μεταξύ εργοδότη και μισθωτού για κάθε μορφή εκ περιτροπής εργασίας⁶. Επιπλέον, προέβλεπε και τη δυνατότητα μονομερούς επιβολής της εκ περιτροπής εργασίας από τον εργοδότη σε περίπτωση περιορισμού της δραστηριότητάς του⁷.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 οι παρεμβάσεις για την προώθηση της μερικής απασχόλησης γίνονται ολοένα και πιο συχνές. Με Ν.1892/90⁸, δημιουργείται θεσμικό πλαίσιο για τη μερική απασχόληση. Καθιερώνεται ο έγγραφος τύπος⁹ της ατομικής συμφωνίας¹⁰, κατοχυρώνεται η ίση μεταχείριση στις αποδοχές των μερικώς απασχολούμενων σε σύγκριση με τους πλήρως απασχολούμενους, όπως και του δικαιώματος αναφορικά με τη λήψη της ετήσιας αδειάς, προβλέπεται προτεραιότητα του μερικώς απασχολούμενου σε θέση εργασίας πλήρους απασχόλησης στην ίδια επιχείρηση και ακυρότητα της καταγγελίας της σύμβασης εργασίας λόγω μη αποδοχής από το μισθωτό εργοδοτικής πρότασης για μερική απασχόληση.

Ακολούθως, το 1997, εκδίδεται η οδηγία - πλαίσιο¹¹ για τους μερικώς

⁴ Α.Ν.2000/1939 «Περί λήψεως μέτρων καταπολεμήσεως της ανεργίας» (ΦΕΚ 419/02.10.1939)

⁵ Άρθρο 13 παρ.7 του Ν.Δ. 2961/1954 «Περί συστάσεως Οργανισμού Απασχόλησης και Ασφάλισης Ανεργίας» (ΦΕΚ 197/Α/25.8.1954)

⁶ Εισηγητική έκθεση ν.δ. 2961/1954 «το θεσπιζόμενον νέον στοιχείον είναι η αρχή της εγγράφου σχετικής συμφωνίας προς αποφυγήν δικαστικών αμφισβητήσεων»

⁷ Μετά από προηγούμενη απόφαση της Επιτροπής του Ν.Δ. 2511/53.

⁸ Ν.1892/90 «Για τον εκσυγχρονισμό και τη ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ101/Α/31.7.1990), άρθρο 38

⁹ Η τυπική αυτή προϋπόθεση συνιστά ουσιαστικά επέκταση της ρύθμισης που ίσχυε για την εκ περιτροπής εργασία.

¹⁰ Στην ισχύουσα Υπουργική Απόφαση 40331/Δ1.13521/2019 προβλέπεται η υποχρέωση ηλεκτρονικής υποβολής των συμβάσεων εργασίας (έντυπο Ε9)

¹¹ Οδηγία 97/81/ΕΚ του Συμβουλίου της 15^{ης} Δεκεμβρίου 1997.

απασχολούμενους, η οποία έχει ως στόχο την προώθηση της μερικής απασχόλησης δια μέσου της εξάλειψης των διακρίσεων εις βάρος των μερικώς απασχολούμενων. Η εν λόγω οδηγία ενσωματώθηκε στο εθνικό μας δίκαιο με το Ν.2639/98¹². Βασικά στοιχεία που άλλαξαν είναι η ένταξη της εκ περιτροπής εργασίας στον ορισμό της μερικής απασχόλησης, η καθιέρωση της υποχρέωσης του εργοδότη να γνωστοποιεί τις συμφωνίες της μερικής απασχόλησης στην Επιθεώρηση Εργασίας εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών, η πρόβλεψη προσαύξησης στο ημερομίσθιο για τους εργαζόμενους με απασχόληση λιγότερο από τέσσερις (4) ώρες την ημέρα. Επιπροσθέτως, προέβλεψε τη δυνατότητα του εργοδότη να επιβάλλει μονομερώς σύστημα εκ περιτροπής εργασίας μόνο μετά από διαβούλευση με τους νόμιμους εκπροσώπους των εργαζομένων, τη δυνατότητα συμμετοχής των μερικώς απασχολούμενων σε δραστηριότητες επαγγελματικής κατάρτισης και σε κοινωνικές υπηρεσίες που υπάρχουν στη διάθεση των άλλων εργαζομένων και όρισε ότι η παροχή εργασίας των μερικώς απασχολούμενων είναι συνεχόμενη και μια φορά την ημέρα. Στο πλαίσιο της προώθησης των ευέλικτων μορφών απασχόλησης δόθηκαν και κίνητρα στις επιχειρήσεις (οικονομική ενίσχυση από τον ΟΑΕΔ) για την ανάπτυξη αυτών.

Την περίοδο της πρόσφατης οικονομικής κρίσης ο εθνικός νομοθέτης επανέρχεται στο θέμα της ευελιξίας, η οποία εντάσσεται στη νεότερη πολιτική συνδυασμού ευελιξίας με ασφάλεια με το άρθρο 2 του Ν.3846/2010. Βασικές τροποποιήσεις, συνιστούν η εισαγωγή της έννοιας του συγκρίσιμου εργαζόμενου, η μείωση του χρόνου γνωστοποίησης των συμφωνιών στην Επιθεώρηση Εργασίας από 15 σε 8 ημέρες, καθώς και η αύξηση της διάρκειας της επιβαλλόμενης από τον εργοδότη εκ περιτροπής απασχόλησης από τρεις (3) σε έξι (6) μήνες. Επιπροσθέτως, με νεότερη ρύθμιση¹³ αυξάνεται η διάρκεια της επιβαλλόμενης από τον εργοδότη εκ περιτροπής απασχόλησης από έξι (6) σε εννέα (9) μήνες και καταργείται η προσαύξηση 7,5% των μερικώς απασχολούμενων κάτω από τέσσερις (4) ώρες.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ρυθμίσεων είναι η αποδυνάμωση της αρχής της σταθερότητας της σχέσης εργασίας και η προσαρμογή της εργατικής νομοθεσίας

¹² Ν.2639/98 «Ρύθμιση εργασιακών σχέσεων, σύσταση Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 205/Α/02.09.1998)

¹³ Ν.3899/2010,(ΦΕΚΑ/212/17.12.2010) «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του προγράμματος στήριξης της ελληνικής οικονομίας»

στους στόχους της εθνικής πολιτικής για την καταπολέμηση της ανεργίας και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, δίνοντας προτεραιότητα στον οικονομικό εις βάρος του κοινωνικού και ανθρώπινου παράγοντα.

2.2 Προσωρινή Απασχόληση

Μία άλλη μορφή ευέλικτης απασχόλησης αποτελεί η προσωρινή απασχόληση, η οποία εκφράζεται : α) με τις συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου, β) στην εποχιακή απασχόληση και γ) διαμέσου δανεισμού μισθωτών. Στις επόμενες υποενότητες αναλύονται οι έννοιες και οι παρεμβάσεις του κράτους για την προώθηση της προσωρινής απασχόλησης.

2.2.1 Συμβάσεις Ορισμένου Χρόνου – Έννοια

Μία σύμβαση εργασίας είναι ορισμένου χρόνου όταν το χρονικό σημείο της λήξης της είναι καθορισμένο. (Κουκιάδης, 2017, σελ.1062). Κύρια χαρακτηριστικά αποτελούν: α) η βεβαιότητα της λήξης, η οποία στηρίζεται σε συμφωνία των μερών και β) η αυτοδίκαιη λύση της.

Σύμφωνα με το άρθρο 648 ΑΚ η σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου και η σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου είναι δύο ισότιμοι τύποι σύμβασης εργασίας¹⁴. Η διάκρισή τους, αρχικά, βασίζεται στον τρόπο λύσης της καθεμιάς. Στις συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου η εργασιακή σχέση θα λυθεί αυτοδίκαια στον καθορισμένο χρόνο που έχουν συμφωνήσει τα μέρη, χωρίς οποιαδήποτε άλλη ενέργεια του εργοδότη ή του εργαζόμενου, ενώ στις συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου απαιτείται η καταγγελία της, είτε από τον εργοδότη, είτε από τον μισθωτό.

2.2.2 Εποχιακή απασχόληση

Η εποχιακή απασχόληση αναφέρεται στην εργασία του μισθωτού σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα, εκφράζεται με συμβάσεις ορισμένου χρόνου και

¹⁴ Άρθρο 648 ΑΚ : Με τη σύμβαση εργασίας ο εργαζόμενος έχει υποχρέωση να παρέχει για ορισμένο ή αόριστο χρόνο την εργασία του στον εργοδότη και αυτός να καταβάλλει το συμφωνημένο μισθό.

συνδέεται με την εποχιακή λειτουργία της επιχείρησης.

Ανάμεσα στην ευκαιριακή ή προσωρινή εργασία και στην εποχιακή η διαφορά είναι ότι η πρώτη εκφράζει συνήθως το σύγχρονο κοινωνικό φαινόμενο του κατ' επιχείρηση δανεισμού μισθωτών, γνωστό και ως ενοικίαση εργαζομένων, ενώ η δεύτερη αποδίδει απλώς την εργασία κατά την οποία ο μισθωτός συνδέεται με σύμβαση σε ορισμένα χρονικά διαστήματα μέσα στο έτος λόγω εποχιακής λειτουργίας της επιχείρησης (Κουκιάδης, 2017, σελ.525).

Η εποχιακή απασχόληση είναι ευρέως διαδεδομένη λόγω της ιδιαιτερότητας της ελληνικής οικονομίας και του εποχικού χαρακτήρα της δραστηριότητας πολλών κλάδων (Καραμεσίνη - Κουζής, 2005, σελ. 201).

2.2.3 Νομοθετικές παρεμβάσεις για την προσωρινή απασχόληση

Ο Έλληνας νομοθέτης αναφέρεται στις συμβάσεις ορισμένου χρόνου για πρώτη φορά με το άρθρο 8 παρ. 3 του Ν.2112/20, με σκοπό την προστασία του εργαζόμενου, καθώς αναγνωρίζει ως συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου για τις οποίες ισχύουν όλες οι διατάξεις για την καταγγελία σύμβασης, τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου, όταν η ορισμένη χρονική διάρκεια δεν δικαιολογείται από τη φύση της εργασίας, αλλά τίθεται σκόπιμα για την καταστρατήγηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Κατά συνέπεια, θεμελιώνεται από πολύ παλιά αντικειμενικός λόγος που δικαιολογεί την ορισμένη χρονική διάρκεια της εργασιακής σχέσης, χωρίς ωστόσο, ο νομοθέτης να συγκεκριμενοποιεί τις περιπτώσεις στις οποίες δικαιολογείται η σύναψη σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου.

Ο εθνικός νομοθέτης επανέρχεται στο θέμα των συμβάσεων ορισμένου χρόνου με το Π.Δ. 81/2003¹⁵, ως υποχρέωση της χώρας μας να ενσωματώσει στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία 99/77/ΕΚ¹⁶, η οποία αποτελεί την υλοποίηση της συμφωνίας – πλαίσιο των κοινωνικών εταίρων για την εργασία ορισμένου χρόνου. Στο εν λόγω Π.Δ. εισάγεται ο ορισμός του εργαζόμενου ορισμένου χρόνου, καθώς και του συγκρίσιμου εργαζόμενου, όπως και στη μερική απασχόληση. Στη συνέχεια, καθιερώνεται η αρχή της μη διάκρισης, σύμφωνα με την οποία οι εργαζόμενοι με συμβάσεις ορισμένου χρόνου δεν πρέπει ν'αντιμετωπίζονται δυσμενώς σε σχέση με

¹⁵ Π.Δ. 81/2003 «Ρυθμίσεις για τους εργαζόμενους με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου» (ΦΕΚ77/Α/27.03.2003)

¹⁶ www.eur-lex.europa.eu/legal-content

τους εργαζόμενους με συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου. Επιπροσθέτως, ο εθνικός νομοθέτης υιοθετεί και τα τρία μέτρα της συμφωνίας – πλαίσιο. Ειδικότερα:

- συγκεκριμενοποιεί τον αντικειμενικό λόγο με βάση τον οποίο είναι επιτρεπτή η χωρίς περιορισμό ανανέωση των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου.¹⁷ Ως αντικειμενικοί λόγοι ορίζονται αυτοί που συνδέονται με την μορφή ή το είδος, ή την δραστηριότητα του εργοδότη ή της επιχείρησης, εφόσον τα στοιχεία αυτά προκύπτουν αμέσως ή εμμέσως από την οικεία σύμβαση, όπως η προσωρινή αναπλήρωση μισθωτού, η εκτέλεση εργασιών παροδικού χαρακτήρα, η προσωρινή σώρευση εργασίας. Αντικειμενικός λόγος υφίσταται επίσης όταν η ορισμένη διάρκεια βρίσκεται σε συνάρτηση με εκπαίδευση ή κατάρτιση ή γίνεται με σκοπό τη διευκόλυνση μετάβασης του εργαζόμενου σε συναφή απασχόληση ή γίνεται για την πραγματοποίηση συγκεκριμένου έργου ή προγράμματος ή συνδέεται με συγκεκριμένο γεγονός κ.α.,
- ορίζει τη μέγιστη συνολική διάρκεια διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου (δύο έτη) και
- ορίζει και τον αριθμό των ανανεώσεων τέτοιων συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας (τρεις μέσα σε χρονικό διάστημα δύο ετών).

Επιπροσθέτως, καθορίζεται ο ορισμός των διαδοχικών συμβάσεων, καθώς και υπο ποιες συνθήκες οι συμβάσεις ή οι σχέσεις εργασίας ορισμένου χρόνου χαρακτηρίζονται ως συμβάσεις αορίστου χρόνου.

Στην περίπτωση της μη τήρησης αυτών των κριτηρίων θεσπίζεται μαχητό τεκμήριο για μετατροπή της σύμβασης σε σχέση εργασίας αορίστου χρόνου, προκειμένου να αποφευχθεί η καταστρατήγηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων από την συχνή προσφυγή στις συμβάσεις ορισμένου χρόνου, όταν αυτές καλύπτουν πάγιες και διαρκείς ανάγκες.

Τέλος, θεσπίζεται συστατικός τύπος τόσο για την ανανέωση της σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου, όσο και για την αναφορά των λόγων που δικαιολογούν την ανανέωση της σύμβασης. Η παράλειψη αυτών επιφέρει την ακυρότητα μόνο για τον συγκεκριμένο όρο που αφορά την ορισμένη διάρκεια.

Επόμενη νομοθετική παρέμβαση αποτελεί το Π.Δ. 180/2004¹⁸, το οποίο

¹⁷ Π.Δ. 81/2003 «Ρυθμίσεις για τους εργαζόμενους με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου» (ΦΕΚ77/Α/27.03.2003), άρθρο 5

¹⁸ Π.Δ.180/2004 «Τροποποίηση του Π.Δ. 81/2003 για τους εργαζόμενους με συμβάσεις ορισμένου χρόνου» (ΦΕΚ/Α/160/23.08.2004)

τροποποιεί το Π.Δ. 81/2003 ως προς τα εξής σημεία:

α) εισάγει ρύθμιση εξάλειψης της διάκρισης μεταξύ εργαζομένου αορίστου και ορισμένου χρόνου όταν δικαιώματα εξαρτώνται από τη διάρκεια της υπηρεσίας του,

β) μειώνει το χρόνο μεταξύ των διαδοχικών συμβάσεων από 45 σε 20 ημέρες,

γ) διαφοροποιεί εν μέρει τους αντικειμενικούς λόγους προσφυγής στις συμβάσεις ορισμένου χρόνου.

Κατά την περίοδο της κρίσης και των μνημονιακών πολιτικών εισάγεται διάταξη στην εργατική νομοθεσία – άρθρο 40 του Ν.3986/11 – σύμφωνα με την οποία: «σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, η οποία περιλαμβάνει όρο για πρόωρη καταγγελία της με εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας ως προς την αποζημίωση απόλυσης για τις συμβάσεις αορίστου χρόνου, κατά τις διατάξεις του Ν.2112/20, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 74 παρ.2 και 3 του Ν.3863/2010, μετατρέπεται αυτοδικαίως σε σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου κατά την καταγγελία». Επίσης, στο άρθρο 41 του ίδιου νόμου, τροποποιείται η μέγιστη συνολική διάρκεια των συμβάσεων ορισμένου χρόνου από δύο (2) σε τρία (3) έτη και επαναφέρει το χρονικό διάστημα που λαμβάνεται υπόψη για να χαρακτηριστούν διαδοχικές οι συμβάσεις από 20 σε 45 ημέρες.

2.3 Δανεισμός εργαζομένων – Εταιρείες προσωρινής απασχόλησης

2.3.1 Έννοια – Εννοιολογικά στοιχεία

Τρίτη μορφή της προσωρινής απασχόλησης αποτελεί ο δανεισμός των εργαζομένων, ο οποίος προέκυψε από την ανάγκη των επιχειρήσεων για ευελιξία ως προς τη διαχείριση του προσωπικού, προκειμένου ο αριθμός των εργαζομένων να προσαρμόζεται στις διακυμάνσεις της ζήτησης των προϊόντων. Το αποτέλεσμα της εργασίας άρχισε να αναζητείται μεταξύ ενός σταθερού πυρήνα εργαζομένων, σε συνδυασμό με υπηρεσίες «εξωτερικών συνεργατών» για λόγους μείωσης του εργατικού κόστους.

Ο θεσμός του «δανεισμού εργασίας» στηρίζεται στην επιτρεπτή κατά νόμο δυνατότητα σύναψης συμφωνίας με την οποία ένας εργοδότης που έχει στη διάθεσή του τις υπηρεσίες ενός μισθωτού παραχωρεί, με τη συναίνεση του τελευταίου, τις

υπηρεσίες του, εν όλω ή κατά ένα μέρος, σε έναν άλλο εργοδότη για ορισμένο χρόνο (ώρες, ημέρες, μήνες κλπ.), ενώ η αρχική σύμβαση εργασίας εξακολουθεί να παραμένει ενεργός» (Ληξουριώτης, 2017, σελ.211).

Η ανάπτυξη του θεσμού του δανεισμού εργασίας είχε ως συνέπεια την ανάπτυξη Εταιρειών Προσωρινής Απασχόλησης. Τον ορισμό της προσωρινής απασχόλησης μας δίνει ο νομοθέτης, όπου ως προσωρινή απασχόληση «νοείται η εργασία, η οποία παρέχεται σε άλλον εργοδότη (έμμεσος εργοδότης) για περιορισμένο χρονικό διάστημα από μισθωτό, ο οποίος συνδέεται με τον εργοδότη του (άμεσος εργοδότης) με σύμβαση ή σχέση εξαρτημένης εργασίας αορίστου ή ορισμένου χρόνου»¹⁹.

Λαμβάνοντας υπόψη των ανωτέρω αναφερόμενο ορισμό, μπορούμε να επισημάνουμε τα εννοιολογικά στοιχεία της προσωρινής απασχόλησης:

α) η τριμερής σχέση εργασίας. Στα πλαίσια της εργασιακής σχέσης της προσωρινής απασχόλησης καταρτίζονται δύο συμβάσεις: η πρώτη αναφέρεται στην εργασιακή σχέση του εργαζόμενου και του άμεσου εργοδότη και πρόκειται για σύμβαση εξαρτημένης σχέσης εργασίας και η δεύτερη μεταξύ του άμεσου και έμμεσου εργοδότη και πρόκειται για σύμβαση παραχώρησης εργαζομένου.

β) ο εργοδοτικός δυϊσμός. Αναφέρεται στην παροχή εργασίας από τον εργαζόμενο, όχι στον πρόσωπο που τον προσλαμβάνει (άμεσος εργοδότης), αλλά στο πρόσωπο που διατίθεται προσωρινά (έμμεσος εργοδότης). Ο εργοδοτικός δυϊσμός συνιστά το βασικότερο εννοιολογικό στοιχείο της προσωρινής απασχόλησης, το οποίο αποκλίνει από την τυπική σχέση εργασίας.

γ) η προσωρινότητα της παραχώρησης του εργαζόμενου στον έμμεσο εργοδότη. Πιο συγκεκριμένα, ο προσωρινός χαρακτήρας της σύμβασης αναφέρεται στη σχέση εργασίας του εργαζόμενου με τον έμμεσο εργοδότη και όχι στη σχέση εργασίας του εργαζόμενου με τον άμεσο εργοδότη, η οποία δύναται να είναι αορίστου ή ορισμένου χρόνου (Κυνηγοπούλου, 2015, σελ.6,7).

Εταιρεία Προσωρινής Απασχόλησης (Ε.Π.Α.) είναι η εταιρεία που έχει ως κύριο αντικείμενο την παροχή εργατικού δυναμικού σε άλλον εργοδότη (έμμεσο εργοδότη) με τη μορφή της προσωρινής απασχόλησης²⁰.

¹⁹ Ν.2956/2001 «Αναδιάρθρωση του ΟΑΕΔ και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 258/Α/6.11.2001)

²⁰ Ν.4052/2012 «Νόμος αρμοδιότητας Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για εφαρμογή του νόμου «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδότησης.. και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας και άλλες διατάξεις». (ΦΕΚ41/Α/01.03.2012)

Σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο οι Έ.Π.Α. δύνανται να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω. Για την άσκηση της δραστηριότητας της προσωρινής απασχόλησης απαιτείται αναγγελία έναρξης της εν λόγω δραστηριότητας στη Δ/νση Απασχόλησης του Υπουργείου Εργασίας. Οι Έ.Π.Α. δεν επιτρέπεται να ασκούν άλλη δραστηριότητα πέραν της σύναψης συμβάσεων εργασίας ή σχέσεις με προσωρινά απασχολούμενους, με σκοπό να τους τοποθετεί σε έμμεσους εργοδότες για να εργασθούν προσωρινά υπό την επίβλεψη και τη διεύθυνση τους, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις οικείες διατάξεις. Έργο τους είναι η προμήθεια εργασίας σε τρίτο, χωρίς οι ίδιες να εμπλέκονται κατά την εκτέλεση εργασίας και κατά τούτο διαφέρουν από τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών.

Στην ελληνική Επικράτεια δραστηριοποιούνται δεκαεπτά (17) ΕΠΑ. Τα στοιχεία της απασχόλησης των εργαζομένων σε αυτές (αριθμός, καθεστώς, σχέση εργασίας) παρουσιάζονται στο Β' μέρος της παρούσας εργασίας.

2.3.2 Νομοθετικές παρεμβάσεις που αφορούν την εταιρείες προσωρινής απασχόλησης

Οι πρώτες νομοθετικές ρυθμίσεις αναφορικά με τις εταιρείες προσωρινής απασχόλησης εμφανίζονται στην ελληνική έννομη τάξη το 2001²¹. Η παρέμβαση του Έλληνα νομοθέτη για την προσωρινή απασχόληση (προσωρινή παραχώρηση του μισθωτού με αμοιβή) κρίθηκε απαραίτητη, αφενός μεν για την προστασία της απασχόλησης, αφετέρου δε για την αποφυγή καταστρατήγησης των δικαιωμάτων των εργαζομένων από αφερέγγυους εργοδότες.

Στη συνέχεια, την περίοδο της κρίσης και των μνημονιακών πολιτικών, με το Ν.3846/2010, επήλθε μια σειρά τροποποιήσεων με απώτερο στόχο τη βελτίωση της προστασίας του προσωρινά απασχολούμενου. Πιο αναλυτικά, με την εν λόγω νομοθετική παρέμβαση εισάγεται διάταξη σύμφωνα με την οποία η προσφυγή στην προσωρινή απασχόληση επιτρέπεται μόνο για πρόσκαιρες, έκτακτες και εποχιακές ανάγκες και όχι για να καλύπτει πάγιες και διαρκείς ανάγκες των επιχειρήσεων.

²¹ Ν.2956/2001 «Αναδιάρθρωση του ΟΑΕΔ και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 258/Α/6.11.2001)

Επιπροσθέτως, διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση με τους λοιπούς εργαζόμενους του έμμεσου εργοδότη και περιορίζεται η διάρκεια παραχώρησης στον ίδιο έμμεσο εργοδότη σε δώδεκα (12) μήνες. Επίσης, για την αποφυγή καταχρήσεων απαγορεύεται η απασχόληση μισθωτού με προσωρινή απασχόληση σε έμμεσο εργοδότη, ο οποίος κατά το τελευταίο εξάμηνο είχε πραγματοποιήσει απολύσεις εργαζομένων της ίδιας ειδικότητας για οικομοτεχνικούς λόγους. Η διάρκεια παραχώρησης στον ίδιο έμμεσο εργοδότη επαναπροσδιορίστηκε στους τριάντα έξι (36) μήνες με τις διατάξεις του Ν.3899/2010 και δεν έχει μεταβληθεί μέχρι σήμερα.

Ακολούθως, ο εθνικός νομοθέτης προέβει στην ψήφιση του Ν. 4052/2012 ως συμμόρφωση με την ευρωπαϊκή οδηγία 2008/104/EK (πολιτική της ΕΕ σύζευξης της ευελιξίας με ασφάλεια). Όπως αναφέρεται στις προοιμιακές διατάξεις της Οδηγίας σκοπός της είναι η εξασφάλιση της προστασίας των προσωρινά απασχολουμένων, η βελτίωση της ποιότητας της προσωρινής απασχόλησης, καθώς και η θέσπιση ενός πλαισίου για την προσφυγή στην προσωρινή απασχόληση, προκειμένου να ενισχυθεί ουσιαστικά η δημιουργία θέσεων απασχόλησης και η ανάπτυξη ευέλικτων μορφών εργασίας.

Σύμφωνα λοιπόν με τις διατάξεις του Ν. 4052/12, οποίος κατήγγησε το προγενέστερο νομοθετικό πλαίσιο, αίρεται ο περιορισμός αναφορικά με την άσκηση της δραστηριότητας – επαγγέλματος της προσωρινής απασχόλησης μόνο από Ανώνυμη Εταιρεία και καταργείται η απαίτηση έκδοσης εγκριτικής διοικητικής άδειας για την άσκηση της εν λόγω δραστηριότητας. Το θεσμικό πλαίσιο γίνεται πιο ελαστικό σε σχέση με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, γεγονός που αποδεικνύει ότι είναι επιθυμητή η αυξανόμενη προσφυγή σε αυτού του είδους τις εταιρείες²².

Επιπροσθέτως, προβλέπονται οι ορισμοί του εργαζόμενου, της επιχείρησης προσωρινής απασχόλησης, του προσωρινά απασχολούμενου, του έμμεσου εργοδότη, της τοποθέτησης, των βασικών όρων εργασίας, οι απαγορεύσεις της απασχόλησης του μισθωτού σε έμμεσο εργοδότη με σύμβαση προσωρινής απασχόλησης. Θεμελιώνεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης, όσον αφορά στους βασικούς όρους εργασίας των προσωρινά απασχολουμένων, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι αποδοχές. Επίσης, προβλέπεται η ενημέρωση των προσωρινά απασχολουμένων για

²² Η άρση του περιορισμού αναφορικά με την άσκηση της δραστηριότητας επαγγέλματος και η κατάργηση της εγκριτικής διοικητικής άδειας συνιστούν διατάξεις σύμφωνες με το Ν. 3919/2011 «Αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας, κατάργηση των αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων» (ΦΕΚ/Α/32/02.03.2011)

τις κενές θέσεις εργασίας στον έμμεσο εργοδότη προκειμένου να έχουν τις ίδιες δυνατότητες με τους άλλους εργαζόμενους της επιχείρησης για να προσληφθούν σε μόνιμες θέσεις εργασίας. Στα πλαίσια της αρχής της ίσης μεταχείρισης στους προσωρινά απασχολούμενους παρέχονται οι ίδιες κοινωνικές υπηρεσίες και διευκολύνσεις που υπάρχουν στη διάθεση των άμεσα εργαζομένων στον έμμεσο εργοδότη και με τους ίδιους όρους.

Στη συνέχεια με το Ν.4254/2014 (παρ.ΙΑ 4.3) καταργείται η διάταξη, η οποία προέβλεπε ότι η παραχώρηση επιτρέπεται μόνο για συγκεκριμένους λόγους που δικαιολογούνται από έκτακτες πρόσκαιρες ή εποχιακές ανάγκες με αποτέλεσμα να διευκολύνεται η ευρύτερη προσφυγή στην μορφή αυτή απασχόλησης.

Μέσα από τις ισχύουσες διατάξεις παρατηρούμε ότι ο νομοθέτης αναγνωρίζει την εργασιακή σχέση ως προσωρινή όταν διαρκεί τρία (3) χρόνια, καθώς η συγκεκριμένη χρονική διάρκεια τίθεται ως όριο και στις συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου μετά το πέρας του οποίου μετατρέπεται σε σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου. Έτσι και στην προσωρινή απασχόληση μέσω ΕΠΑ, ως τριμερή σχέση και στις συμβάσεις ορισμένου χρόνου, ως διμερής σχέση, μετά το πέρας των τριών ετών, η τυχόν συνέχιση της απασχόλησης μετατρέπεται σε σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου.

Όταν η προσωρινή απασχόληση χρησιμοποιείται και για πάγιες ανάγκες συνιστά μία από τις πιο χαρακτηριστικές περιπτώσεις καταστρατήγησης των δικαιωμάτων των προσωρινά απασχολούμενων.

2.4 Νομοθετικές παρεμβάσεις που αφορούν την προστασία της απασχόλησης

Στα πλαίσια των μεταρρυθμίσεων της εργατικής νομοθεσίας προς την κατεύθυνση της ευελιξίας, νομοθετικές παρεμβάσεις έλαβαν χώρα και στο πεδίο της προστασίας της απασχόλησης. Η άμβλυνση των όρων προστασίας από τις απολύσεις συνιστά ένα από τους πέντε (5) βασικούς άξονες που επηρεάστηκαν από τις αλλαγές στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων (Κουζής, 2018, σελ.122).

Ρυθμίσεις για την προστασία της απασχόλησης εμφανίζονται στο εθνικό μας δίκαιο για πρώτη φορά με το Ν.2112/20, όπως τροποποιήθηκε από το Ν.4558/1930 και το Β.Δ. 16/18 Ιουλίου 1920. Οι διατάξεις και των δύο νομοθετημάτων όπως συμπληρώθηκαν και τροποποιήθηκαν από το Ν.3198/55 ορίζουν ότι στην περίπτωση που ο εργοδότης καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου με το μισθωτό,

υποχρεούται στην καταβολή αποζημίωσης. Η υποχρέωση αυτή επιβάλλεται μετά από την παροχή εργασίας δύο (2) μηνών. Στην περίπτωση που ο εργοδότης επιθυμεί να μειώσει την αποζημίωση απόλυσης υποχρεούται να προειδοποιήσει τον μισθωτό συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, ανάλογα με τα έτη προϋπηρεσίας. Ουσιαστικά «η προθεσμία προειδοποίησης επιβλήθηκε διαζευτικά με το δικαίωμα μετατροπής του χρόνου προειδοποίησης σε μισθό» (Κουκιάδης, 2017, σελ. 904).

Την περίοδο της οικονομικής κρίσης, ο εθνικός νομοθέτης έχοντας πρόθεση να μειώσει το κόστος των απολύσεων προβαίνει στις παρακάτω μεταρρυθμίσεις, οι οποίες αφορούν τις ατομικές απολύσεις και επηρεάζουν την εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης. Ειδικότερα:

α) μειώνει τον ανώτατο χρόνο προειδοποίησης στους τέσσερις (4) από τους (24) μήνες στην περίπτωση καταγγελίας συμβάσεων με προειδοποίηση,

β) επεκτείνει τη δοκιμαστική περίοδο των εργαζομένων, μετά το πέρας της οποίας οφείλεται αποζημίωση, από τους δύο (2) στους δώδεκα (12) μήνες,

γ) αύξάνει τις δόσεις καταβολής της αποζημίωσης απόλυσης και περιορίζει το ποσό της προκαταβολής της αποζημίωσης από τους μισθούς των έξι (6) μηνών σε μισθούς δύο (2) μηνών (Κουζής – Δημουλάς, 2019, σελ. 34-35).

ΚΕΦ. 3ο Εργαλεία για τη διαχείριση της αλλαγής

3.1 ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ²³

3.1.1 Ιστορικό Εξέλιξης – Βασικό αντικείμενο

Σε αυτήν την ενότητα γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση του Πληροφοριακού Συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, η οποία καθίσταται απαραίτητη για την κατανόηση των πληροφοριών που παρουσιάζονται στο ερευνητικό μέρος.

Το ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ²⁴ είναι μια σημαντική δομική αλλαγή, τόσο για τις Υπηρεσίες του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ), όσο και για τις Υπηρεσίες του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Η σημαντική αυτή δομική αλλαγή συνιστά έκφραση της απλούστευσης διαδικασιών των δυο φορέων με την παροχή προς τους εργοδότες συγκεκριμένων υπηρεσιών, μέσω διαδικτύου²⁵.

Το Πληροφοριακό Σύστημα ΕΡΓΑΝΗ αφορά την μετεξέλιξη του Πληροφοριακού Συστήματος Καταγραφής Νέας Επιδότησης Τακτικής Ανεργίας (από τον ΟΑΕΔ) και Εξυπηρέτησης Εργαζομένων και Επιχειρήσεων από το (ΣΕΠΕ), το οποίο παρόλο που εγκαταστάθηκε στις αρχές τις προηγούμενης δεκαετίας άρχισε να εξυπηρετεί επιχειρήσεις, οργανισμούς και φορείς από 15-10-2012 προαιρετικά (πιλοτικά), και από 01-03-2013 υποχρεωτικά, μετά από 13 Υπουργούς και 6 Ειδικούς Γραμματείς. Συνιστά ένα σύστημα παρακολούθησης της εργασίας, το οποίο ενισχύει τον στρατηγικό και παρεμβατικό ρόλο της πολιτείας προς όφελος της οικονομίας και της εργασίας.

Στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ υποχρέωση καταχώρησης έχει ο κάθε εργοδότης,

²³ Κωνσταντίνος Τσατσούλης, «Ελεγκτικό, Συμβουλευτικό και Ενημερωτικό Έργο Σ.Ε.Π.Ε. ΠΣ Εργάνη, Σημειώσεις για το Πρόγραμμα Ειδικής Εκπαίδευσης Επιθεωρητών Εργασιακών Σχέσεων του Σ.Ε.Π.Ε. 2012, 2014, 2016 και 2018»

²⁴ Ν. 4152/13 (ΦΕΚ 107/Α) «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής των νόμων 4046/2012, 4093/2012 και 4127/2013» ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ ΙΑ.3.: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ «ΕΡΓΑΝΗ»: «Στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας δημιουργείται το Πληροφοριακό Σύστημα “ΕΡΓΑΝΗ”, με το οποίο - βάσει της ηλεκτρονικής υποβολής, που προβλέπει η 5072/6/25.2.2013 απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας (Β' 449) - με συνεχή ενημέρωση και σε πραγματικό χρόνο μετρώνται οι ροές απασχόλησης στον ιδιωτικό μισθωτό τομέα της οικονομίας και αποτυπώνονται κρίσιμα στοιχεία της αγοράς εργασίας. Με αποφάσεις του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας ορίζονται τα στοιχεία της καταγραφής, που δημοσιεύονται σε μηνιαία βάση τη δεκάτη ημέρα του επόμενου της καταγραφής μήνα. Με όμοια απόφαση δύναται να καθοριστεί και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της υποπαραγράφου αυτής.»

²⁵ Επίσης, ήδη με το Ν. 4611/19 (ΦΕΚ 73Α/17.5.2019), άρθρο 54, αποκτούν και οι εργαζόμενοι πρόσβαση στο ΠΣ του ΥΠΕΡΚΑΑ “ΕΡΓΑΝΗ” για την ανάκτηση δεδομένων που αφορούν την εργασιακή τους σχέση. Σύμφωνα με την Υ.Α. 40331/Δ1.13521/2019 (ΦΕΚ 3520/Β/19.9.2019) δίνεται η δυνατότητα στους εργαζόμενους, με χρήση των κωδικών taxisnet στον διαδικτυακό τόπο employees.yeka.gr, να γνωρίζουν ανά πάσα στιγμή στοιχεία που αφορούν την εργασιακή τους σχέση, έχοντας πρόσβαση σε δεδομένα που έχουν υποβληθεί από 01.01.2017 και έπειτα.

συμπεριλαμβανομένων και των αναφερομένων στο «Μητρώο Δημοσίων Φορέων της Ελληνικής Διοίκησης» του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, που απασχολεί εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου.

Το βασικό αντικείμενό του συνίσταται:

- στην καταγραφή και παρακολούθηση σε πραγματικό χρόνο των ροών μισθωτής απασχόλησης, με αποτέλεσμα να αποτυπώνει το δυναμισμό και τις τάσεις της μισθωτής εργασίας στην Ελλάδα,
- στην καταγραφή του συνόλου των μισθωτών εργαζομένων, αλλά και του συνόλου των επιχειρήσεων, οργανισμών και φορέων, που απασχολούν μισθωτούς εργαζομένους,
- στην καταγραφή σε πραγματικό χρόνο των μεταβολών του μισθωτού προσωπικού των επιχειρήσεων και
- στην παρακολούθηση των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων/εργοδοτών σε πραγματικό χρόνο για την εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας.

Συμπερασματικά, το ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ συνιστά ένα εργαλείο ακριβούς και λεπτομερούς πληροφόρησης, αναφορικά με τις ροές μισθωτής απασχόλησης, παρέχοντάς μας με πληροφορίες για την κατηγοριοποίηση των προσλήψεων – απολύσεων ανά καθεστώς απασχόλησης, είδος σύμβασης, ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα, ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, ανά Περιφέρεια/Περιφερειακή Ενότητα. Επιπροσθέτως, παρέχει ενιαίο Μητρώο Επιχειρήσεων/εργοδοτών/νομίμων εκπροσώπων/παραρτημάτων. Παράλληλα,

- αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο συλλογής στατιστικών δεδομένων, αλλά και έναν μηχανισμό για την ποιοτική αναβάθμιση των πολιτικών του Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων και
- συμβάλλει στην καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας, παρέχοντας συγκεκριμένες ενδείξεις στους αρμόδιους Επιθεωρητές του ΣΕΠΕ, υπαλλήλους του ΟΑΕΔ και του ΕΦΚΑ (πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ/ΕΥΠΕΑ).

Τα στοιχεία του Πληροφοριακού Συστήματος ΕΡΓΑΝΗ τροφοδοτούν επίσης το σύστημα διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας παρέχοντας επιστημονική τεκμηρίωση και αξιόπιστα στοιχεία στους αρμόδιους φορείς άσκησης πολιτικής απασχόλησης, ώστε να σχεδιάσουν τα κατάλληλα μέτρα παρέμβασης για την επίτευξη των στόχων τους.

3.1.2 Υποβαλλόμενα Έντυπα στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ²⁶

- Ενιαίο έντυπο Αναγγελίας Πρόσληψης (Ε3)

Υποβάλλεται ηλεκτρονικά το αργότερο έως και την ίδια ημέρα της πρόσληψης και πάντως πριν από την ανάληψη υπηρεσίας από τον εργαζόμενο. Οι νέοι εργοδότες, οι οποίοι προβαίνουν σε πρόσληψη για πρώτη φορά, μπορούν να υποβάλλουν ηλεκτρονικά το έντυπο Ε3 εντός τριών (3) εργασίμων ημερών από την πρόσληψη, αφού προηγουμένως έχουν απογραφεί στην αρμόδια Υπηρεσία του ΕΦΚΑ.

- Υποβαλλόμενα έντυπα που αφορούν ωφελούμενους / πρακτική άσκηση/ μαθητεία (Ε3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5)

3.1 Αναφέρεται στην αναγγελία έναρξης/μεταβολών απασχόλησης ωφελουμένου από προγράμματα κοινωφελούς χαρακτήρα. Υπόχρεος για την υποβολή είναι ο επιβλέπων φορέας στον οποίο τοποθετείται ο ωφελούμενος από πρόγραμμα κοινωφελούς χαρακτήρα.

3.2. Αφορά αναγγελία έναρξης/μεταβολών θεωρητικής κατάρτισης από πάροχο κατάρτισης ωφελουμένου απο συγχρηματοδοτούμενα ή χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους προγράμματα κατάρτισης ή προγράμματα απασχόλησης συνδυαζόμενα με κατάρτιση. Υπόχρεος είναι ο πάροχος κατάρτισης ωφελουμένου από συγχρηματοδοτούμενα ή χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους προγράμματα κατάρτισης ή απασχόλησης συνδυαζόμενα με κατάρτιση.

3.3. Αναγγελία έναρξης / μεταβολών πρακτικής άσκησης σε εργοδότη ωφελουμένου από συγχρηματοδοτούμενα ή χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους προγράμματα απασχόλησης συνδυαζόμενα με κατάρτιση. Υπόχρεος είναι ο εργοδότης από συγχρηματοδοτούμενα ή χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους προγράμματα απασχόλησης συνδυαζόμενα με κατάρτιση.

3.4. Αναγγελία έναρξης / μεταβολών σύμβασης μαθητείας . Υπόχρεος είναι ο νόμιμος εκπρόσωπος της επιχείρησης στην οποία τοποθετείται ο μαθητευόμενος ή ο πρακτικά ασκούμενος σπουδαστής. Το έντυπο υποβάλλεται το αργότερο πριν την έναρξη της μαθητείας στο χώρο εργασίας.

3.5. Αναγγελία έναρξης μεταβολών σύμβασης πρακτικής άσκησης σπουδαστών / φοιτητών. Το έντυπο υποβάλλεται το αργότερο πριν την έναρξη της μαθητείας ή της

²⁶ Σύμφωνα με την ισχύουσα Υ.Α. 40331/Δ1.13521/2019 (ΦΕΚ 3520/Β//19.9.2019)
«Επανακαθορισμός όρων ηλεκτρονικής υποβολής εντύπων αρμοδιότητας ΣΕΠΕ και ΟΑΕΔ»

πρακτικής άσκησης στο χώρο εργασίας. Σε περίπτωση διακοπής ή λήξης της μαθητείας ή της πρακτικής άσκησης, τα έντυπα υποβάλλονται το αργότερο σε 4 εργάσιμες από την ημερομηνία διακοπής ή λήξης. Κατα την υποβολή του εντύπου Ε3.5 επισυνάπτεται η σύμβαση πρακτικής άσκησης υπογεγραμμένη από το νόμιμο εκπρόσωπο της επιχείρησης, το σπουδαστή/φοιτητή και το εκπαιδευτικό ίδρυμα.

- Πίνακας Προσωπικού Ετήσιος/Συμπληρωματικός Ετήσιος/ Συμπληρωματικός ωραρίου/τροποποιητικός αποδοχών (Ε4)

Ο ετήσιος πίνακας προσωπικού υποβάλλεται μια φορά το χρόνο, 1-31 Οκτωβρίου, όπου εκεί αποτυπώνονται όλοι οι εργαζόμενοι που απασχολούνται την ώρα της υποβολής, είτε αυτοί είναι μόνιμοι, είτε εποχικοί. Στον Ε4 συμπληρωματικό ετήσιο πίνακα περιλαμβάνονται οι εργαζόμενοι, οι οποίοι εκ παραδρομής δεν συμπεριλήφθηκαν στον ετήσιο πίνακα εντός της ίδιας προθεσμίας.

Ο συμπληρωματικός πίνακας ωραρίου αναφέρεται στο πρόγραμμα εργασίας των εργαζομένων και πρέπει να υποβάλλεται το αργότερο ως και την ίδια ημέρα της αλλαγής ή της τροποποίησης ωραρίου ή της οργάνωσης του χρόνου εργασίας και σε κάθε περίπτωση πριν την ανάληψη υπηρεσίας από τον εργαζόμενο. Το έντυπο Ε4 συμπληρωματικός ωραρίου μπορεί να υποβάλλεται και μέσω κινητού τηλεφώνου με αποστολή μηνύματος, υπό την προϋπόθεση ότι ο εργοδότης έχει δηλώσει αριθμό κινητού τηλεφώνου στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ.

Από 01/01/2020 η καταχώριση του ωραρίου ή της οργάνωσης του χρόνου εργασίας και κάθε αλλαγή αυτής πραγματοποιείται υποχρεωτικά με την εισαγωγή των σχετικών στοιχείων σε ψηφιακή μορφή στα αντίστοιχα πεδία εντύπων, με συνέπεια τον αποτελεσματικότερο έλεγχο της εφαρμογής των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας αναφορικά με τα χρονικά όρια των εργαζομένων.

Το έντυπο Ε4 τροποποιητικός αποδοχών αναφέρεται στη μεταβολή των αποδοχών των εργαζομένων και πρέπει να υποβάλλεται στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ εντός 15 ημερών από τη μεταβολή.

- Έντυπο οικειοθελούς αποχώρησης (Ε5)

Υποβάλλεται ηλεκτρονικά μέσα σε τέσσερις (4) εργάσιμες ημέρες από την ημερομηνία της οικειοθελούς αποχώρησης και στην περίπτωση επίδοσης της εξώδικης δήλωσης η αναγγελία γίνεται την επόμενη εργάσιμη ημέρα αυτής.

- Έντυπο καταγγελίας σύμβασης εργασίας (E6)

Καταγγελία σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου με προειδοποίηση (E6ΜΠ). Αφορά μόνο εργαζόμενους έχοντας την υπαλληλική ιδιότητα, υποβάλλεται ηλεκτρονικά σε τέσσερις (4) εργάσιμες ημέρες από την κοινοποίηση της καταγγελίας στον απολυόμενο.

Καταγγελία σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου χωρίς προειδοποίηση (άτακτη καταγγελία) (E6ΧΠ). Αφορά εργαζόμενους έχοντας την υπαλληλική ιδιότητα ή την ιδιότητα του εργατοτεχνίτη, υποβάλλεται ηλεκτρονικά σε τέσσερις (4) εργάσιμες ημέρες από την κοινοποίηση της καταγγελίας στον απολυόμενο.

- Έντυπο λήξης σύμβασης ορισμένου χρόνου ή έργου (E7)

Αφορά δήλωση του εργοδότη για λύση σύμβασης ορισμένου χρόνου ή έργου και υποβάλλεται ηλεκτρονικά σε τέσσερις (4) εργάσιμες ημέρες.

- Έντυπο αναγγελίας υπερεργασίας ή νόμιμης υπερωριακής απασχόλησης (E8)

Αναφέρεται στην υπερεργασία ή την νόμιμη υπερωριακή απασχόλησης, η οποία αναγγέλεται πριν την έναρξη πραγματοποίησής της. Δίνεται η δυνατότητα στους χρήστες να υποβάλλεται μέσω κινητού τηλεφώνου με αποστολή μηνύματος, υπό την προϋπόθεση ότι ο εργοδότης έχει δηλώσει αριθμό κινητού τηλεφώνου στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ.

- Σύμβαση εργασίας μερικής απασχόλησης ή/και εκ περιτροπής εργασίας (E9)

Υποβάλλεται ηλεκτρονικά από τον εργοδότη, μέσα σε οκτώ (8) ημέρες από την ημερομηνία της πρόσληψης. Για την ολοκλήρωση της υποβολής του εντύπου E9 συνυποβάλλονται υποχρεωτικά, αφού πρώτα σαρωθούν και αποθηκευτούν σε αρχείο μορφής .pdf τα έγγραφα: α) των ατομικών συμβάσεων εργασίας και β) η απόφαση του εργοδότη για μονομερή επιβολή συστήματος εκ περιτροπής εργασίας στο προσωπικό του, εφόσον πρώτα έχουν τεθεί σε αυτά οι απαιτούμενες υπογραφές.

Μετατροπές συμβάσεων εργασίας: Οι συμβάσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης που μετατράπηκαν είτε σε συμβάσεις μερικής απασχόλησης, είτε σε συμβάσεις εκ περιτροπής εργασίας με τη σύμφωνη γνώμη των εργαζομένων ή με μονομερή απόφαση του εργοδότη, εκφράζεται στο πεδίο «Είδος μεταβολής» στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ ως :

- Τροποποιητική Σύμβαση από πλήρη σε μερική απασχόληση
- Τροποποιητική Σύμβαση από πλήρη σε εκ περιτροπής με την σύμφωνη γνώμη του εργαζόμενου,
- Τροποποιητική Σύμβαση από πλήρη σε εκ περιτροπής, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του εργαζόμενου.

- Επιχειρησιακή Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (E10)

Η Επιχειρησιακή Συλλογική Σύμβαση Εργασίας καταρτίζεται μεταξύ των εκπροσώπων της επιχείρησης και των αρμόδιων συνδικαλιστικών φορέων-εκπροσώπων των εργαζομένων. Υποβάλλεται ηλεκτρονικά από τον εργοδότη, εφόσον υπογραφεί, σαρωθεί και αποθηκευτεί σε αρχείο μορφής .pdf.

- Γνωστοποίηση στοιχείων ετήσιας κανονικής αδειάς (E11)

Στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ γνωστοποιούνται εντός του μηνός Ιανουαρίου (από 01/01 -31/01 εκάστου έτους) τα στοιχεία των ετησίων αδειών των εργαζομένων του προηγούμενου ημερολογιακού έτους, καθώς επίσης και το επίδομα αδειάς, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην υποπαραγρ. ΙΑ5 παρ.2 περ.3β του Ν.4254/2014 (ΦΕΚ 85/Α/07.04.2014)²⁷

- Αναγγελία του απασχολούμενου προσωπικού επι εκτέλεσης οικοδομοτεχνικής εργασίας ή τεχνικού έργου (E12)

Οι υπόχρεοι εργοδότες για την απογραφή οικοδομοτεχνικού έργου σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του ΕΦΚΑ, οφείλουν να υποβάλλουν πριν την ανάληψη Υπηρεσίας και πριν την έναρξη απασχόλησης το νέο έντυπο για το απασχολούμενο προσωπικό επί εκτέλεσης οικοδομικής εργασίας ή τεχνικού έργου.

²⁷ Αναμένεται η έκδοση Υπουργικής Απόφασης σύμφωνα με την οποία τα στοιχεία των αδειών θα πρέπει να καταχωρούνται ηλεκτρονικά πριν την έναρξη της κανονικής αδειάς των εργαζομένων σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 53 του Ν. 4611/2019 «Ρύθμιση οφειλών προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, τη Φορολογική Διοίκηση και τους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Συνταξιοδοτικές Ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασία των εργαζομένων και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 73/Α/17.05.2019)

Β΄ μέρος

Από την ανάλυση που προηγήθηκε καθίσταται σαφές ότι οι μεταρρυθμίσεις στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων, αναφορικά με την προώθηση της ευελιξίας, συνιστούν στοχευμένες παρεμβάσεις για την ανάπτυξη των ευέλικτων μορφών απασχόλησης στην κατεύθυνση της μείωσης του εργασιακού κόστους.

Στο ερευνητικό μέρος που ακολουθεί εξετάζεται η εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης κατά τα έτη 2014-2018 μετά από τις αλληπάλληλες αλλαγές της εργατικής νομοθεσίας, μέσα από μια συγκριτική ανάλυση των δεκατριών ελληνικών Περιφερειών. Η συγκεκριμένη ανάλυση επιλέχθηκε, αφενός μεν για να εξαχθούν στοιχεία για το σύνολο της ελληνικής Επικράτειας, αφετέρου δε για να διαπιστωθεί η περιφερειακή κατανομή των ευέλικτων μορφών απασχόλησης. Στην αρχή της κάθε ενότητας παρουσιάζονται τα ευρήματα σε εθνικό επίπεδο και ακολούθως σε επίπεδο Περιφέρειας. Εξετάζονται οι τάσεις ανάμεσα στην τυπική και τις ευέλικτες μορφές απασχόλησης εστιάζοντας στην μερική, εκ περιτροπής και προσωρινή απασχόληση, καθώς αποτελούν τις πιο αντιπροσωπευτικές μορφές της ευελιξίας. Λαμβανομένου υπόψη ότι ευελιξία εμπεριέχεται και στην πλήρη απασχόληση, επιλέχθηκε η από κοινού ανάλυση μερικής και προσωρινής απασχόλησης, ώστε ν' αναδειχθεί το εύρος της ευελιξίας. Όσον αφορά την εμπειρική έρευνα βασίστηκε στην επεξεργασία ποσοτικών δεδομένων (πρωτογενών ως επί το πλείστον) από το Πληροφοριακό Σύστημα ΕΡΓΑΝΗ, τα οποία παρουσιάζονται σε διαγράμματα και πίνακες και γίνεται ο σχετικός σχολιασμός.

Επίσης, κρίθηκε σκόπιμο να γίνει μια συνοπτική παρουσίαση της σύνθεσης του εργατικού δυναμικού, προκειμένου να προσδιοριστεί το μέγεθος της μισθωτής απασχόλησης. Για την παρουσίαση της ενότητας χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τις έρευνες εργατικού δυναμικού της ΕΛ.ΣΤΑΤ. Προκειμένου να διερευνηθούν ιδιαιτερότητες της δραστηριότητας της ελληνικής οικονομίας, κρίθηκε απαραίτητη η παρουσίαση μιας τρέχουσας κατάστασης. Επιλέχθηκε η ημερομηνία της 18/11/2019, καθώς αποτέλεσε τη λήξη της προθεσμίας των υποβολών των ετήσιων πινάκων προσωπικού. Τα στοιχεία της τρέχουσας κατάστασης παρουσιάζονται και αυτά σε διαγράμματα και πίνακες και γίνεται ο σχετικός σχολιασμός.

Τέλος για τη διερεύνηση των κλάδων που απορροφούν τις ευέλικτες μορφές απασχόλησης η ανάλυση έγινε σε επίπεδο διψήφιων κωδικών, ώστε να αναδειχθούν αναλυτικά οι κλάδοι που απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος αυτών.

ΚΕΦ. 4^ο Το εργατικό δυναμικό της χώρας

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται μια γενική εικόνα της κατανομής του εργατικού δυναμικού της χώρας συνολικά, με σκοπό να διαπιστωθεί το εύρος της μισθωτής απασχόλησης στην Επικράτεια. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ έτους 2018 το εργατικό δυναμικό της χώρας, δηλαδή ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός, ανέρχεται σε 3.828.000 άτομα, σε σύνολο πληθυσμού 10.816.286 (απογραφή του 2011).

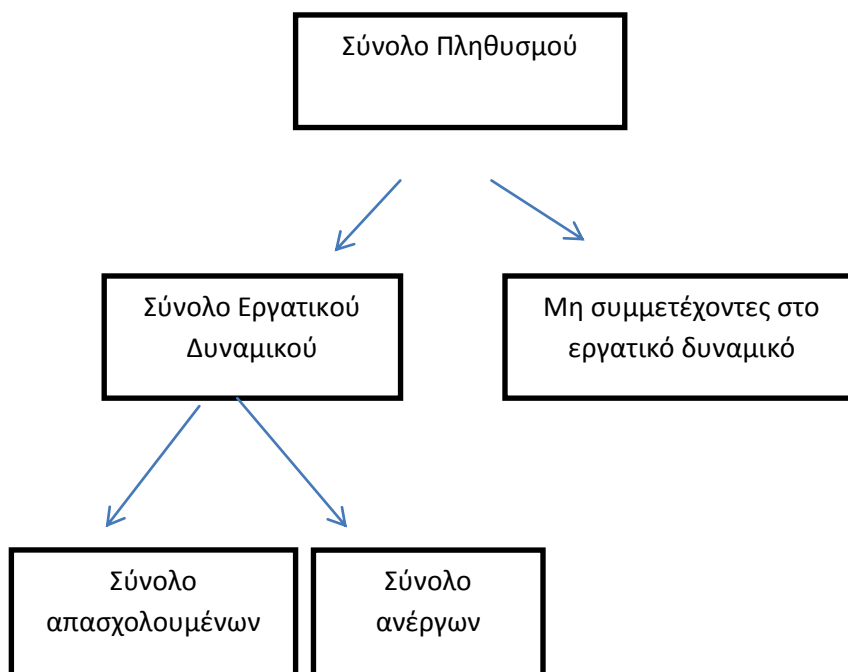
Ο πληθυσμός εργάσιμης ηλικίας (15 ετών και άνω) σύμφωνα με τα στοιχεία Εργατικού Δυναμικού της ΕΛ.ΣΤΑΤ διακρίνεται στις παρακάτω τρεις κατηγορίες:

α) απασχολούμενοι. Συμπεριλαμβάνονται τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, τα οποία την εβδομάδα αναφοράς, είτε εργάστηκαν έστω και μία ώρα με σκοπό την αμοιβή ή το κέρδος, είτε εργάστηκαν στην οικογενειακή επιχείρηση, είτε δεν εργάστηκαν, αλλά είχαν μια εργασία ως μισθωτοί ή επιχείρηση από την οποία απουσίαζαν προσωρινά.

β) άνεργοι. Συμπεριλαμβάνονται τα άτομα ηλικίας 15-74 ετών που δεν χαρακτηρίστηκαν ως απασχολούμενοι, σύμφωνα με τον προηγούμενο ορισμό, ήταν άμεσα διαθέσιμοι για εργασία και είτε αναζητούσαν ενεργά εργασία τις τελευταίες 4 εβδομάδες, είτε είχαν βρει μια εργασία που θα αναλάμβαναν μέσα στους επόμενους τρεις μήνες.

γ) οικονομικά μη ενεργοί. Είναι τα άτομα που δεν χαρακτηρίζονται απασχολούμενοι ή άνεργοι (Ερευνες Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ, Επεξηγηματικές Παρατηρήσεις).

Οι απασχολούμενοι και οι άνεργοι συνιστούν τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό. Το άθροισμα του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και του μη οικονομικά ενεργού πληθυσμού συναποτελεί το σύνολο του πληθυσμού μιας χώρας και παρουσιάζεται σχηματικά παρακάτω.

Πηγή: Έρευνες Εργατικού Δυναμικού ΕΣΥΕ

Περαιτέρω, το εργατικό δυναμικό, σύμφωνα με τα κριτήρια της ΕΛ.ΣΤΑΤ διακρίνεται στις παρακάτω κατηγορίες:

- α) αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό,
- β) αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό,
- γ) μισθωτοί (απασχολούμενοι με εξαρτημένη σχέση εργασίας) και
- δ) βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση (Πίνακας 4.1)

Πίνακας 4.1 Κατανομή του Εργατικού Δυναμικού 2014 -2018

Έτος	Αυτοαπασχολούμενοι	Αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό	Μισθωτοί	Βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση
2014	223,8	882,0	2.264,3	166,10
2015	248,14	855,9	2.348,5	157,9
2016	271,7	836,9	2.421,20	143,7
2017	274,4	856,8	2.474,10	147,4
2018	291,6	850,0	2.546,3	140,1

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 2014-2018

Όπως παρατηρούμε στον πίνακα 4.1 καταγράφονται οι απασχολούμενοι κατά θέση στην επιχείρηση για την περίοδο 2014-2018, όπου καθίσταται εμφανής η μεγάλη έκταση που καταλαμβάνει η μισθωτή απασχόληση στο σύνολο του εργατικού δυναμικού (Διάγραμμα 4.1). Η μεγάλη έκταση που καταλαμβάνει σήμερα η μισθωτή απασχόληση, οφείλεται στην επέκτασή της κατά τη διάρκεια της μετεμφυλιακής περιόδου, απόρροια του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και της αστικοποίησης του πληθυσμού κατά το β' μισό του 20ου αιώνα, όπου μεγάλο ποσοστό των αγροτών πέρασαν στον αστικό τομέα της οικονομίας, ως μισθωτοί (Ιωάννου Χρήστος, ΕΚΚΕ,1989).

Από τα στοιχεία του πίνακα 4.1 έχουν εξαχθεί τα στοιχεία του πίνακα 4.2, στον οποίο αποτυπώνεται το ποσοστό που καταλαμβάνει η κάθε κατηγορία απασχολουμένων επί της συνολικής απασχόλησης την εξεταζόμενη περίοδο.

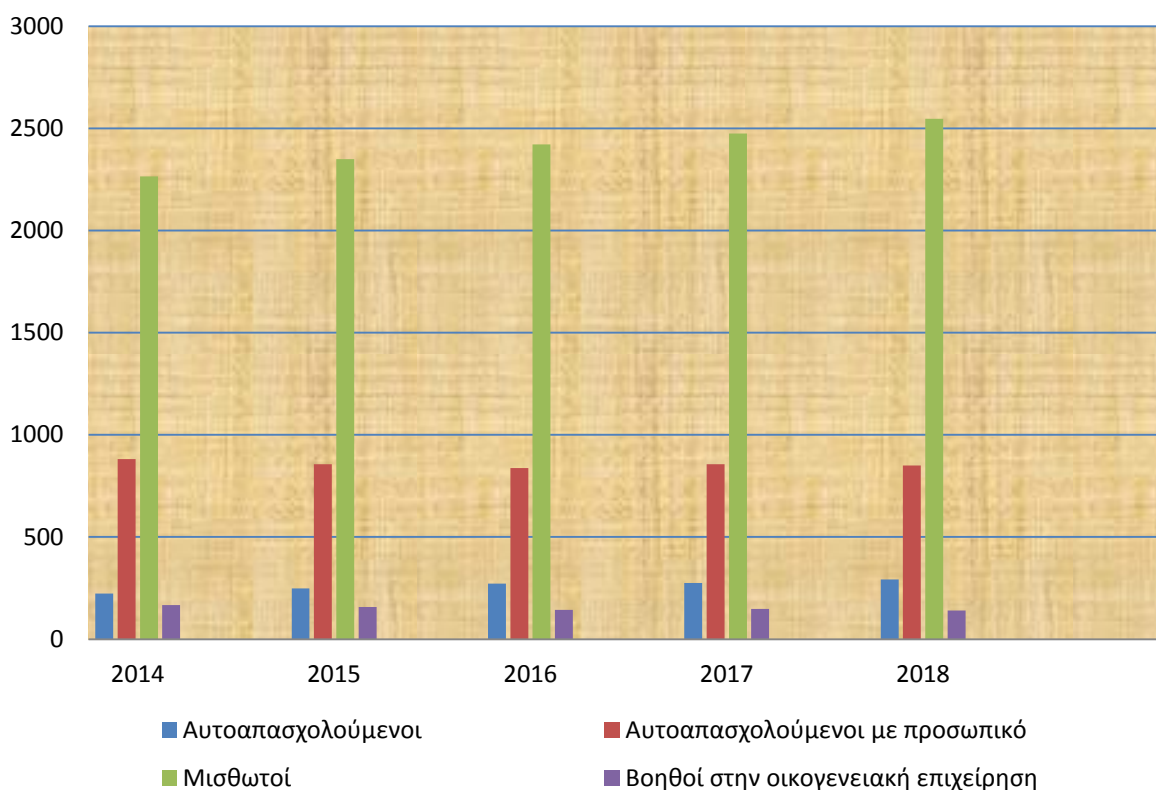
Πίνακας 4.2 Ποσοστιαία κατανομή του Εργατικού Δυναμικού 2014 -2018

Έτος	Αυτοαπασχολούμενοι	Αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό	Μισθωτοί	Βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση
2014	6,33	24,94	64,03	4,70
2015	6,87	23,71	65,05	4,37
2016	7,40	22,78	65,91	3,91
2017	7,31	22,83	65,93	3,93
2018	7,62	22,20	66,52	3,66

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 2014-2018

Από τα δεδομένα των πινάκων 4.1 και 4.2 παρατηρούμε ότι οι μισθωτοί βρίσκονται σε υψηλά ποσοστά επί της συνολικής απασχόλησης, στη διάρκεια της περιόδου 2014-2018. Στη διάρκεια αυτών των ετών τα ποσοστά τους κυμαίνονται κοντά στο 65% της συνολικής απασχόλησης.

Διάγραμμα 4.1 Κατανομή του Εργατικού Δυναμικού 2014-2018

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 2014-2018

Επομένως, η κυρίαρχη μορφή απασχόλησης ήταν και παραμένει η μισθωτή εργασία. Ακολουθούν οι αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό, ενώ έπονται αρκετά πιο κάτω οι εργοδότες (αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό) και στο τέλος βρίσκονται οι βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση.

Αντικείμενο διερεύνησης της παρούσας εργασίας είναι η μισθωτή απασχόληση και συγκεκριμένα η εξαρτημένη σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου.

ΚΕΦ. 5^ο Χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων με προσωπικό της ελληνικής οικονομίας

5.1 Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ελληνική Επικράτεια ανά Περιφέρεια και κατανομή προσωπικού (τρέχουσα κατάσταση περιόδου 18.11.2019)

Για να κατανοήσουμε καλύτερα την εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, πρέπει να διερευνήσουμε αρχικά την δομική ιδιαιτερότητα της ελληνικής οικονομίας, λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος των επιχειρήσεων, τη νομική τους μορφή και την κλαδική τους κατανομή. Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται ο αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Επικράτεια ανά Περιφέρεια, ανά νομική μορφή και ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, καθώς επίσης και ο αριθμός του απασχολούμενου προσωπικού με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου, ανά κλάδο, νομική μορφή και Περιφέρεια.

Πίνακας 5.1- Αριθμός επιχειρήσεων και απασχολούμενο προσωπικό ανά Περιφέρεια

Περιφέρεια	Αρ.επιχ/ων ως μοναδιαία ΑΦΜ	Πλήθος Παρ/των	Αρ. Εργαζομένων	Αναλογία εργαζομενων (%)
Αττικής	183.187	223.113	1.069.591	51,43
Κεντρικής Μακεδονίας	83.097	100.553	335.939	16,15
Κρήτης	35.465	43.828	102.471	4,93
Θεσσαλίας	31.378	36.639	92.272	4,44
Στερεάς Ελλάδας	20.739	24.328	81.408	3,91
Δυτικής Ελλάδας	26.019	30.621	76.775	3,69
Αν.Μακεδονίας & Θράκης	23.961	28.689	74.518	3,58
Πελοποννήσου	25.948	30.267	73.566	3,54
Νοτίου Αιγαίου	31.731	38.586	47.268	2,27
Ηπείρου	10.069	18.621	43.353	2,08
Δυτικής Μακεδονίας	10.907	12.817	34.943	1,68
Ιονίων Νησων	18.813	22.540	25.752	1,24
Βορείου Αιγαίου	9.506	11.342	21.829	1,05
Σύνολο	510.820	621.944	2.079.685	100

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, Τρέχουσα κατάσταση 18/11/2019

Σύμφωνα λοιπόν με τα αποτελέσματα της ηλεκτρονικής καταγραφής του συνόλου των επιχειρήσεων στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ στην Ελληνική Επικράτεια δραστηριοποιούνται 510.820 μοναδιαία ΑΦΜ και 621.944 μαζί με τα παραρτήματα, τα οποία συνολικά απασχολούν 2.079.685 εργαζόμενους²⁸ (Πίνακας 5.1).

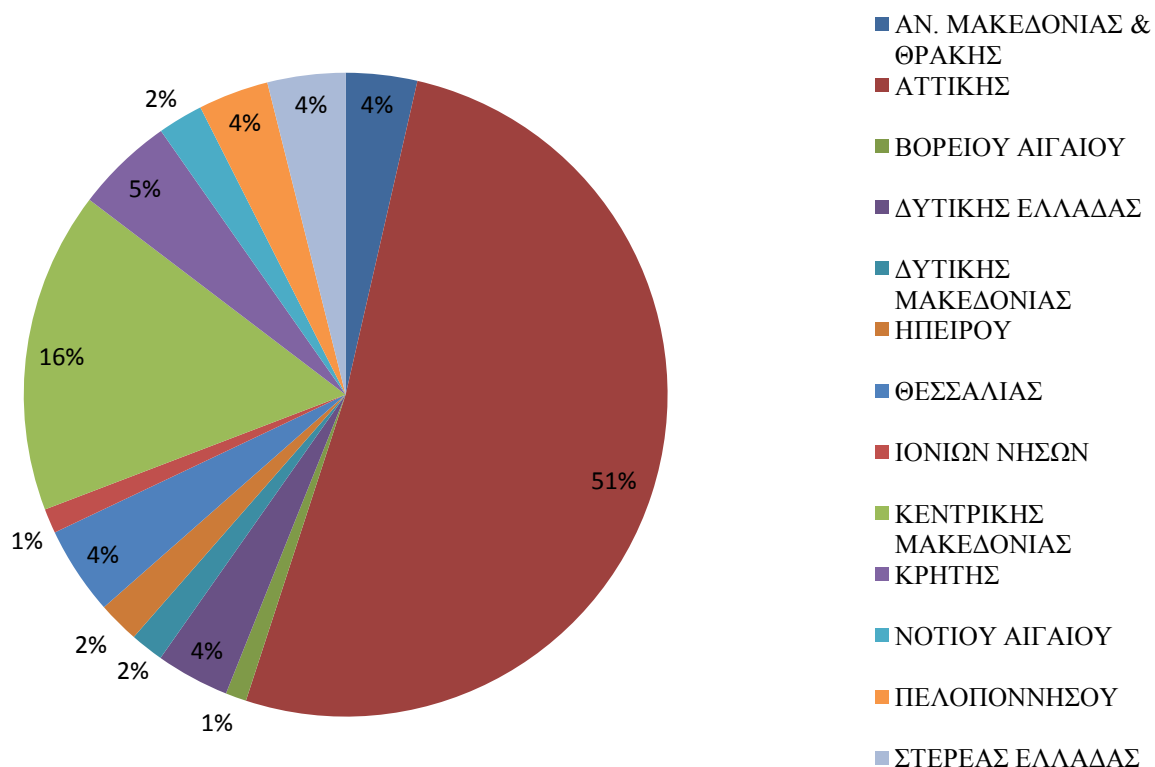
Από τα εξαγόμενα στοιχεία του συνόλου των επιχειρήσεων και των εργαζομένων – μισθωτών με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου, διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των απασχολούμενων μισθωτών με ποσοστό 51,43% απασχολείται στην μητροπολιτική Περιφέρεια Αττικής. Δεύτερη κατά σειρά Περιφέρεια σε μέγεθος του απασχολούμενου προσωπικού είναι η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με ποσοστό 16,15% επί του συνόλου. Ακολουθούν οι Περιφέρειες Κρήτης (4,93%), Θεσσαλίας (4,44%), Στερεάς Ελλάδας (3,91%), Δυτικής Ελλάδας (3,69%), Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (3,58%), Πελοποννήσου (3,54%), Νοτίου Αιγαίου (2,27%), Ηπείρου (2,08%), Δυτικής Μακεδονίας (1,68%), Ιονίων Νήσων (1,24%) και τέλος Βόρειου Αιγαίου (1,05%) (Πίνακας 5.1).

Καθώς ο πληθυσμός της Ελλάδας συγκεντρώνεται στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα και Θεσσαλονίκη), δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η πλειοψηφία της μισθωτής απασχόλησης συγκεντρώνεται στις Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω στην ενότητα για το εργατικό δυναμικό κατά το β' μισό του 20^{ου} αιώνα έλαβε χώρα η αστικοποίηση του πληθυσμού και η συγκέντρωσή του στα αστικά κέντρα της χώρας.

Στο διάγραμμα 5.1 διαφαίνεται η ποσοστιαία απεικόνιση εργαζομένων ανά Περιφέρεια, όπου καθίσταται εμφανής η υπεροχή της Περιφέρειας Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας.

²⁸ Τρέχουσα Κατάσταση μισθωτής εργασίας 18/11/2019. Η Τρέχουσα Κατάσταση μισθωτής εργασίας, συγκεκριμένης ημερομηνίας στο ΠΣ Εργάνη δημιουργείται από τις συνολικές υποβολές των εντύπων στοιχείων μισθωτής εργασίας Ε4 και των ροών μισθωτής απασχόλησης (προσλήψεων και αποχωρήσεων), Ε3, Ε5, Ε6 και Ε7, ανά ΑΦΜ Επιχείρησης, ανά κλάδο οικονομικής Δραστηριότητας και ανά αριθμό απασχολούμενων στο κλάδο οικονομικής Δραστηριότητας.

Διάγραμμα 5.1 – Ποσοστιαία κατανομή Μισθωτών ανά Περιφέρεια

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, Τρέχουσα κατάσταση 18/11/2019

Στη συνέχεια, στον πίνακα 5.2, παρατίθεται ο αριθμός των επιχειρήσεων, κατά τάξεις μεγέθους με βάση τον αριθμό των εργαζομένων που απασχολούν στις 18.11.2019, ανά Περιφέρεια.

Πίνακας 5.2. Αριθμός επιχειρήσεων κατά τάξεις μεγέθους με βάση τον αριθμό που απασχολούν στις 18.11.2019

Περιφέρεια	0	1-10	11-50	51-250	251-500	501-1000	1001-1500	1501-2000	2001-2500	2501-3000	ΑΝΩ 3000	Σύνολο
Αττικής	101.487	102.644	16.356	2.279	215	96	22	6	2		6	223.113
Κεντρικής Μακεδονίας	48.959	45.274	5.605	650	46	14	2	1	1		1	100.553
Κρήτης	24.979	16.906	1.768	157	11	6	1					43.828
Νοτίου Αιγαίου	26.727	11.052	750	56	1							38.586
Θεσσαλία	19.204	15.721	1.531	172	11							36.639
Δυτικής Ελλάδας	15.544	13.588	1.349	135	2	2	1					30.621
Πελοποννήσου	15.568	13.429	1.146	113	7	2	2					30.267
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	14.793	12.507	1.233	145	10	1						28.689
Στερεάς Ελλάδας	12.184	10.830	1.110	178	21	3	2					24.328
Ιονίων Νήσων	15.633	6.439	441	27								22.540
Ηπείρου	9.898	7.904	737	78	3	1						18.621
Δυτικής Μακεδονίας	6.612	5.615	518	65	5	1			1			12.817
Βορείου Αιγαίου	6.477	4.488	345	27	5							11.342
Σύνολο	318.065	266.397	32.889	4.082	337	126	30	7	4	0	7	621.944

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, Τρέχουσα κατάσταση 18/11/2019

Από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα προκύπτουν τα κάτωθι συμπεράσματα:

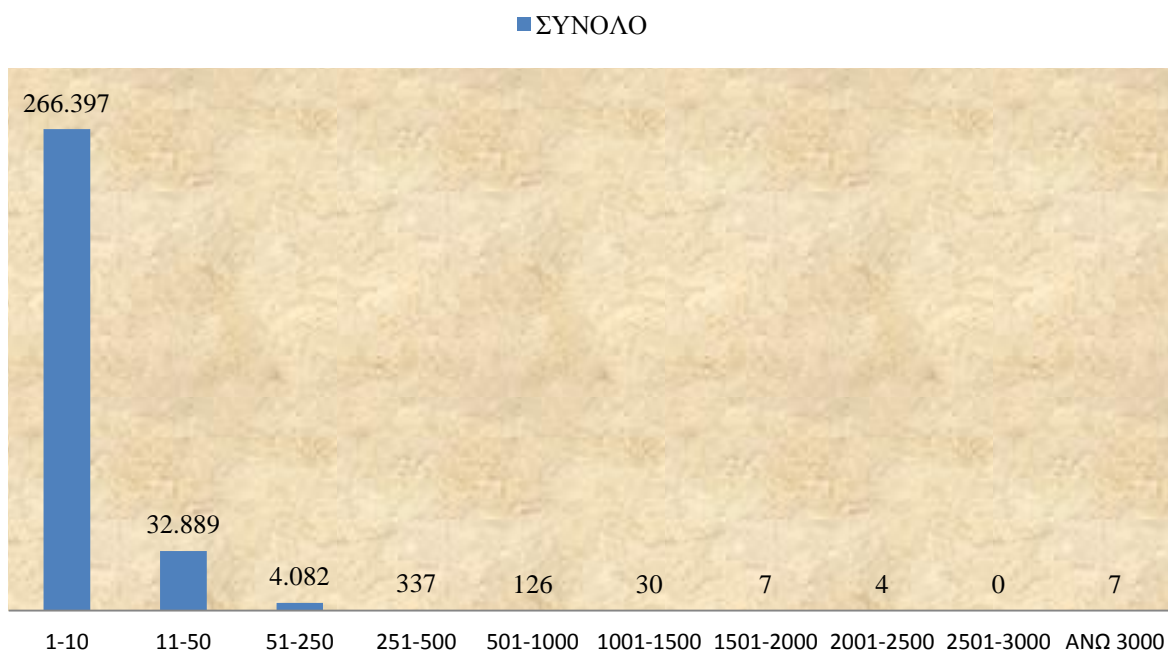
- 87,67% των επιχειρήσεων απασχολούν από 1-10 εργαζόμενους,
- 10,82% των επιχειρήσεων απασχολούν από 11-50 εργαζόμενους,
- 1,34% των επιχειρήσεων απασχολούν από 51-250 εργαζόμενους,
- 0,11% των επιχειρήσεων απασχολούν από 251-500 εργαζόμενους,
- 0,04% των επιχειρήσεων απασχολούν από 501-1000 εργαζόμενους,
- 0,0023% των επιχειρήσεων απασχολούν από 1.001 – 1,500 εργαζόμενους,
- 0,0013% των επιχειρήσεων απασχολούν από 1.501 – 2.000 εργαζόμενους και
- 0,0023% των επιχειρήσεων απασχολούν άνω των 3.000 εργαζόμενους

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, στην Ελλάδα περίπου το 88% των απασχολουμένων εργάζονται σε επιχειρήσεις που απασχολούν έως 10 άτομα. Η δεσπόζουσα θέση των πολύ μικρών επιχειρήσεων στην ελληνική οικονομία επηρεάζει την εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης. Σύμφωνα με τον Γαβρόγλου «..οι προσωπικές σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στον εργοδότη και τους εργαζόμενους σε μία πολύ μικρή επιχείρηση προσδίδουν στην επιχείρηση εκ των πραγμάτων ευελιξία – και ως προς τις λειτουργίες που επιτελεί ο εργαζόμενος, αλλά και ως προς το ωράριο εργασίας» [Γαβρόγλου, 2007, σελ.28].

Είναι ενδιαφέρον το στοιχείο σχετικά με τον αριθμό εργαζομένων που απασχολούνται σε επιχειρήσεις άνω των 50 ατόμων. Παρότι αποτελούν το 1,5% περίπου του συνόλου των επιχειρήσεων, εντούτοις ο αριθμός των μισθωτών αντιπροσωπεύει το 32,68% της μισθωτής απασχόλησης.

Στη συνέχεια, ακολουθεί η διαγραμματική απεικόνιση του αριθμού των επιχειρήσεων με βάση τον αριθμό του προσωπικού τους στην Επικράτεια.

Διάγραμμα 5.2. Αριθμός επιχειρήσεων με βάση τον αριθμό του απασχολούμενου προσωπικού

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, Τρέχουσα κατάσταση 18/11/2019

Ακολούθως, παρουσιάζονται στοιχεία αναφορικά με την κατανομή του προσωπικού με κριτήριο τη νομική μορφή των επιχειρήσεων, που καλύπτουν το 84% της μισθωτής απασχόλησης.

Πίνακας 5.3. Κατανομή του απασχολούμενου προσωπικού με βάση τη νομική μορφή των επιχειρήσεων.

Νομική Μορφή	Αριθμός Επιχειρήσεων	Αριθμός εργαζομένων	Ποσοστό (%)
Ανώνυμες Εταιρείες	65.532	843.307	40,5
Ατομικές Επιχειρήσεις	361.547	423.306	20,36
Ομόρρυθμες εταιρείες	72.932	211.296	10,16
Ετερόρρυθμες εταιρείες	31.198	110.765	5,33
ΙΚΕ	18.177	87.700	4,22
Ε.Π.Ε.	14.918	71.873	3,46
Σύνολο	564.304	1.748.347	84,07%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, Τρέχουσα κατάσταση 18/11/2019

Όπως προκύπτει από τον ανωτέρω πίνακα, ο οποίος παρουσιάζει την αριθμητική και ποσοστιαία κατανομή του αριθμού των εργαζομένων με κριτήριο τη νομική μορφή των επιχειρήσεων:

- 40,5% των εργαζομένων απασχολείται σε Α.Ε.
- 20,36% των εργαζομένων σε ατομικές επιχειρήσεις
- 10,16% σε ομόρρυθμες εταιρίες
- 5,33% σε ετερόρρυθμες εταιρείες
- 4,22% σε ΙΚΕ
- 3,46% σε ΕΠΕ

Στο παράρτημα παρατίθεται αναλυτικός πίνακας (πίνακας Α.1) με απεικόνιση της νομικής μορφής των επιχειρήσεων ανά Περιφέρεια.

5.2 Επιχειρήσεις ή Δραστηριότητες ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας²⁹, Τρέχουσα Κατάσταση περιόδου 18.11.2019

Στο παράρτημα της παρούσας εργασίας παρατίθεται αναλυτικός πίνακας (πίνακας Α.2) της κλαδικής κατανομής του εργατικού δυναμικού στην Επικράτεια, ανά Περιφέρεια με βάση τα στοιχεία της τρέχουσας κατάστασης της 18/11/2019. Σε αυτό το σημείο της εργασίας γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση των δέκα (10) κλάδων που απορροφούν πάνω από το ήμισυ της μισθωτής εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου (Πίνακας 5.4).

²⁹ Αρχείο Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας (ΚΑΔ) – ΣΤΑΚΟΔ 2008- Στατιστική Ταξινόμηση των Οικονομικών Δραστηριοτήτων NACE Rev. 2 της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως απαιτείται από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1893/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της ΕΕ.

Πίνακας 5.4.Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας και αναλογία προσωπικού

Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Αρ. Απασχολούμενου προσωπικού	%
Λιανικό Εμπόριο	278.818	13,41
Δραστηριότητες Υπηρεσιών Εστίασης/παροχής ποτών	244.081	11,74
Χονδρικό Εμπόριο	196.790	9,46
Εκπαίδευση	123.023	5,91
Βιομηχανία Τροφίμων	94.679	4,55
Δραστηριότητες Ανθρώπινης Υγείας	76.394	3,67
Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	47.330	2,76
Δημόσια Διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοιν. Ασφάλιση	46.696	2,24
Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών με εξαίρεση τις ασφαλιστικές δραστηριότητες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία	44.889	2,16
Καταλύματα	43.297	2,08
Σύνολο	1.196.097	57,51%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, Τρέχουσα κατάσταση 18/11/2019

Όπως παρατηρούμε από τα εξαγόμενα στοιχεία του πίνακα 5.4, που απεικονίζουν την τρέχουσα κατάσταση της 18/11/2019, το μεγαλύτερο ποσοστό, 13,41% της μισθωτής εργασίας απασχολείται στον κλάδο του Λιανικού Εμπορίου. Ακολούθως, ποσοστό 11,74% απασχολείται στον κλάδο της εστίασης και ποσοστό 9,46% στον κλάδο του χονδρικού εμπορίου. Λοιποί κλάδοι με ποσοστό 5,91% και 4,55% αποτελούν η εκπαίδευση και η βιομηχανία τροφίμων. Ποσοστό 3,67% του συνόλου της μισθωτής απασχόλησης απασχολείται σε δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας. Επόμενοι κατά σειρά κλάδοι είναι οι χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών (2,76%), η Δημόσια Διοίκηση και άμυνα (2,24%), οι δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (2,16%) και ο κλάδος των καταλυμάτων (2,08%).

ΚΕΦ.6° Ροές μισθωτής απασχόλησης (προσλήψεων – αποχωρήσεων)

Στην παρούσα ενότητα αναλύονται οι ροές μισθωτής απασχόλησης κατά την πενταετία 2014-2018. Από την επεξεργασία των στοιχείων των ροών προσλήψεων – αποχωρήσεων από το ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ κατά την εξεταζόμενη περίοδο διαπιστώνουμε την αυξητική τάση του ισοζυγίου καθαρών ροών, δηλαδή θετική ετήσια διαφορά μεταξύ προσλήψεων – αποχωρήσεων. Το ποσοστό αύξησης μεταξύ των ετών 2014-2018 ανέρχεται στο 42,25%, το οποίο αντιστοιχεί σε 41.881 θέσεις εργασίας. (Πίνακας 6.1 & Διάγραμμα 6.1).

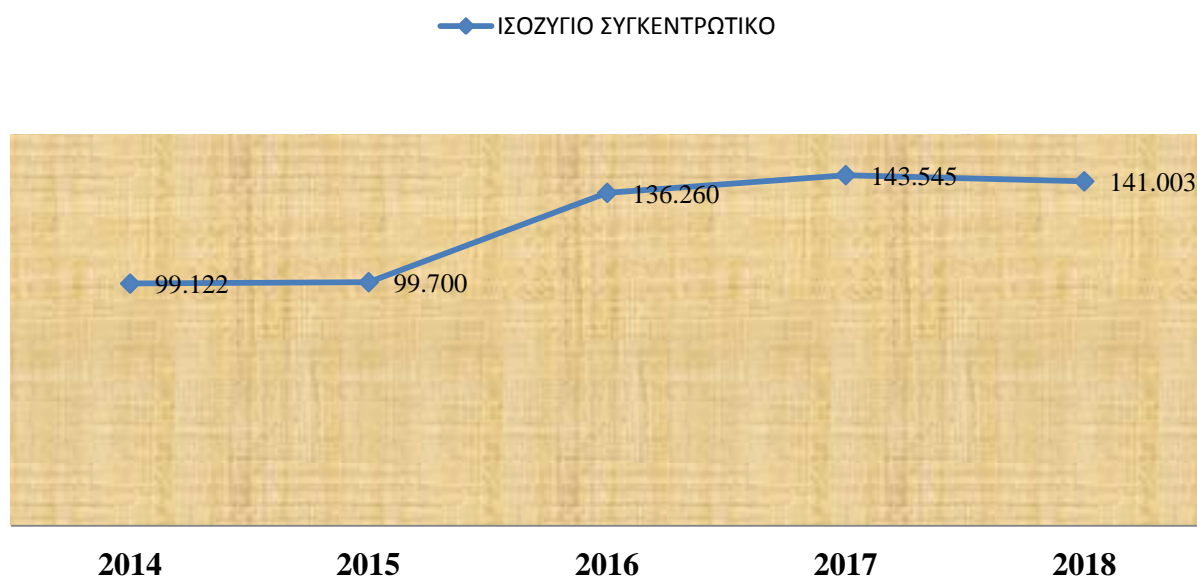
Πίνακας 6.1. Υποβολές εντόπων στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ 2014-2018

Υποβολές εντόπων	2014	2015	2016	2017	2018
Αναγγελίες προσλήψεων	1.566.139	1.809.552	2.142.974	2.400.394	2.668.923
Μερικό Άθροισμα	1.566.139	1.809.552	2.142.974	2.400.394	2.668.923
Οικειοθελείς αποχωρήσεις	585.593	705.147	865.941	975.465	975.046
Καταγγελίες συμβάσεων Αορίστου Χρόνου με προειδοποίηση	3.550	3.770	3.210	3.187	3.173
Καταγγελίες συμβάσεων Αορίστου Χρόνου χωρίς προειδοποίηση	278.161	306.648	334.576	363.227	431.558
Λήξη συμβάσεων Ορισμένου Χρόνου	599.713	694.287	802.987	914.973	1.118.143
Μερικό Άθροισμα	1.467.017	1.709.852	2.006.714	2.256.853	2.527.920
Ισοζύγιο καθαρών ροών (διαφορά προσλήψεων – αποχωρήσεων³⁰)	99.122	99.700	136.260	143.545	141.003

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

³⁰ Με τον όρο «αποχωρήσεις» - κάθε φορά που αναφέρεται μέσα στο κείμενο - εννοείται το σύνολο των α) καταγγελιών συμβάσεων αορίστου χρόνου και λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου και β) οικειοθελών αποχωρήσεων. Το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων αναφέρεται και ως ισοζύγιο καθαρών ροών χάριν απλότητας.

Διάγραμμα 6.1.Σωρευτικό Ισοζύγιο καθαρών ροών 2014-2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Σε αυτό το σημείο, πριν την ανάλυση των στοιχείων που απεικονίζονται στον πίνακα 6.1, κρίνεται απαραίτητη μια επισήμανση, αναφορικά με την πορεία του ισοζυγίου 2007 -2013. Κατά τα έτη 2007-2012 το ισοζύγιο καθαρών ροών ήταν αρνητικό. Από το 2013 και έπειτα παρατηρείται τάση ανάκτησης των θέσεων εργασίας που απωλέσθηκαν κατά την έναρξη της κρίσης (Τεύχος ΕΡΓΑΝΗ, Δεκέμβριος 2019, σελ. 6).

Κατά τη περίοδο 2014 – 2018 το ισοζύγιο είναι θετικό με αυξητική τάση. Το ποσοστό αύξησης κατά τη διάρκεια της πενταετίας ανέρχεται σε 42.25%. Σημαντικός παράγοντας πιθανόν να αποτελεί και η αυστηροποίηση των διοικητικών κυρώσεων για την αδήλωτη απασχόληση³¹ (η οποία συνιστά παράνομη ευελιξία και αποτελεί τη χειρότερη μορφή της). Επιπροσθέτως, η θεσμοθέτηση του κατώτατου νομοθετημένου μισθού την περίοδο των μνημονίων πιθανολογείται να έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο³².

³¹ Υ.Α. αριθμ. 27397/122/19.8.2013 "Επιβολή διοικητικών κυρώσεων για τις ευθέως αποδεικνυόμενες παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας, κατά δέσμια αρμοδιότητα του Επιθεωρητή Εργασίας" (ΦΕΚ 2062/Β/23.08.2013)

³² Ν.4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής στρατηγικής 2013-2016 – Επείγοντα μέτρα του Ν.4046/2012 και του Μμεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016», (ΦΕΚ222/Α/12.11.2012), υποπαραγρ.ΙΑ.11, άρθρο 1.

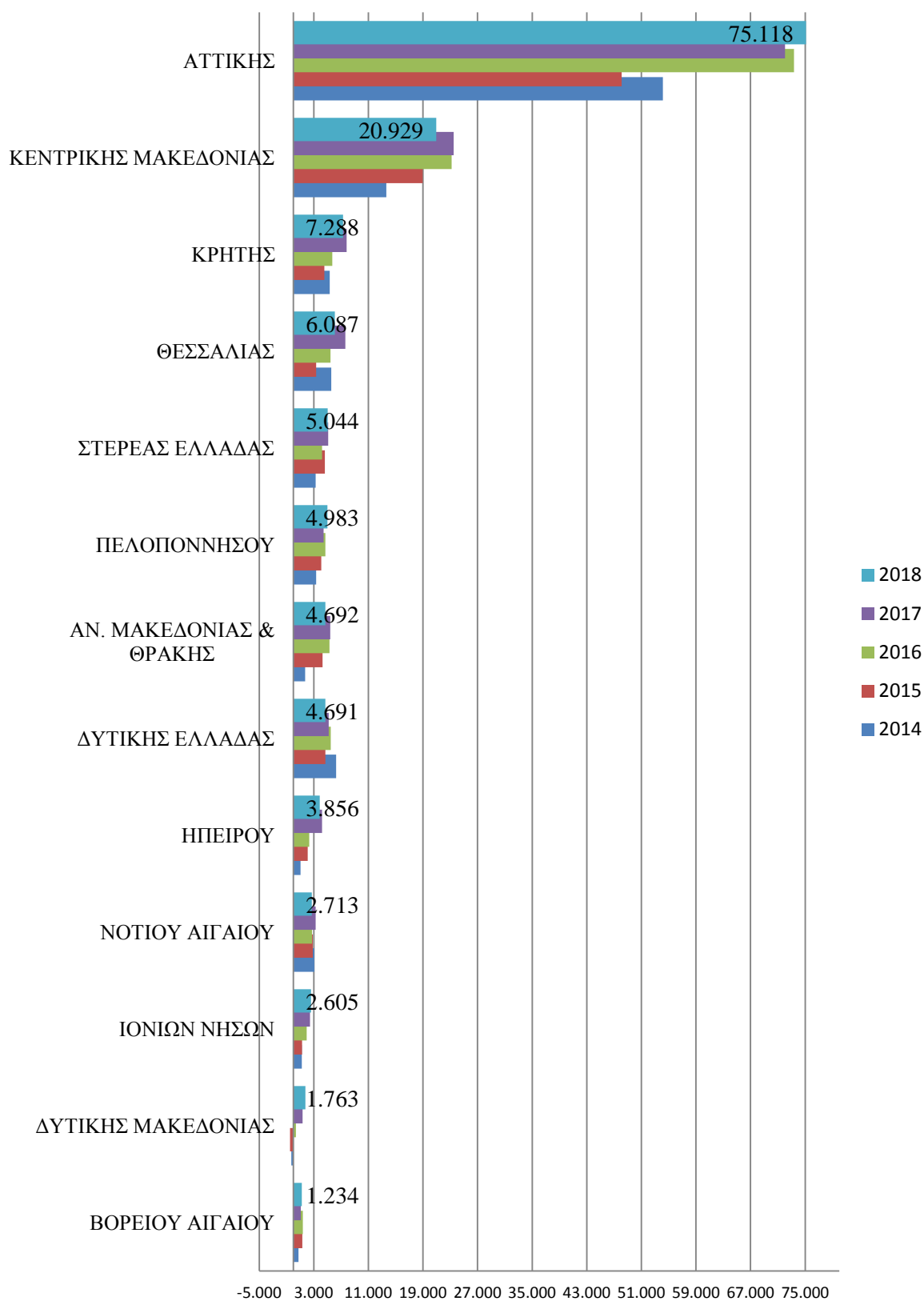
Περαιτέρω, κατά την εκτίμηση του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ οι εν λόγω θέσεις εργασίας, οι οποίες συνέβαλαν στη θετική εξέλιξη του ισοζυγίου, «κατά κύριο λόγο βασίζονται στη νομιμοποίηση της αδήλωτης απασχόλησης και στα προγράμματα επιδοτούμενης απασχόλησης...., εκτίμηση η οποία ενισχύεται και από το γεγονός ότι ο αριθμός των προσλήψεων βαίνει αυξανόμενος από το 3^ο τρίμηνο 2012 μέχρι το πρώτο δίμηνο 2014, χωρίς όμως να έχει σημειωθεί κάποια μείωση στην ανεργία» (ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, 1109, Απρίλιος 2014, σελ.13).

Εξετάζοντας τα στοιχεία των υποβολών εντύπων προσλήψεων – αποχωρήσεων ανά Περιφέρεια προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

Το θετικό ισοζύγιο μεταξύ των ετών 2014-2018, το οποίο σε απόλυτο αριθμό ανήλθε σε 41.881 θέσεις απασχόλησης, κατανέμεται στην Περιφέρεια Αττικής κατά 50,06%. Ακολουθούν η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (17,46%), η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (7,10%), η Ηπειρος (6,70%), η Κρήτη (4,63%), η Στερεά Ελλάδα (4,24%), η Πελοπόννησος (3,95%), τα Ιόνια Νησιά (3,27%), η Δυτική Μακεδονία (4,89%), η Θεσσαλία (1,28%) και το Βόρειο Αιγαίο (1,10%). Οι Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας και Νοτίου Αιγαίου συμμετείχαν αρνητικά στο ισοζύγιο με ποσοστά -3,76% και -0,91% αντίστοιχα.

Στο διάγραμμα 6.2 παρουσιάζεται η εξέλιξη του ισοζυγίου καθαρών ροών ανά Περιφέρεια.

Διάγραμμα 6.2. Η εξέλιξη του ισοζυγίου καθαρών ροών ανά Περιφέρεια 2014-2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Τις περισσότερες υποβολές αναγγελιών προσλήψεων σε απόλυτο αριθμό τις εμφανίζει η Περιφέρεια Αττικής, όπου δραστηριοποιείται ο μεγαλύτερος αριθμός επιχειρήσεων και απασχολείται ο μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων. Στον πίνακα 6.2 παρουσιάζεται η ποσοστιαία αύξηση αναγγελιών προσλήψεων 2014-2018, σε συνδυασμό με τον αριθμό και το μέγεθος των επιχειρήσεων.

Πίνακας 6.2- Ποσοστιαία αύξηση αναγγελιών προσλήψεων σε σχέση με τον αριθμό και το μέγεθος των επιχειρήσεων

Περιφέρεια	Πλήθος Παρ/των	Αρ. Εργαζομένων	Αναλογία εργαζομενων (%)	Ποσοστιαία αύξηση αναγγελιών προσλήψεων 2014-2018
Αττικής	223.113	1.069.591	51,43	72,93
Κεντρικής Μακεδονίας	100.553	335.939	16,15	69,44
Κρήτης	43.828	102.471	4,93	59,75
Θεσσαλίας	36.639	92.272	4,44	80,05
Στερεάς Ελλάδας	24.328	81.408	3,91	67,17
Δυτικής Ελλάδας	30.621	76.775	3,69	37,80
Αν.Μακεδονίας & Θράκης	28.689	74.518	3,58	70,17
Πελοποννήσου	30.267	73.566	3,54	79,30
Νοτίου Αιγαίου	38.586	47.268	2,27	65,78
Ηπείρου	18.621	43.353	2,08	118,11
Δυτικής Μακεδονίας	12.817	34.943	1,68	48,14
Ιονίων Νησων	22.540	25.752	1,24	86,92
Βορείου Αιγαίου	11.342	21.829	1,05	74,48

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, Τρέχουσα κατάσταση 18/11/2019 σε συνδυασμό με υποβολές εντύπων 2014-2018

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση υποβολών αναγγελιών προσλήψεων 2014-2018 παρουσίασε η Περιφέρεια Ηπείρου σε ποσοστό 118,11%, στην οποία δραστηριοποιούνται 18.621 επιχειρήσεις και αντιπροσωπεύει το 2,08 % της μισθωτής απασχόλησης στην Επικράτεια. Ακολουθεί η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων με ποσοστό 86,92%, στην οποία δραστηριοποιούνται 22.540 επιχειρήσεις και αντιπροσωπεύει το 1,24% της μισθωτής απασχόλησης. Στη συνέχεια, η Περιφέρεια Θεσσαλίας εμφανίζει ποσοστό αύξησης 80,05%, στην οποία δραστηριοποιούνται 36.639 επιχειρήσεις και αντιπροσωπεύει το 4,44% της μισθωτής

απασχόλησης και η Περιφέρεια Πελοποννήσου με ποσοστό 79,30% στην οποία δραστηριοποιούνται 30.267 επιχειρήσεις και αντιπροσωπεύει το 3,54% της μισθωτής απασχόλησης. Η Περιφέρεια Αττικής στην οποία δραστηριοποιείται ο μεγαλύτερος αριθμός επιχειρήσεων (223.113) και αντιπροσωπεύει το 51,43% της μισθωτής απασχόλησης παρουσίασε 72,93% αύξηση στις υποβολές εντύπων αναγγελιών προσλήψεων, ενώ την μικρότερη ποσοστιαία αύξηση στις υποβολές αναγγελιών προσλήψεων παρουσίασε η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με ποσοστό 37,80% όπου δραστηριοποιούνται 30.621 επιχειρήσεις και ο αριθμός εργαζομένων ανέρχεται σε 76.775. Αξιοσημείωτη μεταβολή σημείωσαν επίσης οι Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και Βορείου Αιγαίου με ποσοστό αύξησης 74,48% και 70,17%, αντίστοιχα.

Στο παράρτημα πινάκων παρατίθενται αναλυτικοί πίνακες (πίνακες Α.3 – Α.7) με τις υποβολές προσλήψεων – αποχωρήσεων για κάθε Περιφέρεια ξεχωριστά. Σε ποιες μορφές απασχόλησης κατανέμονται οι προσλήψεις εξετάζεται στις επόμενες ενότητες.

Αναφορικά με τη λύση της εργασιακής σχέσης στον πίνακα 6.1 παρουσιάζονται οι ροές αποχωρήσεων. Οι περισσότερες υποβολές, σε απόλυτο αριθμό, εντύπων αποχωρήσεων αφορούν τη λήξη συμβάσεων ορισμένου χρόνου (προσωρινή απασχόληση), οι οποίες κατά τη διάρκεια της πενταετίας εμφανίζουν και τη μεγαλύτερη ποσοστιαία μεταβολή, ποσοστό αύξησης 86,45%. Ακολουθούν οι υποβολές εντύπων που αφορούν οικειοθελείς αποχωρήσεις σε ποσοστό 66,51%, οι υποβολές εντύπων καταγγελίας σύμβασης εργασίας χωρίς προειδοποίηση σε ποσοστό 55,15%. Αντιθέτως, οι υποβολές εντύπων καταγγελιών σύμβασης με προειδοποίηση εμφανίζουν μείωση της τάξεως 10,62%.

Από τα δεδομένα του πίνακα 6.1 έχουν εξαχθεί τα δεδομένα του πίνακα 6.3.

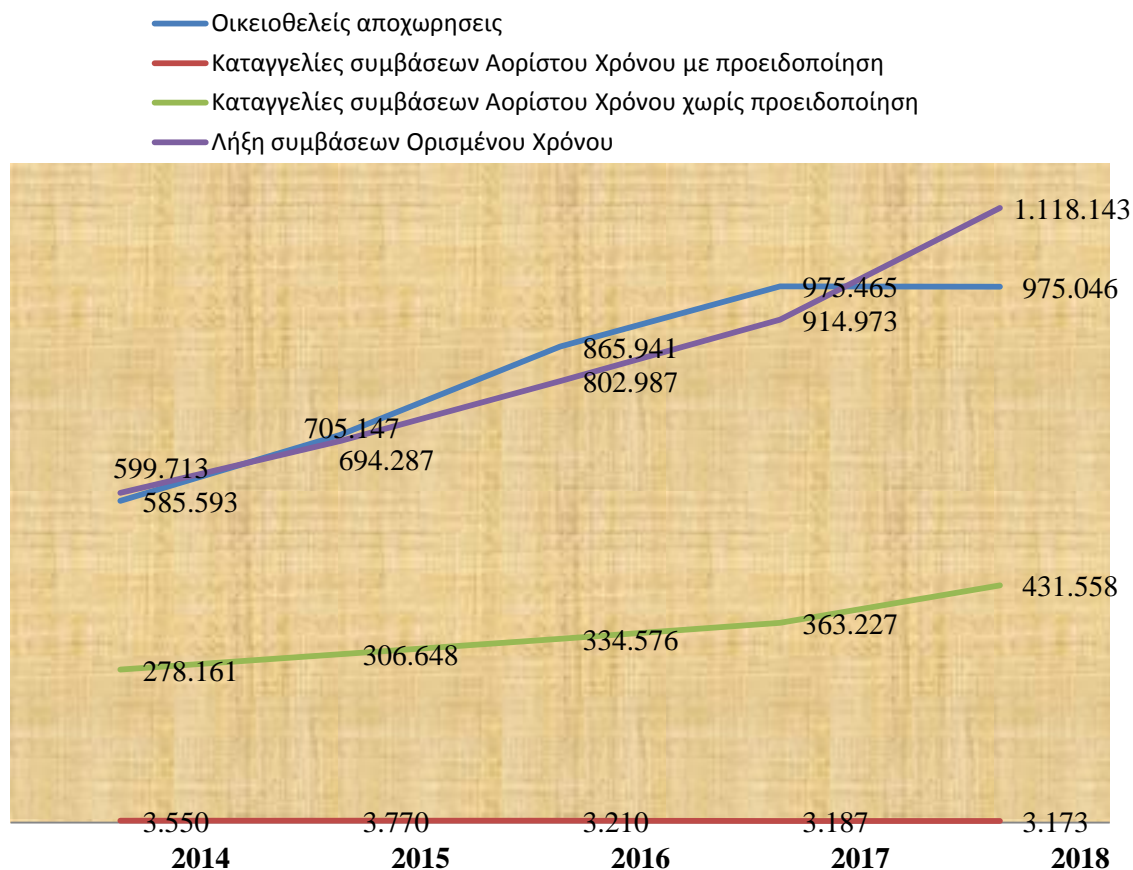
Πίνακας 6.3- Ποσοστιαία κατανομή των αποχωρήσεων

Υποβολές εντύπων	2014	2015	2016	2017	2018
Οικειοθελείς αποχωρήσεις	39,92	41,24	43,15	43,22	38,57
Καταγγελίες συμβάσεων Αορίστου Χρόνου με προειδοποίηση	0,24	0,22	0,16	0,14	0,13
Καταγγελίες συμβάσεων Αορίστου Χρόνου χωρίς προειδοποίηση	18,96	17,93	16,67	16,09	17,07
Λήξη συμβάσεων Ορισμένου Χρόνου	40,88	40,61	40,02	40,54	44,23

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Κατά την εξεταζόμενη περίοδο οι ροές αποχωρήσεων παρουσιάζουν αυξητική τάση (Διάγραμμα 6.3).

Διάγραμμα 6.3 Ροές αποχωρήσεων ανά έντυπο 2014-2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

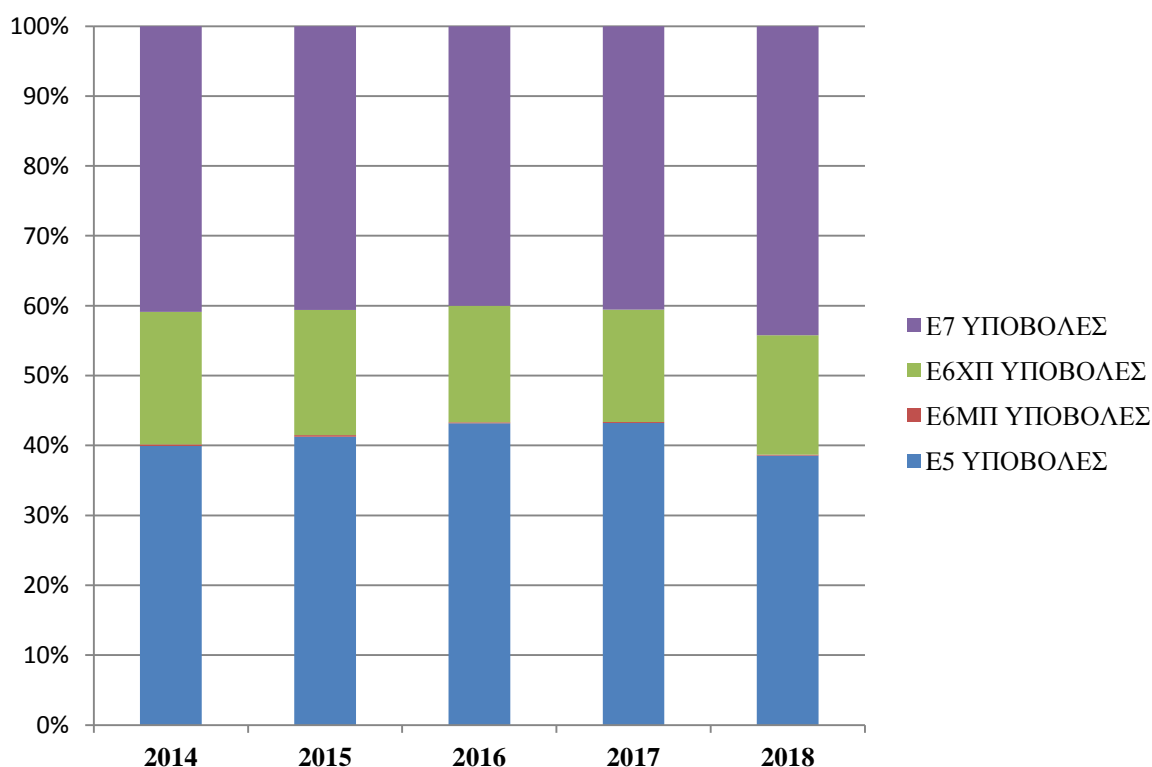
Αναλυτικότερα :

Το 2014 υπερिशύουν οι υποβολές εντύπων λύσης σύμβασης ορισμένου χρόνου με ποσοστό 40,88% και ακολουθούν με μικρή διαφορά οι οικειοθελείς αποχωρήσεις με ποσοστό 39,92%. Οι καταγγελίες της σύμβασης εργασίας χωρίς προειδοποίηση αντιπροσωπεύουν το 18,96% του συνόλου των αποχωρήσεων, ενώ οι καταγγελίες της σύμβασης εργασίας με προειδοποίηση αντιπροσωπεύουν μόλις το 0,24% (Πίνακας 6.3 & Διάγραμμα 6.4).

Το 2018 εξακολουθούν να υπερिशύουν οι υποβολές εντύπων λύσης σύμβασης ορισμένου χρόνου, οι οποίες καταλαμβάνουν μεγαλύτερο μερίδιο, ποσοστό 44,23%

επί του συνόλου. Οι οικειοθελείς αποχωρήσεις έχουν μεταβληθεί οριακά προς τα κάτω και αντιπροσωπεύουν το 38,57% των αποχωρήσεων, όπως επίσης και οι καταγγελίες της σύμβασης εργασίας χωρίς προειδοποίηση, οι οποίες το 2018 αντιπροσωπεύουν το 17,07% του συνόλου, ενώ οι καταγγελίες της σύμβασης εργασίας με προειδοποίηση αντιπροσωπεύουν ακόμα χαμηλότερο ποσοστό σε σχέση με το 2014, μόλις 0,13%. Παρατηρούμε ότι κατά τη διάρκεια της πενταετίας το μερίδιο που χάνεται από τις καταγγελίες συμβάσεων εργασίας και τις οικειοθελείς αποχωρήσεις μεταφέρεται στις συμβάσεις ορισμένου χρόνου. (Πίνακας 6.3& Διάγραμμα 6.4) στοιχείο που μας δείχνει την τάση για την μορφή απασχόλησης.

Διάγραμμα.6.4 Ποσοστιαία κατανομή αποχωρήσεων 2014-2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Σε επίπεδο Περιφέρειας τις περισσότερες υποβολές σε απόλυτο αριθμό τις εμφανίζει η Περιφέρεια Αττικής, όπου δραστηριοποιείται ο μεγαλύτερος αριθμός επιχειρήσεων και απασχολείται ο μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων.

Τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση υποβολών εντύπων λήξεων συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου παρουσίασε κατά τη διάρκεια της πενταετίας η Περιφέρεια Ηπείρου σε ποσοστό 179,28%. Ακολουθούν η Περιφέρεια Αττικής με

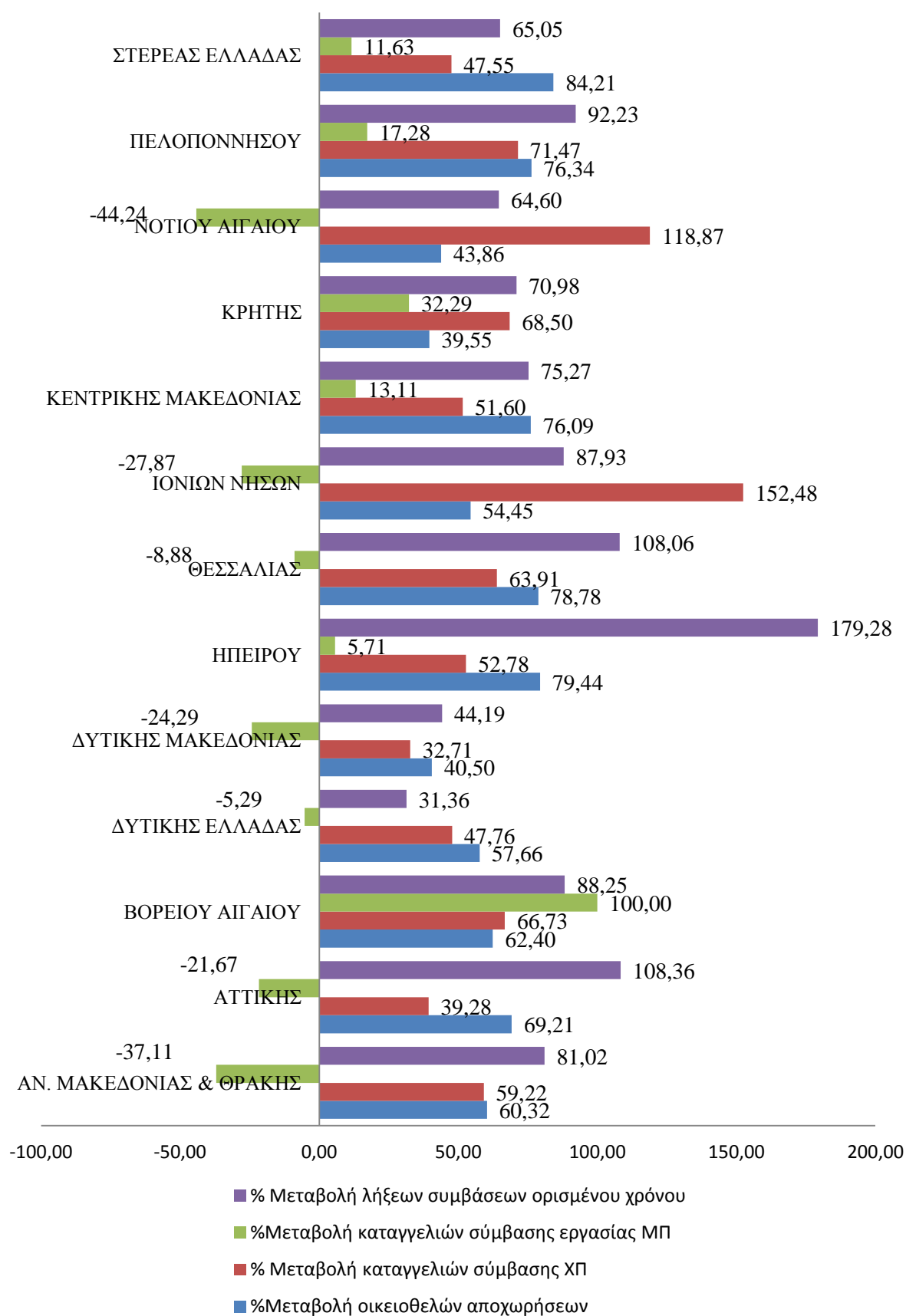
ποσοστό αύξησης 108,36% και με μικρή διαφορά η Περιφέρεια Θεσσαλίας με ποσοστό 108,06%, η Περιφέρεια Πελοποννήσου με ποσοστό 92,23%, η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων με ποσοστό 87,93%, η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου με ποσοστό 88,25% και η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης με ποσοστό 81,02%. Οι υπόλοιπες Περιφέρειες εμφάνισαν ποσοστό αύξησης από 31 %- 75%.

Όσον αφορά τις οικειοθελείς αποχωρήσεις αυτές εμφάνισαν μικρότερη αύξηση με τη μεγαλύτερη μεταβολή να εμφανίζει η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (84,21%) και τη μικρότερη η Περιφέρεια Κρήτης (39,55%).

Όσον αφορά τις καταγγελίες σύμβασης χωρίς προειδοποίηση τις μεγαλύτερες ποσοστιαίες μεταβολές με αυξητική τάση εμφανίζουν οι Περιφέρειες Ιονίων Νήσων και Νοτίου Αιγαίου με ποσοστό 152,48% και 118,87% αντίστοιχα. Η Περιφέρεια Αττικής εμφανίζει ποσοστιαία μεταβολή 39,28% και η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας 51,60%. Οι υπόλοιπες Περιφέρειες εμφανίζουν ποσοστιαία μεταβολή από 32-68,5%.

Τις ποσοστιαίες μεταβολές αποχωρήσεων ανά Περιφέρεια, μεταξύ των ετών 2014-2018, παρουσιάζει το παρακάτω διάγραμμα 6.5.

Διάγραμμα 6.5. Ποσοστιαίες μεταβολές αποχωρήσεων 2014-2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Το ισχύον νομοθετικό καθεστώς³³ των καταγγελιών συμβάσεων εργασίας, το οποίο θεσμοθετήθηκε κατά την περίοδο των μνημονίων χαλάρωσε την προστασία της εργασίας μειώνοντας το κόστος των απολύσεων, όπως αναφέρθηκε στη σχετική ενότητα του Α΄μέρους. Από την ανωτέρω ανάλυση προκύπτει ότι η επέκταση της δοκιμαστικής περιόδου από δύο σε δώδεκα μήνες, μετά την πάροδο της οποίας ο εργοδότης υποχρεούται σε καταβολή αποζημίωσης, εφόσον καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας, δεν επηρέασε τις συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου, εφόσον και το 2014 και το 2018 οι υποβολές εντύπων Ε7 όχι μόνο υπερσχύουν έναντι των υποβολών εντύπων καταγγελιών συμβάσεων εργασίας, αλλά εμφανίζουν και αύξηση κατά τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες. Επιπροσθέτως, η μείωση του χρόνου προειδοποίησης στους τέσσερις (4) μήνες – στην περίπτωση καταγγελίας σύμβασης εργαζομένων έχοντες την υπαλληλική ιδιότητα – δεν συνέβαλε στην αύξηση των υποβολών εντύπων καταγγελιών συμβάσεων εργασίας με προειδοποίηση, καθώς αυτές κατά την εξεταζόμενη περίοδο αντιπροσωπεύουν πολύ μικρό μέρος του συνόλου των αποχωρήσεων και βαίνουν μειούμενες.

Τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου ενδεχομένως να ευνόησε η διάταξη του άρθρου 40 του Ν. 3986/11, η οποία επιτρέπει στον εργοδότη να θέσει όρο, σύμφωνα με τον οποίο κατά την καταγγελία τους μετατρέπονται σε συμβάσεις αορίστου χρόνου ως προς την αποζημίωση απόλυσης. Ο παρακάτω πίνακας 6.4 απεικονίζει τις υποβολές εντύπων που περιέχουν το σχετικό όρο, όπως και αυτές που δεν τον περιέχουν. Η πρώτη κατηγορία εμφανίζει τη θεαματική αύξηση, η οποία ανέρχεται σε 268,12%, ενώ η δεύτερη αύξηση 41,97%. Σημαντικό ρόλο ωστόσο, διαδραματίζει και η εποχικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων.

Πίνακας 6.4. Υποβολές καταγγελιών σύμβασης εργασίας 2014-2018

Υποβολές εντύπων καταγγελιών σύμβασης εργασίας	2014	2015	2016	2017	2018	% μεταβολή 2014-2018
Περιέχουν όρο	117.946	113.622	136.654	156.837	434.179	268,12
Δεν περιέχουν όρο	481.767	580.665	666.333	758.137	683.964	41,97
Σύνολο	599.713	694.287	802.987	914.974	1.118.143	

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

³³ άρθρο17 παρ. 5Α του Ν.3899/2010 που τροποποίησε το άρθρο 74 παρ.2 του Ν. 3863/2010

Για την πληρότητα των στοιχείων πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψη μας και τις χειρόγραφες υποβολές. Οι εκπρόθεσμες αναγγελίες πρόσληψης, όπως και ορισμένες ειδικές κατηγορίες (εργοδότες με πολλαπλά ΑΜΕ, ΑΜΟΕ κ.α.) δεν υποβάλλουν - την εξεταζόμενη περίοδο - έντυπα ηλεκτρονικά μέσω ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, αλλά με προσέλευση στις κατά τόπους αρμόδιες Υπηρεσίες του ΣΕΠΕ και του ΟΑΕΔ.

Στον παρακάτω πίνακα καταγράφονται οι ροές μισθωτής απασχόλησης ανά έτος, οι οποίες υποβλήθηκαν χειρόγραφα, καθώς επίσης και το μερίδιο συμμετοχής τους στο σύνολο των ροών που αντλούνται από το σύστημα ΕΡΓΑΝΗ.

Πίνακας 6.5 Ροές μισθωτής απασχόλησης που υποβλήθηκαν χειρόγραφα 2014 -2018

Έτος	Αναγγελίες πρόσληψης	Μερίδιο συμ/χης στο σύνολο	Αποχωρήσεις	Μερίδιο συμ/χης στο σύνολο
2014	1.067	0,92	3.195	2,67
2015	19.787	1,08	34.774	1,43
2016	10.315	0,48	20.612	1,02
2017	8.418	0,35	17.036	0,75
2018	8.622	0,34	18.436	0,68

Πηγή: Τεύχη ΕΡΓΑΝΗ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2014-2018

Στις επόμενες ενότητες αναλύεται ο χώρος που καταλαμβάνουν οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης.

ΚΕΦ.7^ο Η εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης

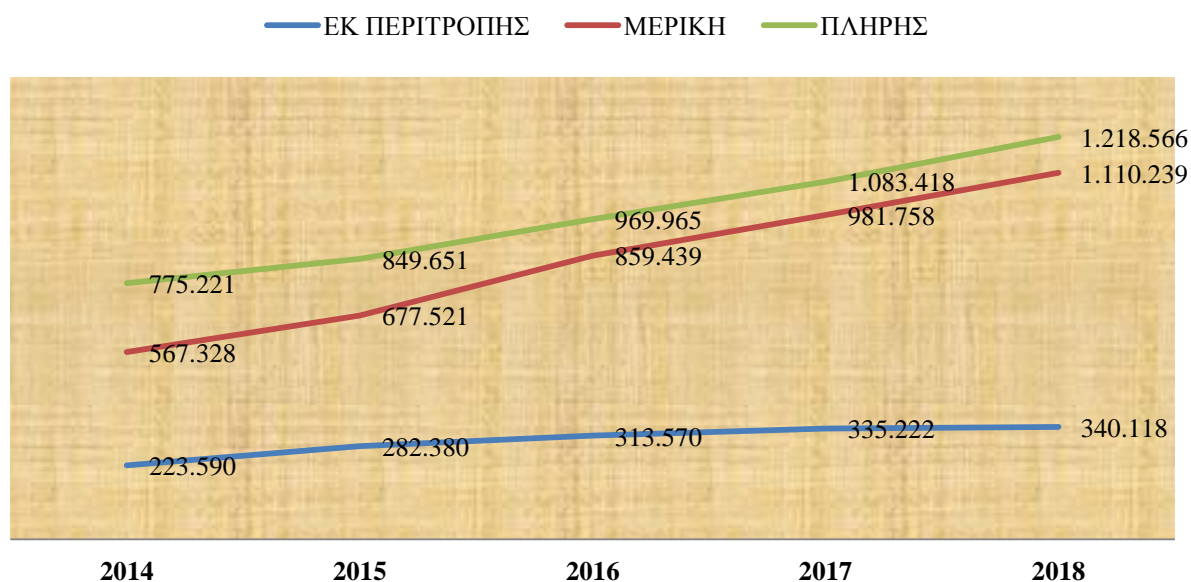
7.1. Η εξάπλωση της μερικής απασχόλησης

7.1.1 Η εξάπλωση της μερικής απασχόλησης στην Επικράτεια

Σε αυτό το κεφάλαιο θα μελετήσουμε την κατανομή της απασχόλησης, ως προς το μερίδιο που καταλαμβάνουν οι ευέλικτες μορφές στην συνολική απασχόληση με κριτήριο το καθεστώς των εργαζομένων, ανά Περιφέρεια, αφού γίνει πρώτα μια επισκόπηση στην Επικράτεια. Στο πληροφοριακό σύστημα ΕΡΓΑΝΗ το καθεστώς των μερικώς απασχολούμενων εργαζομένων περιλαμβάνει αφενός μεν τους εργαζόμενους που απασχολούνται κάθε μέρα με λιγότερες ώρες του οκταώρου (μερική απασχόληση), αφετέρου δε τους εκ περιτροπής εργαζομένους που απασχολούνται οκτάωρο, αλλά λιγότερες ημέρες του πενθημέρου.

Η εξέλιξη της πλήρους απασχόλησης, της μερικής και της εκ περιτροπής την εξεταζόμενη περίοδο διαφαίνεται στο διάγραμμα 7.1. Στο χρονικό αυτό διάστημα, οι ροές, όπως αναλύσαμε στην προηγούμενη ενότητα, παρουσιάζουν αυξητική τάση.

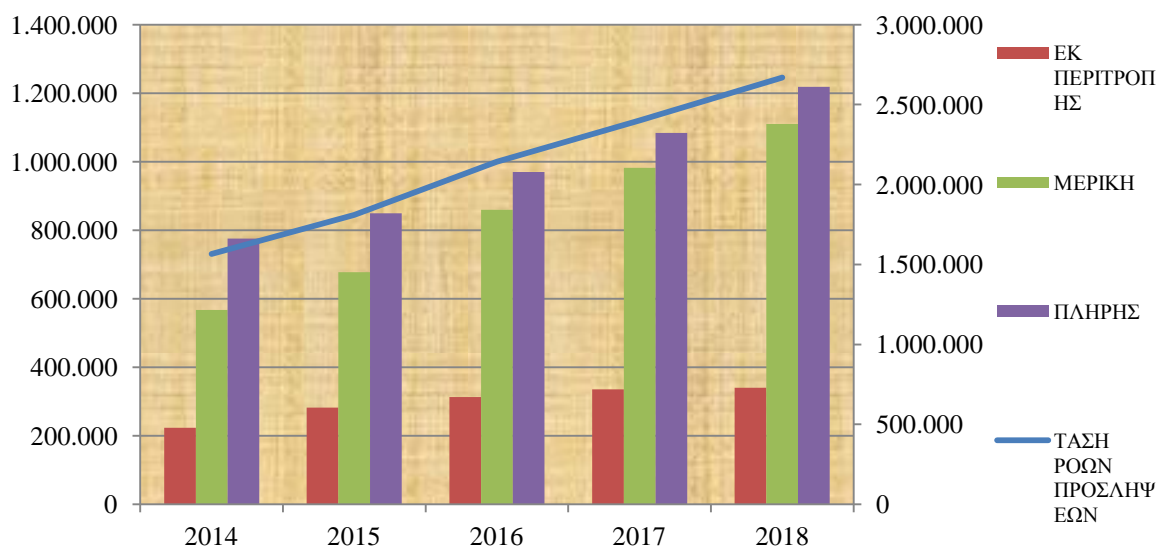
Διάγραμμα 7.1. Ροές προσλήψεων ανά καθεστώς εργαζομένων 2014-2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

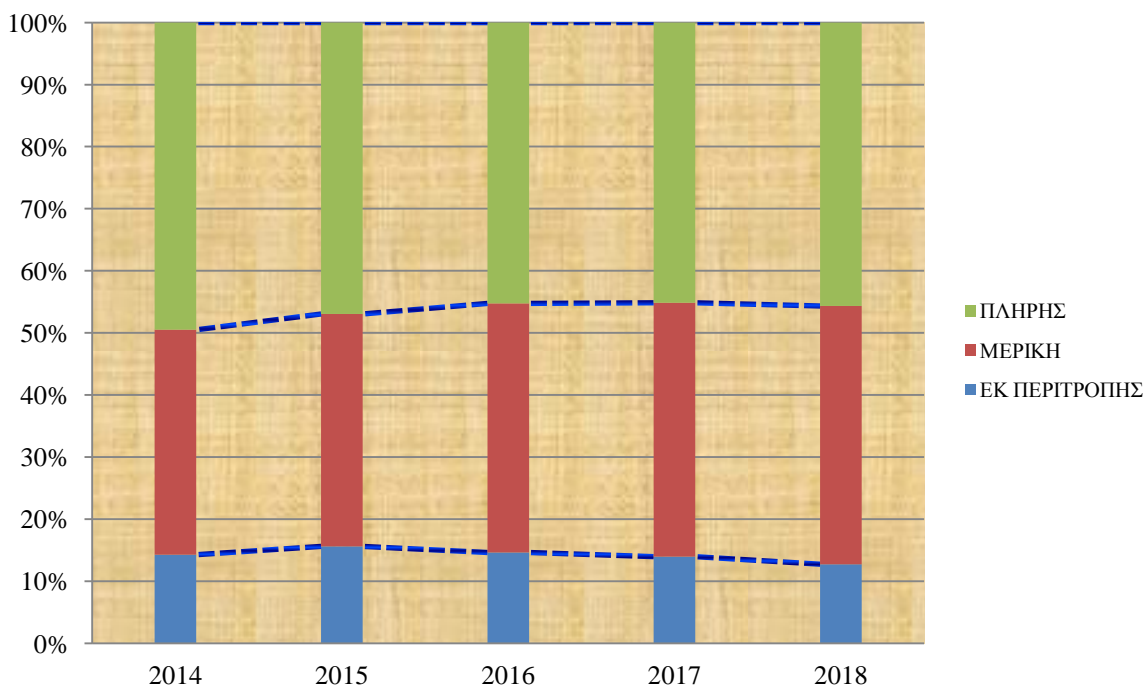
Η κατανομή της απασχόλησης ανά καθεστώς διαφαίνεται πιο παραστατικά στα διαγράμματα 7.2 και 7.3.

Διάγραμμα 7.2. Ροές προσλήψεων ανά καθεστώς εργαζομένων 2014-2018 σε συνδυασμό με την τάση ροών προσλήψεων συγκεντρωτικά

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Διάγραμμα 7.3. Ποσοστιαία κατανομή της απασχόλησης ανά καθεστώς 2014-2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Εξετάζοντας τα στοιχεία των υποβολών εντύπων προσλήψεων της μερικής απασχόλησης καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα:

Σύμφωνα με τα στοιχεία των προσλήψεων από το ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, διαπιστώνουμε ότι το έτος 2014, από τις 1.566.139 προσλήψεις, οι 567.328 αφορούν θέσεις μερικής απασχόλησης, ποσοστό 36,22% επί του συνόλου. Αντιστοίχως, το έτος 2018 από τις 2.668.923 προσλήψεις, οι 1.110.239 αφορούν θέσεις μερικής απασχόλησης, δηλαδή 41,59% . Επιπροσθέτως, όπως διαφαίνεται από το διάγραμμα 7.3 η τάση της συμμετοχής του μεριδίου των θέσεων εργασίας που αναλογούν σε εκ περιτροπής απασχόληση είναι ελαφρώς φθίνουσα κατά τη διάρκεια της πενταετίας. Πιο συγκεκριμένα, το έτος 2014, από τις 1.566.139 προσλήψεις, οι 223.590 αφορούν θέσεις εκ περιτροπής απασχόλησης, ποσοστό 14,27% επί του συνόλου, ενώ το έτος 2018 από τις από τις 2.668.923 προσλήψεις, οι 340.118 αφορούν θέσεις εκ περιτροπής απασχόλησης, δηλαδή 12,74% επί του συνόλου. Συγκεντρωτικά, το ποσοστό που αναλογεί σε προσλήψεις ευέλικτων μορφών απασχόλησης το 2014 ανέρχεται σε 50,49%, ενώ το 2018 σε 54,33%. Αναφορικά με τις προσλήψεις πλήρους απασχόλησης, αυτές το 2014 αντιπροσωπεύουν το 49,50% του συνόλου και το 2018 το 45,65% του συνόλου της απασχόλησης. Κατα συνέπεια, η πλήρης απασχόληση περιορίζεται αργά και σταθερά, όπως διαφαίνεται και στο διάγραμμα 7.3.

Η ερμηνεία γι' αυτήν την εξέλιξη ενδεχομένως να οφείλεται και στην επιρροή που ασκεί το νομοθετικό πλαίσιο στις ευέλικτες μορφές απασχόλησης. Περαιτέρω, η επίδραση της οικονομικής κρίσης, η ανάγκη των επιχειρήσεων για τη βιωσιμότητά τους, οι ανάγκες των εργαζομένων για συμφιλίωση οικογενειακής – επαγγελματικής ζωής, συνιστούν παράγοντες για τη διάχυση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης. Αποτέλεσμα όλων των ανωτέρω παραγόντων είναι το γεγονός ότι ένας στους δύο εργαζόμενους, (ποσοστό 54 % περίπου) εργάζεται με ευέλικτες μορφές απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Σύμφωνα με τις έρευνες εργατικού δυναμικού της ΕΛ.ΣΤΑΤ το ποσοστό των εργαζομένων που καταφεύγουν ακούσια στην μερική απασχόληση επειδή δεν βρίσκουν πλήρη, κατά τα έτη 2014-2018, ανέρχεται από 66,5%-68,5%.

Στη συνολική μεταβολή των θέσεων εργασίας μεταξύ των ετών 2014 – 2018 συνέβαλε η πλήρης, αλλά και η μερική απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα, το ισοζύγιο της πλήρους απασχόλησης αυξήθηκε, σε απόλυτο αριθμό κατά 26.654 εργαζόμενους, (ποσοστό 63,64%), η μερική κατά 12.242 εργαζόμενους, (ποσοστό 29,23%), ενώ η εκ

περιτροπής απασχόληση κατά 2.985 εργαζόμενους (ποσοστό 7,27%) (Πίνακας 7.1.).

Πίνακας 7.1. Συνδρομή των ευέλικτων μορφών απασχόλησης στο ισοζύγιο καθαρών ροών

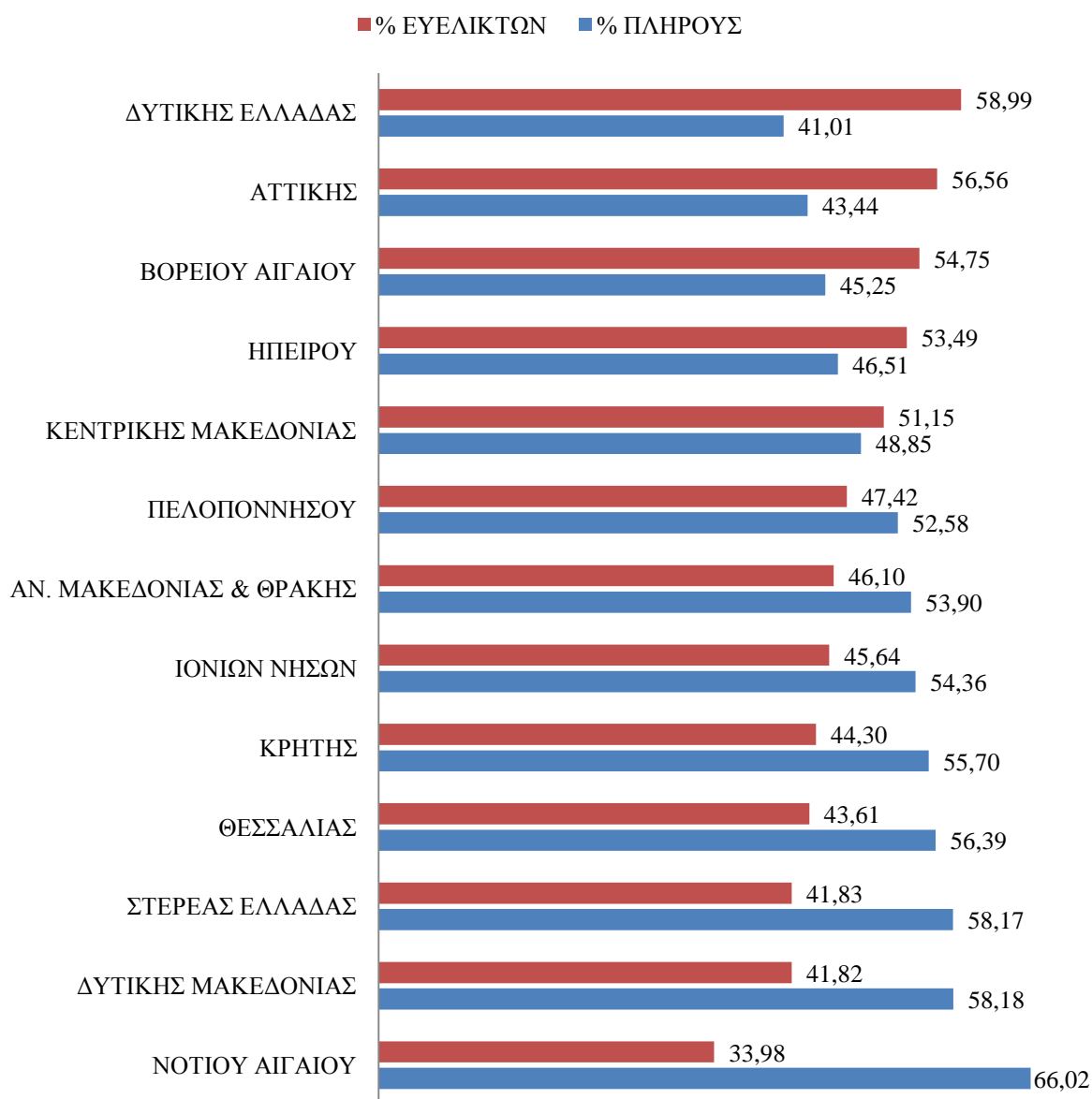
Καθεστώς απασχόλησης	Ισοζύγιο 2014	Ισοζύγιο 2018	Διαφορά	Ποσοστό (%) Μεταβολής
Εκ περιτροπής	15.665	18.650	2.985	7,13
Μερική	44.981	57.223	12.242	29,23
Πλήρης	38.476	65.130	26.654	63,64
Σωρευτικό Ισοζύγιο καθαρών ροών	99.122	141.003	41.881	100

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

7.1.2 Η εξάπλωση της μερικής απασχόλησης ανά Περιφέρεια 2014-2018

Στην παρούσα ενότητα εξετάζουμε την εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης ανά Περιφέρεια. Το διάγραμμα 7.4 αποτυπώνει την ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης ανάμεσα στην πλήρη και στην εκ περιτροπής και μερική συγκεντρωτικά, ανά Περιφέρεια.

Διάγραμμα 7.4 Ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης ανά καθεστώς, ανά Περιφέρεια 2014

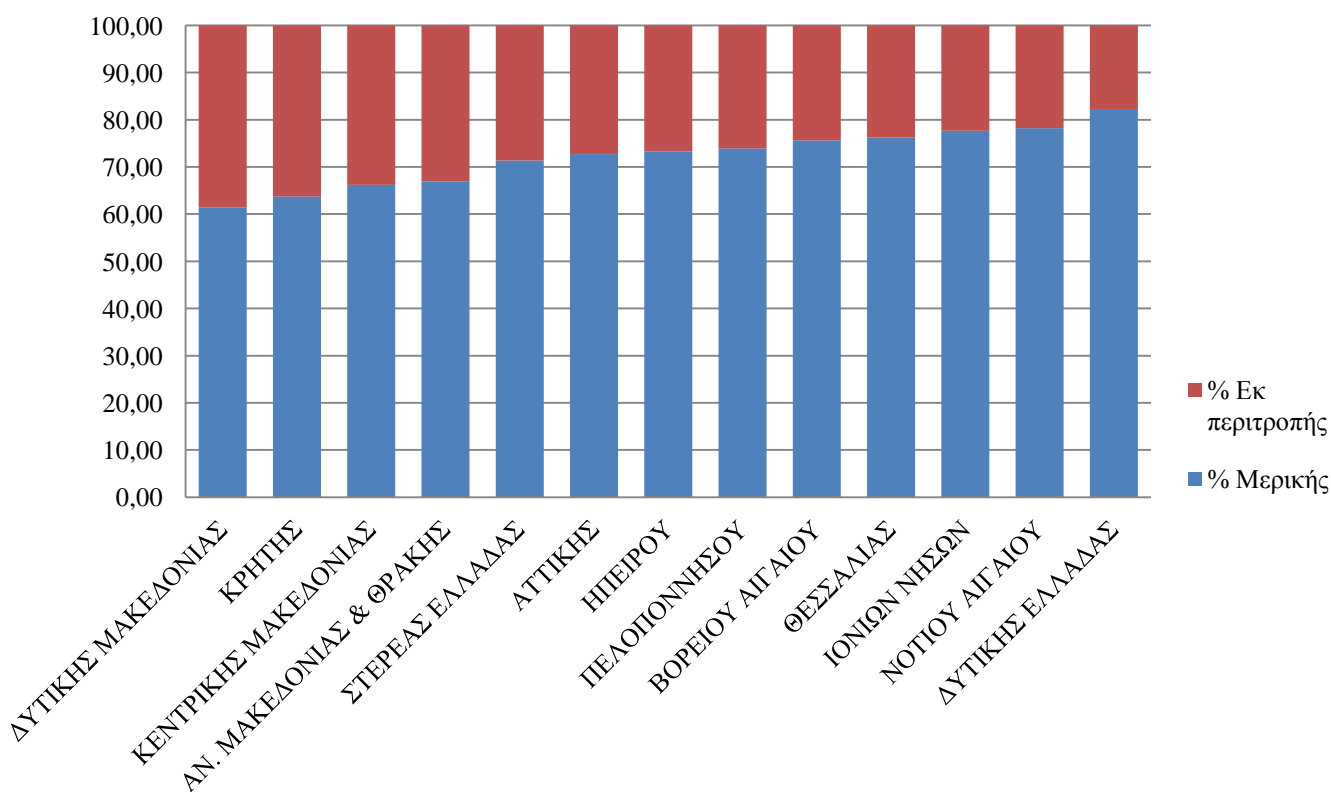
Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Αναλυτικότερα, το 2014 οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης (μερική και εκ περιτροπής), υπερισχύουν έναντι της πλήρους μόλις σε πέντε (5) Περιφέρειες : στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (58,99%), Αττικής (56,56%), Β.Αιγαίου (54,75%), Ηπείρου (53,49%) και Κεντρικής Μακεδονίας (51,15%). Στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου εμφανίζεται το μικρότερο ποσοστό ευέλικτων μορφών απασχόλησης (33,98%). Στις υπόλοιπες Περιφέρειες η διάχυση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης καταλαμβάνει ποσοστό από 41%-47% περίπου.

Αναφορικά με το ποσοστό που καλύπτει η μερική και η εκ περιτροπής απασχόληση ως ποσοστό στο σύνολο των ευέλικτων μορφών απασχόλησης διαπιστώνουμε ότι η μερική απασχόληση κυριαρχεί με σημαντική διαφορά σε όλες τις Περιφέρειες, καθώς κυμαίνεται από 61% – 82% επί του συνόλου των ευέλικτων μορφών απασχόλησης.

Το παρακάτω διαγράμμα απεικονίζει το εύρος της μερικής και της εκ περιτροπής απασχόλησης ως ποσοστό στο σύνολο των ευέλικτων μορφών απασχόλησης (Διάγραμμα 7.5).

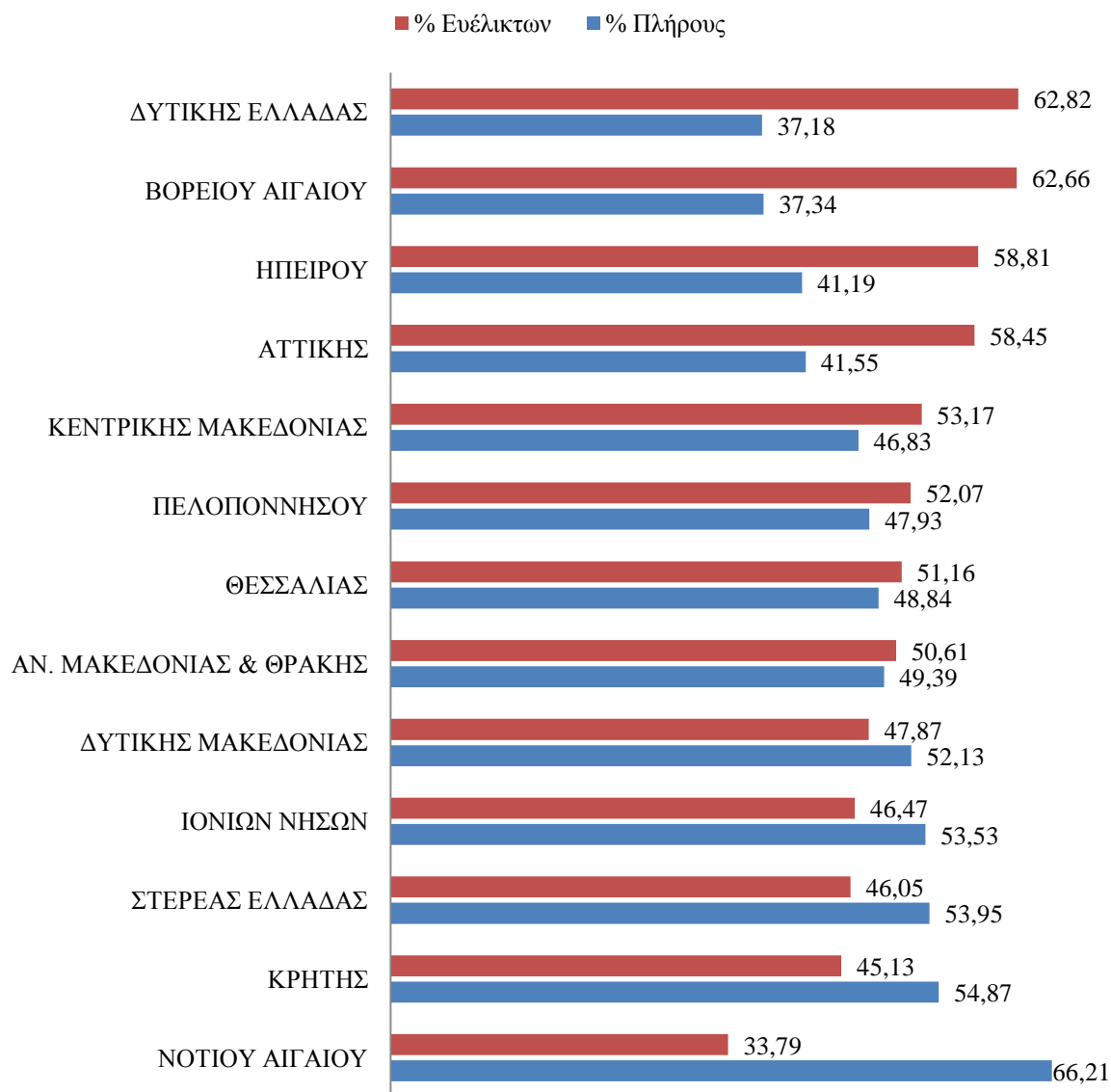
Διάγραμμα 7.5 Εύρος μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης 2014

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Το 2015, από τα στοιχεία της ηλεκτρονικής καταγραφής στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ διαπιστώνουμε ότι οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης αρχίζουν να κάνουν φανερό τον κυριαρχικό τους ρόλο, έναντι του μοντέλου της πλήρους απασχόλησης. Όπως διαφαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα η μερική απασχόληση αρχίζει να εξαπλώνεται και σε άλλες Περιφέρειες της Επικράτειας (Διάγραμμα 7.6).

Διάγραμμα 7.6 Ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης ανά καθεστώς, ανά Περιφέρεια 2015

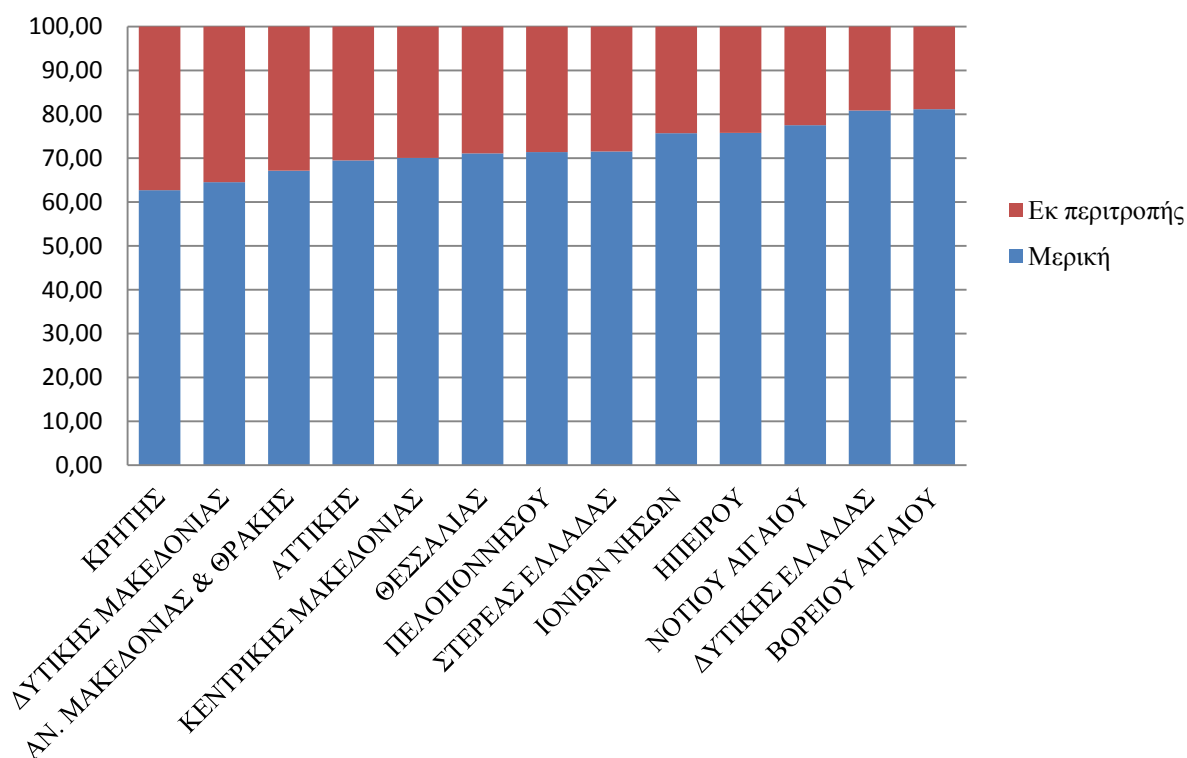
Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Αναλυτικότερα, το 2015 οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης (μερική και εκ περιτροπής), υπερισχύουν έναντι της πλήρους σε οκτώ (8) από τις δεκατρείς (13) Περιφέρειες : στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (62,82% έναντι 58,99% το 2014), Β.Αιγαίου (62,66% έναντι 54,75% το 2014), Ηπείρου (58,81% έναντι 53,49% το 2014), Αττικής (58,45% έναντι 56,56% το 2014), Κεντρικής Μακεδονίας (53,17%

έναντι 51,15% το 2014), Πελοποννήσου (52,07% έναντι 47,42% το 2014), Θεσσαλίας (51,16% έναντι 43,61 % το 2014) και Ανατολικής Μακεδονίας (50,61% έναντι 46,10% το 2014). Στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου εξακολουθεί να εμφανίζεται το μικρότερο ποσοστό ευέλικτων μορφών απασχόλησης (33,79%) . Στις υπόλοιπες τέσσερις (4) Περιφέρειες η διάχυση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης καταλαμβάνει ποσοστό από 45%-48% περίπου. Επιπροσθέτως, παρατηρούμε ότι όχι μόνο εξαπλώνονται οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης, αλλά και αυξάνονται τα ποσοστά τους έναντι της πλήρους απασχόλησης. Συνεπώς η πλήρη απασχόληση, αρχίζει σιγά σιγά να υποχωρεί.

Αναφορικά με το ποσοστό που καλύπτει η μερική και η εκ περιτροπής απασχόλησης ως ποσοστό στο σύνολο των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, όπως διαπιστώνουμε από το διάγραμμα 7.7. η μερική απασχοληση κυριαρχεί με σημαντική διαφορά σε όλες τις Περιφέρειες, καθώς κυμαίνεται από 63% – 82% επί του συνόλου των ευέλικτων μορφών απασχόλησης.

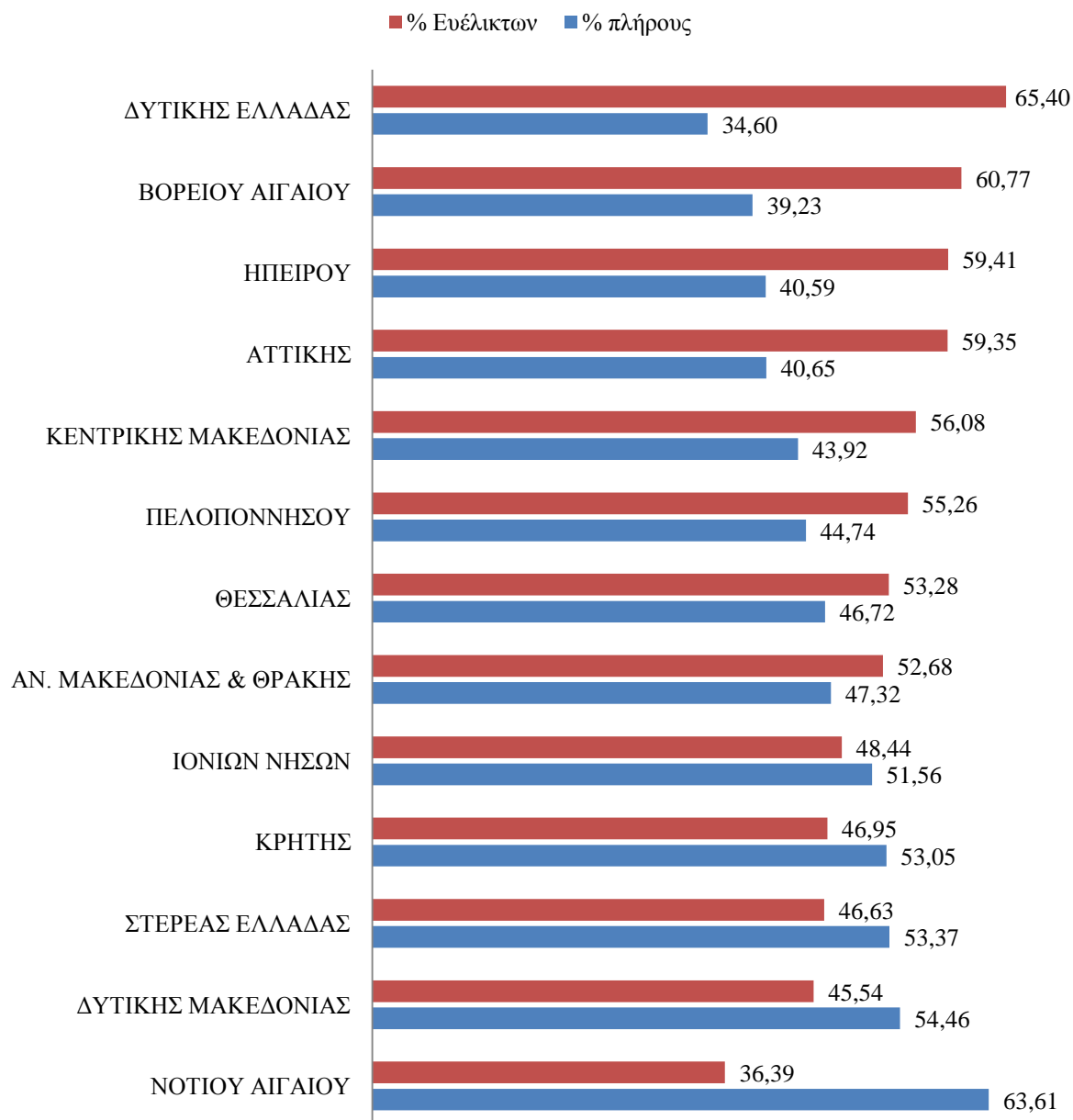
Διάγραμμα 7.7 Εύρος μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης 2015

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Το 2016, οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης αυξάνουν τα ποσοστά τους, όπως διαφαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα (Διάγραμμα 7.8).

Διάγραμμα 7.8 Ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης ανά καθεστώς, ανά Περιφέρεια 2016

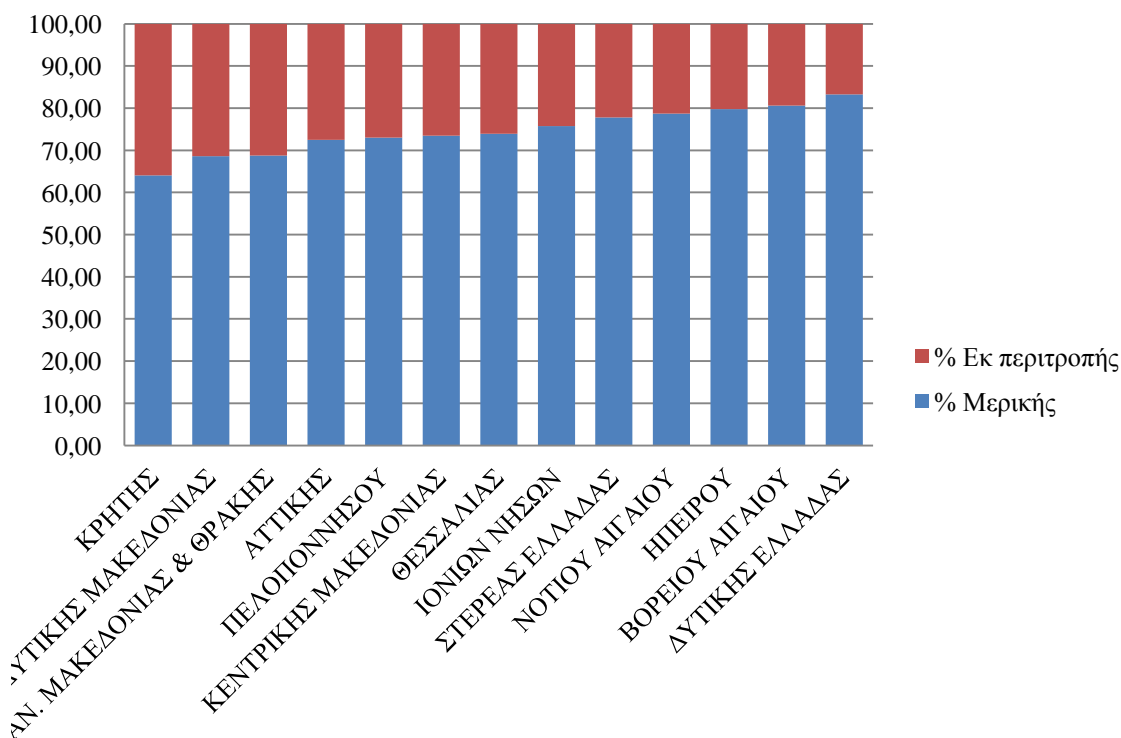

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Πιο συγκεκριμένα, το 2016 οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης (μερική και εκ περιτροπής), υπερисχύουν έναντι της πλήρους σε οκτώ (8) Περιφέρειες : στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (65,40 έναντι 62,82% το 2015), Β.Αιγαίου (60,77 έναντι 62,66% το 2015), Ηπείρου (59,41 έναντι 58,81% το 2015), Αττικής (59,35 έναντι 58,45% το 2015), Κεντρικής Μακεδονίας (56,08% έναντι 53,17% το 2015), Πελοποννήσου (55,26% έναντι 52,07% το 2015), Θεσσαλίας (53,28% έναντι 51,16% το 2015) και Ανατολικής Μακεδονίας (52,68% έναντι 50,61% το 2015). Το μικρότερο ποσοστό ευέλικτων μορφών απασχόλησης εξακολουθεί να εμφανίζεται στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (36,39%). Στις υπόλοιπες τέσσερις (4) Περιφέρειες η διάχυση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης καταλαμβάνει ποσοστό από 45%-48% περίπου.

Αναφορικά με το ποσοστό που καλύπτει η μερική και η εκ περιτροπής απασχόλησης ως ποσοστό στο σύνολο των ευέλικτων μορφών απασχόλησης παρατηρούμε ότι η μερική απασχόληση κυριαρχεί με σημαντική διαφορά σε όλες τις Περιφέρειες, καθώς κυμαίνεται από 64% – 83% επί του συνόλου των ευέλικτων μορφών απασχόλησης.

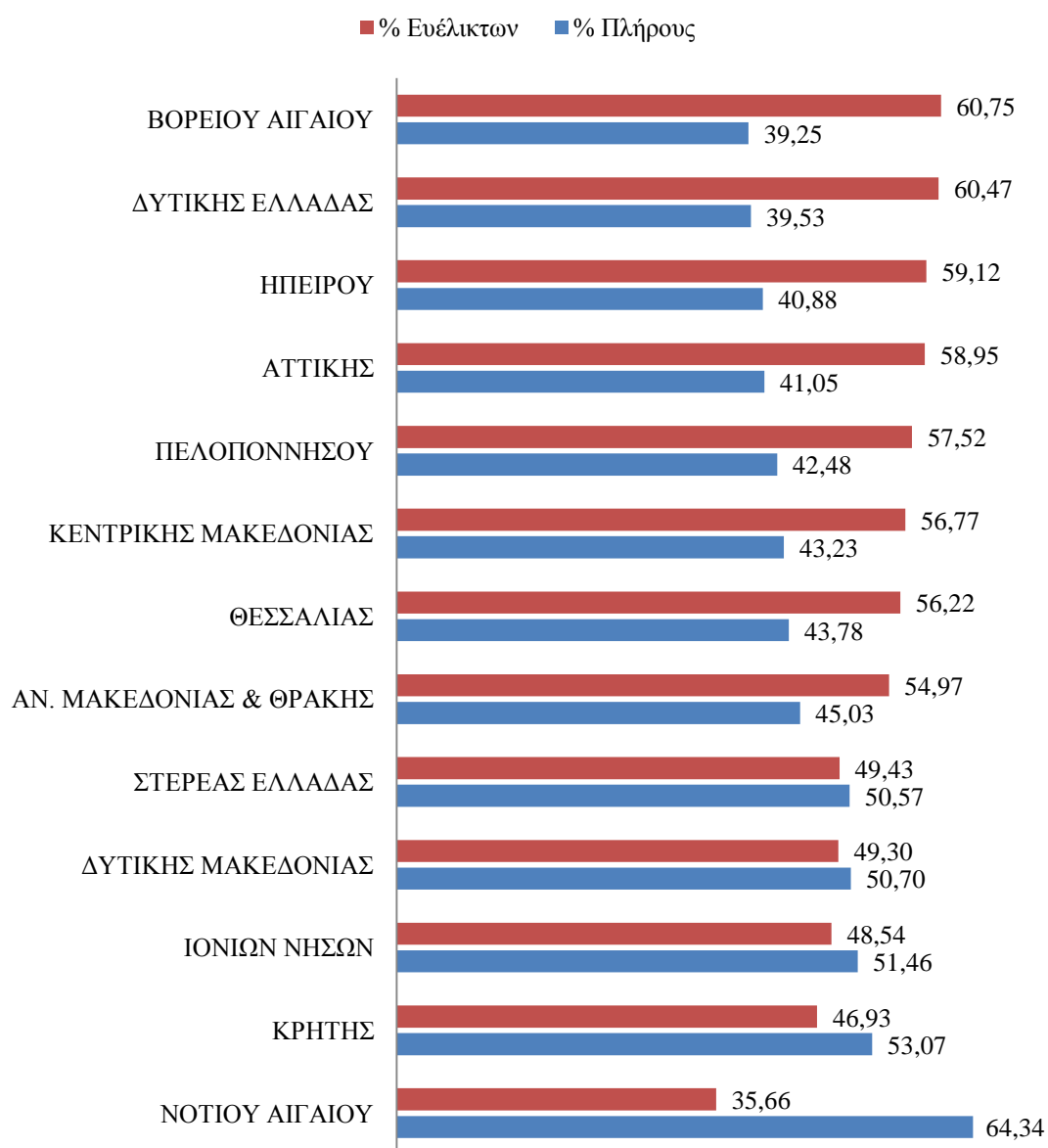
Διάγραμμα 7.9 Εύρος μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης 2016

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Το 2017 από τα στοιχεία της ηλεκτρονικής καταγραφής στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ διαπιστώνουμε ότι οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης παρουσιάζουν μία σταθερότητα σε σχέση με το 2016. Σε εθνικό επίπεδο, η πλήρης απασχόληση αντιπροσωπεύει το 45,17% και οι ευέλικτες το 54,83%.

Διάγραμμα 7.10 Ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης ανά καθεστώς, ανά Περιφέρεια 2017

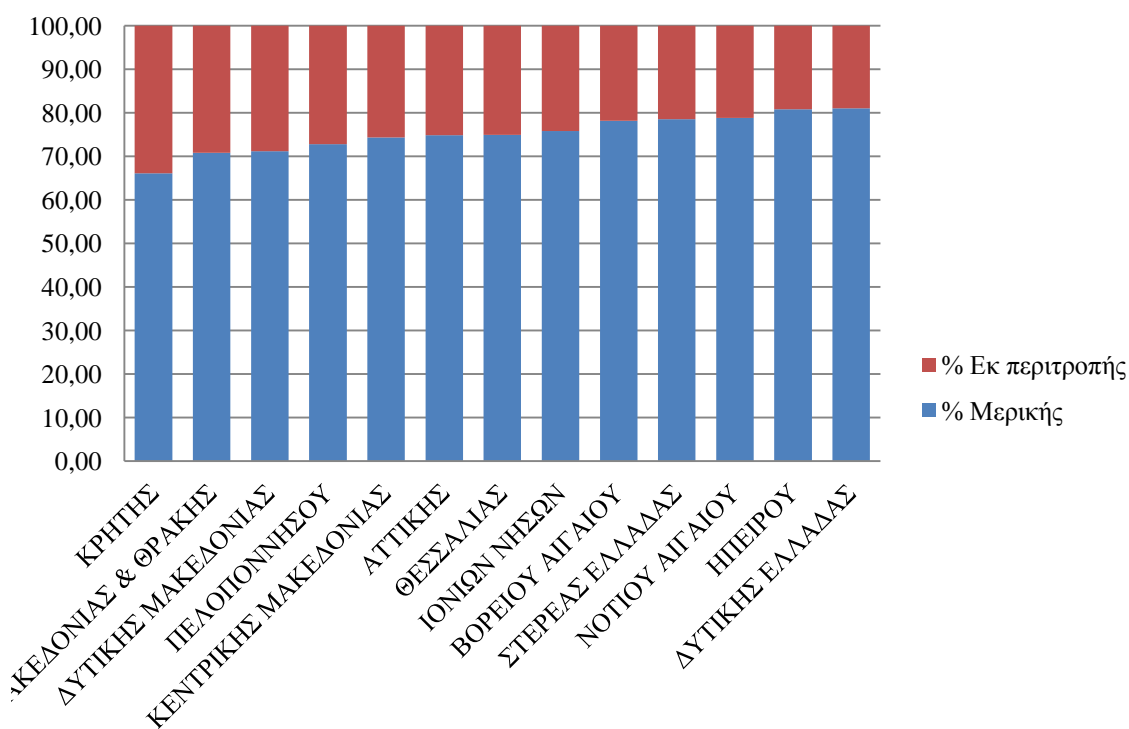

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Πιο συγκεκριμένα, το 2017 οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης (μερική και εκ περιτροπής), υπερिशύουν έναντι της πλήρους σε οκτώ (8) Περιφέρειες, με οριακές μεταβολές. Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (60,75% έναντι 60,77% το 2016), Δυτικής Ελλάδας (60,47 έναντι 65,40% το 2016), Ηπείρου (59,12% έναντι 58,81% το 2016), Αττικής (58,95% έναντι 59,35% το 2016), Κεντρικής Μακεδονίας (56,77% έναντι 56,08% το 2016), Πελοποννήσου (57,52% έναντι 55,26% το 2016), Θεσσαλίας (56,22% έναντι 53,28% το 2016) και Ανατολικής Μακεδονίας (54,97% έναντι 52,68% το 2016). Στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου εξακολουθεί να εμφανίζεται το μικρότερο ποσοστό ευέλικτων μορφών απασχόλησης (35,66%). Στις υπόλοιπες τέσσερις (4) Περιφέρειες η διάχυση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης καταλαμβάνει ποσοστό από 47%-49,5% περίπου.

Αναφορικά με το ποσοστό που καλύπτει η μερική και η εκ περιτροπής απασχόληση ως ποσοστό στο σύνολο των ευέλικτων μορφών απασχόλησης διαπιστώνουμε ότι η μερική απασχόληση κυριαρχεί με σημαντική διαφορά σε όλες τις Περιφέρειες, καθώς κυμαίνεται από 66% – 81% επί του συνόλου των ευέλικτων μορφών απασχόλησης.

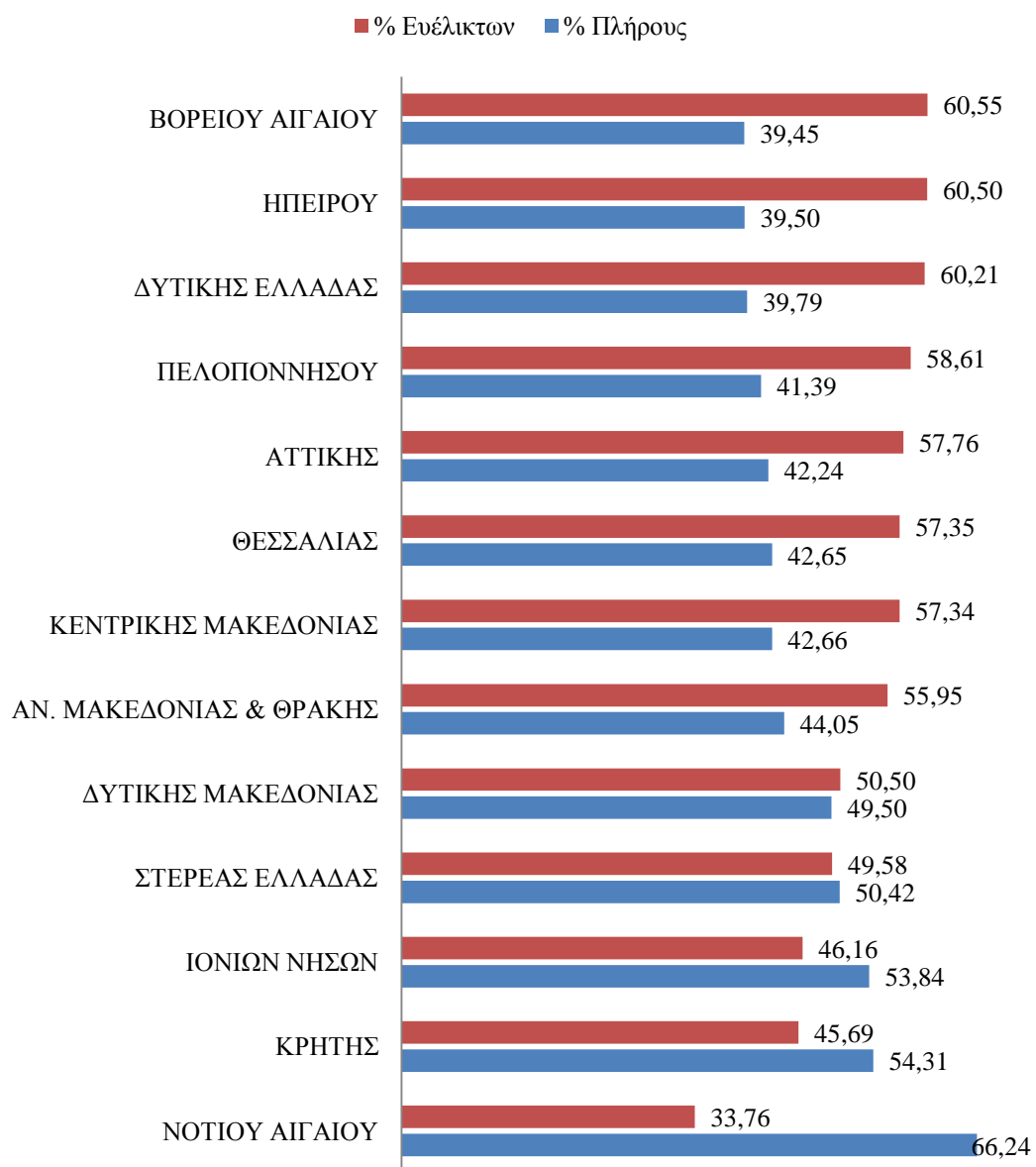
Διάγραμμα 7.11 Εύρος μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης 2017

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Το 2018 τα ποσοστά των ευέλικτων μορφών απασχόλησης έχουν αυξηθεί και η διάχυσή τους έχει εξαπλωθεί σε εννέα (9) Περιφέρειες:

Διάγραμμα 7.12 Ποσοστιαία κατανομή απασχόλησης, ανά καθεστώς και ανά Περιφέρεια 2018

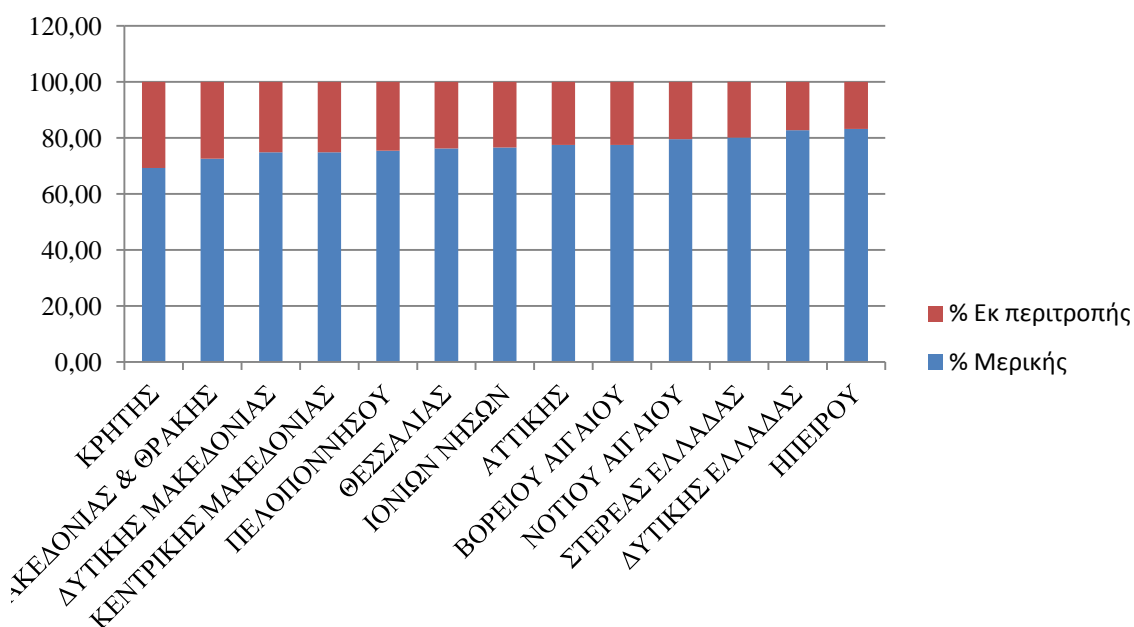

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Αναλυτικότερα, στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου (60,55% έναντι του 60,75 % το 2017), Ηπείρου (60,5% έναντι % 59,12 το 2017), Δυτικής Ελλάδας (60,21% έναντι 60,47% το 2017), Πελοποννήσου (58,61% έναντι 57,52% το 2017), Αττικής (57,76% έναντι 58,95 το 2017), Θεσσαλίας (57,35% έναντι 56,22% το 2017), Κεντρικής Μακεδονίας (57,34% έναντι 56,77% το 2017), Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης (55,95% έναντι 54,97% το 2017) και οριακή διαφορά στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50,50%). Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου εξακολουθεί να εμφανίζει το μικρότερο ποσοστό ευέλικτων μορφών απασχόλησης και στα ίδια επίπεδα με το 2014 (33,76%) . Στις υπόλοιπες τρεις (3) Περιφέρειες, δηλαδή Στερεάς Ελλάδας, Ιονίων Νήσων και Κρήτης η διάχυση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης καταλαμβάνει ποσοστά 49,58%, 46,16% και 45,69% αντίστοιχα.

Το παρακάτω διάγραμμα απεικονίζει το ποσοστό της μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης ως ποσοστό στο σύνολο των ευέλικτων μορφών απασχόλησης. Όπως διαφαίνεται η μερική απασχόληση κυριαρχεί με σημαντική διαφορά σε όλες τις Περιφέρειες, καθώς κυμαίνεται από 69% – 83% επί του συνόλου των ευέλικτων μορφών απασχόλησης (Διάγραμμα 7.13).

Διάγραμμα 7.13 Εύρος μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης 2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Στο παράρτημα πινάκων παρατίθεται αναλυτικός πίνακας ροών προσλήψεων – ανά Περιφέρεια και ανά καθεστώς απασχόλησης.

Καθώς μορφές της ευέλικτης εργασίας συμπεριλαμβάνονται και στην πλήρη απασχόληση (όπως για παράδειγμα οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου και ο δανεισμός εργαζομένων), κρίνεται σκόπιμο να διευνηθούν στις επόμενες ενότητες της παρούσας εργασίας.

7.2 Μετατροπές συμβάσεων εργασίας μερικής απασχόλησης

7.2.1 Μετατροπές συμβάσεων εργασίας στην Επικράτεια

Προκειμένου να εξάγουμε ολοκληρωμένα συμπεράσματα για την διάχυση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης κρίνεται σκόπιμη η διερεύνηση των μετατροπών των συμβάσεων εργασίας από πλήρη σε μερική και σε εκ περιτροπής απασχόληση.

Πίνακας 7.2 Ροές προσλήψεων απασχόλησης 2014 -2018 ανά καθεστώς και ποσοστιαία μεταβολή αυτών.

Αναγγελίες προσλήψεων	2014	2015	2016	2017	2018	% μεταβολής 2014-2018
Πλήρης απασχόληση	775.221	849.651	969.965	1.083.418	1.218.566	57,19
Μερική απασχόληση	567.328	677.521	859.439	981.758	1.110.239	95,70
Εκ περιτροπής απασχόληση	223.590	282.380	313.570	335.222	340.118	52,12
Σύνολο	1.566.139	1.809.552	2.142.974	2.400.394	2.668.923	70,41

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Η ενίσχυση της παρουσίας των ευέλικτων μορφών απασχόλησης καθίσταται εμφανής στα δεδομένα του πίνακα 7.2, καθώς οι προσλήψεις που αφορούν ευέλικτες μορφές απασχόλησης παρουσιάζουν σημαντική ανοδική τάση. Ειδικότερα, οι προσλήψεις με μερική απασχόληση αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια της πενταετίας κατά 95,70 % και οι προσλήψεις εκ περιτροπής εργασίας κατά 52.12%, ενώ οι προσλήψεις με πλήρη απασχόληση αυξήθηκαν κατά 57,19%.

Το 2018 η πλήρης απασχόληση καλύπτει 45,65% της συνολικής απασχόλησης, η μερική το 41,60% και η εκ περιτροπής το 12,75% της συνολικής απασχόλησης.

Ο πίνακας 7.3, καθώς και το διάγραμμα 7.14 απεικονίζουν τις τροποποιήσεις από την πλήρη απασχόληση σε ευέλικτες μορφές στην Επικράτεια.

Πίνακας 7.3 Υποβολή εντύπων συμβάσεων εργασίας (Ε9) 2014 -2018 και ποσοστιαία μεταβολή αυτών

Είδος σύμβασης	2014	2015	2016	2017	2018	% Μεταβολής 2014- 2018
Τροποποιητική Σύμβαση από Πλήρη σε Μερική Απασχόληση	25.488	30.968	32.600	35.189	35.795	40,44
Τροποποιητική Σύμβαση από Πλήρη σε Εκ Περιτροπής με την σύμφωνη γνώμη του εργαζομένου	12.405	15.281	13.211	12.629	12.230	-1,41
Τροποποιητική Σύμβαση από Πλήρη σε Εκ Περιτροπής χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του εργαζομένου	7.896	10.682	5.451	5.663	3.808	-51,77
Σύνολο	45.789	56.931	51.262	53.481	51.833	

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

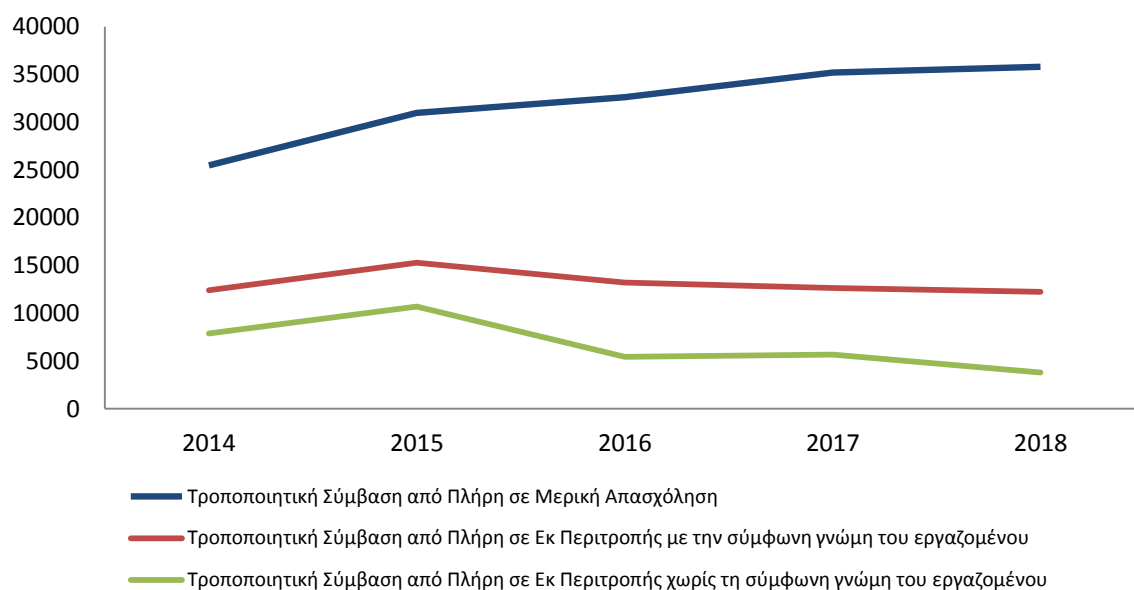
Όπως παρατηρούμε το 2014 σύμφωνα με τα στοιχεία από το ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, οι μετατροπές των συμβάσεων εργασίας από πλήρη απασχόληση στην κατεύθυνση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης ανέρχονται σε 45.789 περιπτώσεις, όπου πάνω από το ήμισυ αυτών αφορά την μετατροπή τους σε μερική απασχόληση (55,66%), ενώ από τις υπόλοιπες 20.301 περιπτώσεις, που αφορά τη μετατροπή τους σε εκ περιτροπής απασχόληση το 38,89% αυτών έχει γίνει με μονομερή απόφαση του εργοδότη.

Ακολούθως, το 2018 σύμφωνα με τα στοιχεία από το ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, οι μετατροπές των συμβάσεων εργασίας από πλήρη απασχόληση στην κατεύθυνση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης ανέρχονται σε 51.833 περιπτώσεις, όπου πάνω από το ήμισυ αυτών αφορά την μετατροπή τους σε μερική απασχόληση (69,06%) ενώ από τις υπόλοιπες 16.038 περιπτώσεις που αφορά τη μετατροπή τους σε εκ περιτροπής

απασχόληση ποσοστό 23,74% αυτών έχει γίνει με μονομερή απόφαση του εργοδότη.

Κατά τη διάρκεια της πενταετίας αυξάνεται το ποσοστό που αντιπροσωπεύει τις τροποποιητικές συμβάσεις από πλήρη σε μερική και μειώνεται το ποσοστό που αντιπροσωπεύει τη μετατροπή τους σε εκ περιτροπής απασχόληση με μονομερή απόφαση του εργοδότη.

Διάγραμμα 7.14 Εξέλιξη των τροποποιητικών συμβάσεων 2014-2018

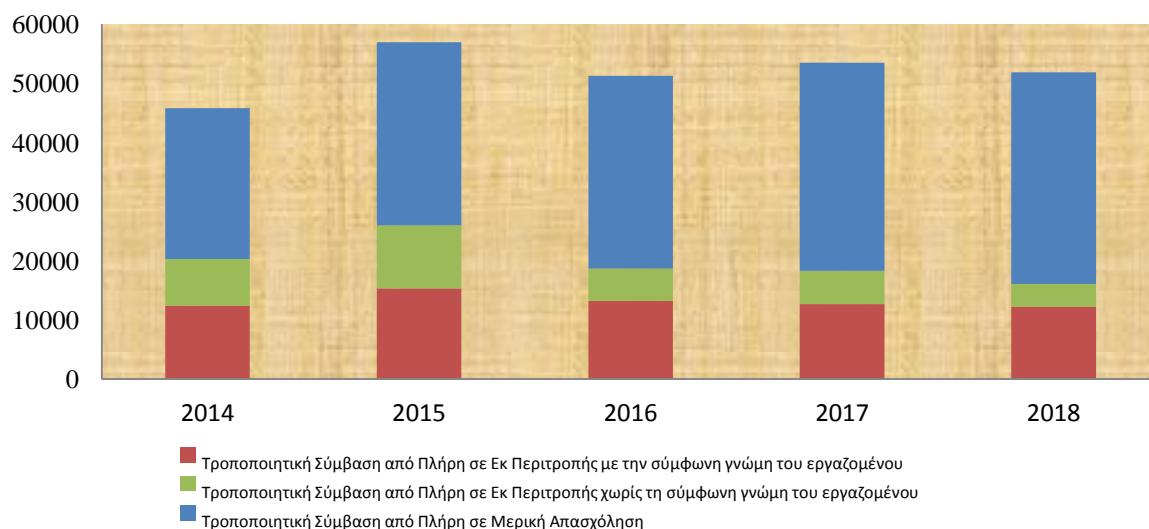

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Σύμφωνα λοιπόν με τα εξαγόμενα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, οι μετατροπές από πλήρη σε μερική απασχόληση παρουσιάζουν αύξηση της τάξης του 40,44% κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Οι τροποποιητικές συμβάσεις με τη σύμφωνη γνώμη του εργαζόμενου μειώθηκαν οριακά κατά 1,41% , ενώ οι τροποποιητικές συμβάσεις χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του εργαζόμενου παρουσιάζουν φθίνουσα πορεία, καθώς μειώθηκαν κατά 51,77%. Από τα στοιχεία των πινάκων 7.2 και 7.3 διαπιστώνουμε ότι η εκ περιτροπής απασχόληση έχει μικρό εύρος στην ευέλικτη απασχόληση.

Η κατανομή των τροποποιητικών συμβάσεων διαφαίνεται παραστατικά και στο παρακάτω διάγραμμα (Διάγραμμα 7.15).

Διάγραμμα 7.15 Κατανομή τροποποιητικών συμβάσεων 2014-2018

Πηγή: ΠΣ Εργάνη

7.2.2 Μετατροπές συμβάσεων εργασίας ανά Περιφέρεια

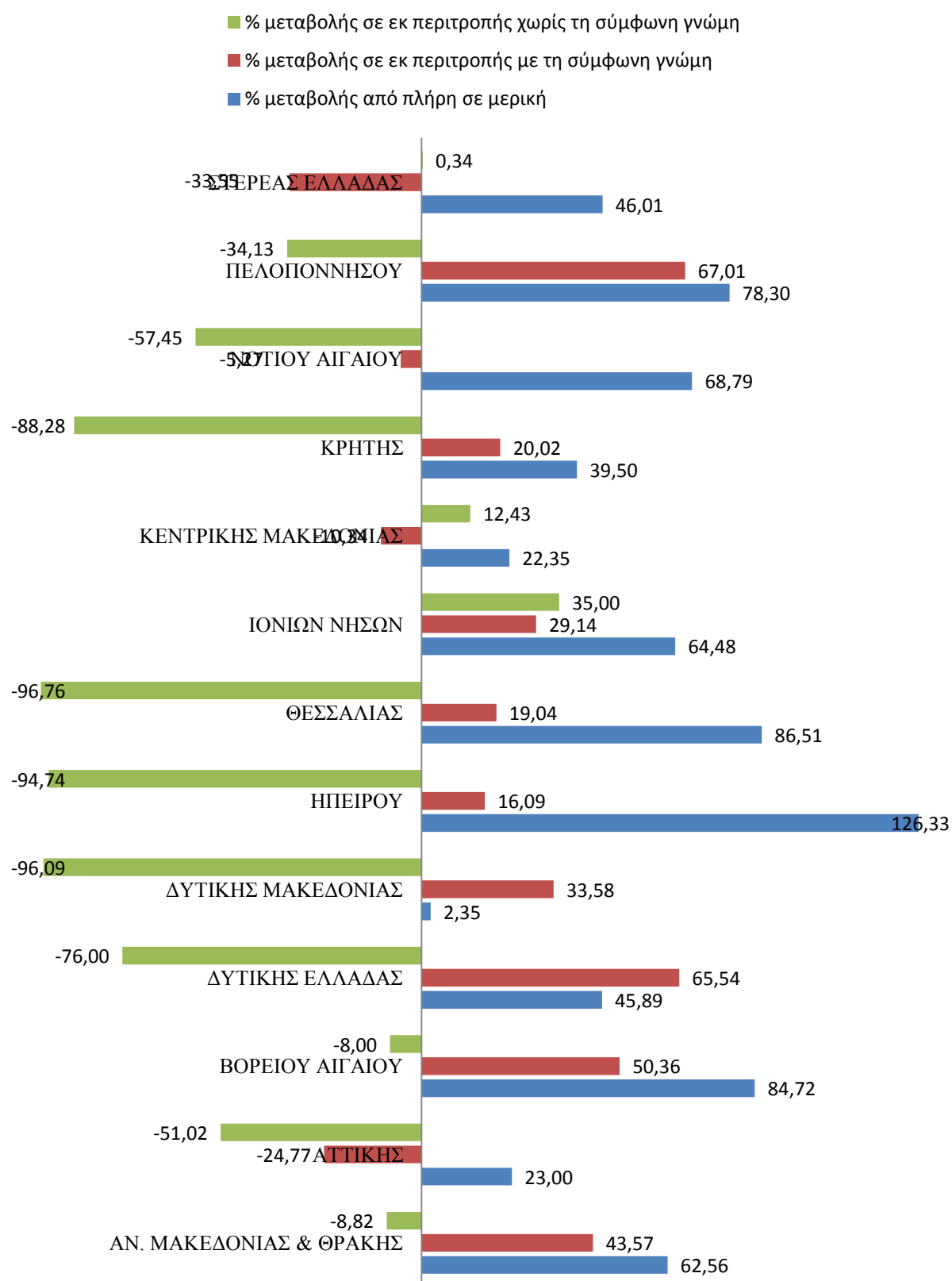
Από την ανάλυση σε επίπεδο Περιφέρειας, μπορούμε να συμπεράνουμε τα εξής:

- Τη μεγαλύτερη αύξηση στις προσλήψεις με συμβάσεις μερικής απασχόλησης την εμφανίζει η Περιφέρεια Ηπείρου με ποσοστό 180,08%. Δεύτερη κατά σειρά έρχεται η Περιφέρεια Θεσσαλίας με ποσοστό 136,67%. Ακολουθώντας, η Περιφέρεια Πελοποννήσου εμφανίζει αύξηση 125,89%, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης 123,79%, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας 122,25%, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας 118,00% και η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας 114,75%.
- Τη μεγαλύτερη αύξηση στις προσλήψεις με συμβάσεις εκ περιτροπής απασχόλησης την εμφανίζει η Περιφέρεια Θεσσαλίας με ποσοστό 137,12%. Δεύτερη κατά σειρά έρχεται η Περιφέρεια Πελοποννήσου με ποσοστό 109,50%. Ακολουθώντας, η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων εμφανίζει αύξηση 98,73%, η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου 78,05%, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης 71,57%, η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου 55,20%, η Περιφέρεια Ηπείρου 55,10% και η Περιφέρεια Αττικής 45,78%.
- Όσον αφορά τις τροποποιητικές συμβάσεις από πλήρη σε μερική απασχόληση την μεγαλύτερη αύξηση την εμφανίζει η Περιφέρεια Ηπείρου με ποσοστό 126,33%. Δεύτερη κατά σειρά έρχεται η Περιφέρεια Θεσσαλίας με ποσοστό 86,51%.

Ακολούθως, η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου με ποσοστό αύξησης 84,72% και η Περιφέρεια Πελοποννήσου με ποσοστό 78,30%. Αξιοσημείωτες αυξήσεις παρουσιάζουν οι Περιφέρειες Ιονίων Νήσων και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με ποσοστά αύξησης 64,48% και 62,56% αντίστοιχα.

- Στις Περιφέρειες Ηπείρου, Θεσσαλίας, Πελοποννήσου, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας, Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου, Αττικής και Κρήτης παρουσιάζουν μείωση οι τροποποιητικές συμβάσεις από πλήρη σε εκ περιτροπής απασχόληση χωρίς τη σύμφωνη γνώμη των εργαζομένων, στοιχεία που παρουσιάζονται στο διάγραμμα 7.16. Αντιθέτως, οι τροποποιητικές συμβάσεις από πλήρη σε εκ περιτροπής απασχόληση με τη σύμφωνη γνώμη των εργαζομένων παρουσιάζουν μείωση μόνο σε τρεις Περιφέρειες και συγκεκριμένα στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (5,27%), Αττικής (24,77%) και Κεντρικής Μακεδονίας (10,34%).

Διάγραμμα 7.16 Ποσοστιαίες μεταβολές μετατροπών, ανά Περιφέρεια 2014-2018

Πηγή: ΠΣ Εργάνη

7.3 Προσωρινή απασχόληση

7.3.1 Συμβάσεις ορισμένου χρόνου

7.3.1.1 Συμβάσεις ορισμένου χρόνου στην Επικράτεια

Αφού διερευνήσαμε την επέκταση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης ανά καθεστώς στην προηγούμενη ενότητα, στο παρόν κεφάλαιο εξετάζεται το μερίδιο της προσωρινής απασχόλησης στην συνολική, κατά τη διάρκεια των ετών 2014-2018 σε δύο υποενότητες. Η πρώτη αναφέρεται στις συμβάσεις ορισμένου χρόνου και η δεύτερη στην προσωρινή απασχόληση διαμέσου των Εταιρειών Προσωρινής Απασχόλησης. Στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ οι συμβάσεις ορισμένου και αορίστου χρόνου εκφράζονται στη σχέση απασχόλησης. Στον πίνακα που ακολουθεί απεικονίζονται οι αναγγελίες προσλήψεων για τα έτη 2014-2018 στην Επικράτεια, με συμβάσεις αορίστου και ορισμένου χρόνου (Πίνακας 7.4).

Πίνακας 7.4 Ροές προσλήψεων ανά σχέση απασχόλησης 2014-2018

Αναγγελίες προσλήψεων	2014	2015	2016	2017	2018	% Μεταβολής 2014-2018
Αορίστου Χρόνου	869.592	999.103	1.188.401	1.312.400	1.378.181	58,49%
Ορισμένου Χρόνου	696.547	810.449	954.573	1.087.994	1.290.742	85,31%
Σύνολο	1.566.139	1.809.552	2.142.974	2.400.394	2.668.923	70,41%
Διαφορά	173.045	188.654	233.828	224.406	87.439	

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Με βάση τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα εξάγουμε τις ακόλουθες διαπιστώσεις: η διαφορά ανάμεσα σε συμβάσεις αορίστου και ορισμένου χρόνου αυξάνεται μέχρι το έτος 2017 και το έτος 2018 μειώνεται αισθητά. Επιπλέον, τα στοιχεία του πίνακα 7.4 καταγράφουν αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων με μόνιμη απασχόληση κατά 58,49% και με προσωρινή κατά 85,31%. Σύμφωνα λοιπόν με τα ποσοτικά δεδομένα, τόσο η μόνιμη όσο και η προσωρινή απασχόληση έχουν αυξητική τάση κατά τα έτη 2014-2018. Ωστόσο, η αύξηση στην προσωρινή απασχόληση είναι μεγαλύτερη σε σχέση με την μόνιμη.

Σημαντικός παράγοντας της διάχυσης των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, ενδεχομένως να αποτελεί η διάταξη του άρθρου 40 του Ν.3986/11, σύμφωνα με την οποία, όπως αναφέρθηκε στο πρώτο μέρος, εφόσον στη σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου περιλαμβάνεται όρος για πρόωρη καταγγελία ως προς την αποζημίωση απόλυσης για τις συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου, τότε αυτή μετατρέπεται αυτοδίκαια σε σύμβαση αορίστου χρόνου κατά την καταγγελία. Αυτό σημαίνει ότι στην περίπτωση που στις συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου περιλαμβάνουν όρο για πρόωρη καταγγελία, ισχύει η δοκιμαστική περίοδος των δώδεκα (12) μηνών των συμβάσεων εργασίας αορίστου χρόνου και έτσι ο εργοδότης απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης στην περίπτωση που καταγγείλει τη σύμβαση. Αυτό το επιχείρημα έρχονται να επιβεβαιώσουν και τα στοιχεία του έτους 2018 (πίνακες 6.4 και 7.4), όπου παρατηρείται αφενός μεν η μικρότερη διαφορά μεταξύ συμβάσεων αορίστου και ορισμένου χρόνου, αφετέρου δε οι συμβάσεις στις οποίες περιλαμβάνεται ο όρος της διάταξης του άρθρου 40 του Ν. 3986/11, αγγίζουν σχεδόν το 40% του συνόλου των συμβάσεων. Επιπροσθέτως, σημαντικοί παράγοντες εξάπλωσης των συμβάσεων ορισμένου χρόνου συνιστούν η εποχικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων³⁴ και η αύξηση των εταιρειών προσωρινής απασχόλησης (αναλύεται στην παρακάτω υποενότητα). Το νομοθετικό πλαίσιο για την δοκιμαστική περίοδο του εργαζόμενου³⁵ - η οποία επεκτάθηκε από δύο (2) σε δώδεκα (12) μήνες - μετά την πάροδο της οποίας ο εργοδότης υποχρεώνεται σε καταβολή αποζημίωσης, στην περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας από τον εργοδότη, ασκεί κάποια επίδραση στις συμβάσεις αορίστου χρόνου μέχρι το έτος 2017.

Σε προηγούμενη ενότητα αναφέρθηκε ότι κατά τη διάρκεια των ετών 2014-2018, οι ροές παρουσίασαν αυξητική τάση και το ισοζύγιο καθαρών ροών σημείωσε αύξηση κατά 41.881 εργαζόμενους, ποσοστό 42,25%. Στη συνέχεια παρουσιάζεται και αναλύεται – στον πίνακα 7.5 - το ισοζύγιο καθαρών ροών ανά σχέση εργασίας προκειμένου να διαπιστώσουμε σε ποια σχέση εργασίας κατανεμήθηκαν οι εν λόγω θέσεις.

³⁴ Από τα μηνιαία τεύχη του ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ ετών 2014-2018, παρατηρείται αύξηση των αναγγελιών πρόσληψης κατά τους μήνες Απρίλιο και Μάιο, ενώ κατά τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο, οι αποχωρήσεις εμφανίζουν τις μεγαλύτερες τιμές σε απόλυτα μεγέθη. (www.yrakr.gr/uploads/docs)

³⁵ Ν.3899/2010, άρθρο 17

Πίνακας 7.5 Ροές προσλήψεων και αποχωρήσεων 2014-2018 ανά σχέση απασχόλησης

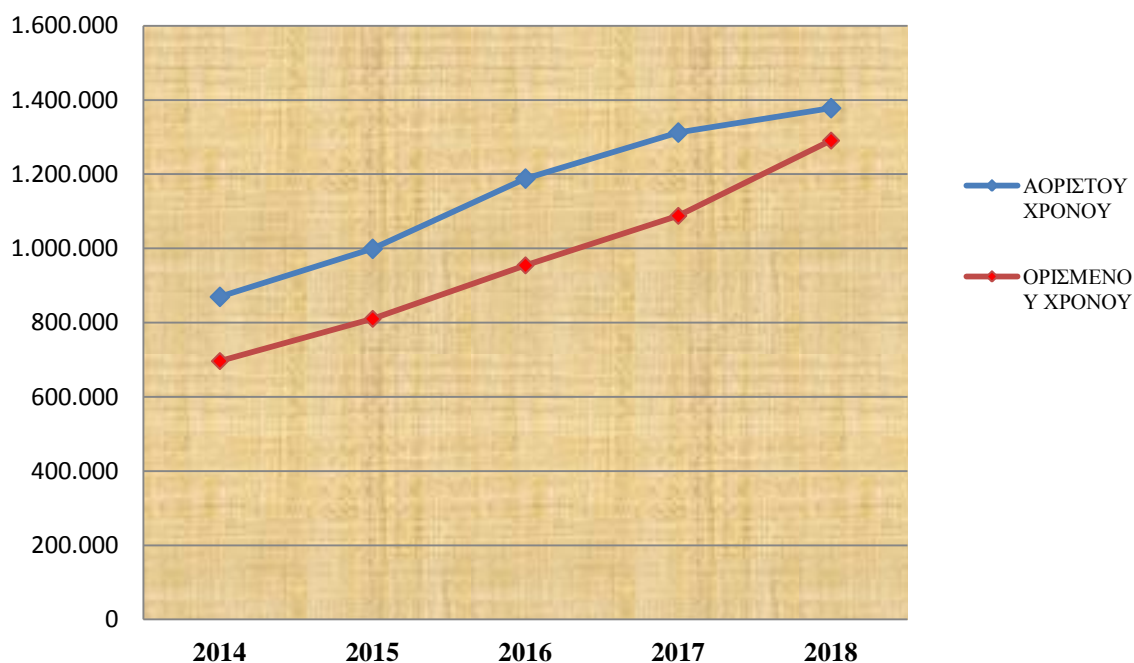
Συμβάσεις Εργασίας αορίστου χρόνου	2014	2015	2016	2017	2018
Αναγγελίες προσλήψεων	869.592	999.103	1.188.401	1.312.400	1.378.181
Οικειοθελείς αποχωρήσεις	510.670	618.439	769.762	867.561	869.315
Καταγγελίες συμβάσεων εργασίας	281.711	310.418	337.795	366.414	434.731
Μερικό άθροισμα αποχωρήσεων αορίστου χρόνου	792.381	928.857	1.107.557	1.233.975	1.304.046
Ισοζύγιο καθαρών ροών	77.211	70.246	80.844	78.425	74.135
Μεταβολή 2014-2018					-3.076
Συμβάσεις Εργασίας ορισμένου χρόνου					
Αναγγελίες προσλήψεων ορισμένου χρόνου	696.547	810.449	954.573	1.087.994	1.290.742
Οικειοθελείς Αποχωρήσεις ορισμένου χρόνου	74.923	86.708	96.179	107.902	105.731
Λήξεις συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου	599.713	694.287	802.987	914.973	1.118.143
Μερικό Άθροισμα	674.636	780.995	899.166	1.022.875	1.223.874
Ισοζύγιο καθαρών ροών	21.911	29.454	55.407	65.119	66.868
Μεταβολή 2014-2018					44.957

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Από τα εξαγόμενα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η θετική διαφορά του ισοζυγίου καθαρών ροών κατά την πενταετία 2014-2018 προέκυψε από τις συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στις συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου η μεταβολή είναι αρνητική κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Συνεπώς, καθίσταται εμφανής η στροφή προς την προσωρινή απασχόληση.

Με βάση τα στοιχεία των αναγγελιών προσλήψεων του πίνακα 7.5 προέκυψε το διάγραμμα 7.17 στο οποίο αποτυπώνεται η εξέλιξη των προσλήψεων εργαζομένων με συμβάσεις αορίστου και ορισμένου χρόνου την εξεταζόμενη περίοδο. Όπως διαφαίνεται από το διάγραμμα 7.17 κατά τη διάρκεια της πενταετίας η συμμετοχή των θέσεων εργασίας που αναλογούν σε συμβάσεις ορισμένου χρόνου τείνει να φθάσει τις συμβάσεις αορίστου χρόνου.

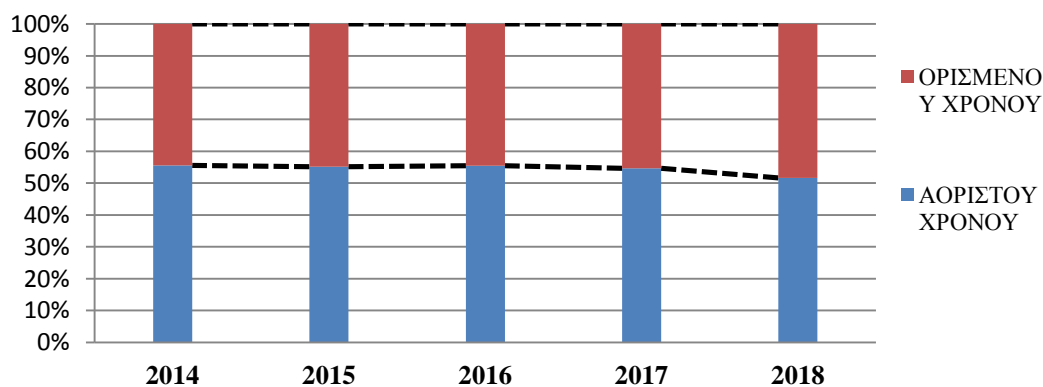
Διάγραμμα 7.17 Εξέλιξη των αναγγελιών προσλήψεων ανά σχέση εργασίας 2014-2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Το μερίδιο που καταλαμβάνει η κάθε μορφή απασχόλησης κατά το χρονικό διάστημα 2014-2018 αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα και στον πίνακα 7.6.

Διάγραμμα 7.18. Ροές προσλήψεων προσωρινής απασχόλησης ως ποσοστό στη συνολική Απασχόληση 2014 -2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Πίνακας 7.6 Ροές προσλήψεων προσωρινής απασχόλησης ως ποσοστό στη συνολική απασχόληση

Σχέση εργασίας	2014	2015	2016	2017	2018
% Αορίστου	55,52	55,21	55,46	54,67	51,64
% Ορισμένου	44,48	44,79	44,54	45,33	48,36
	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Το έτος 2014 από το σύνολο των υποβολών αναγγελιών πρόσληψης, ποσοστό 55,52% αντιπροσωπεύει σχέση εργασίας αορίστου χρόνου, ενώ με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου απασχολήθηκε ποσοστό 44,48% του συνόλου των μισθωτών. Το 2018 αντίστοιχα η σχέση εργασίας αορίστου χρόνου αντιπροσωπεύει το 51,64%, ενώ η προσωρινή απασχόληση αντιπροσωπεύει το 48,36% του συνόλου των μισθωτών. Αποτέλεσμα αυτών των προσλήψεων είναι ότι 1 στους 2 εργαζόμενους, εργάζεται με συμβάσεις ορισμένου χρόνου στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας.

Σημαντικός παράγοντας για το μερίδιο που καταλαμβάνουν οι συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στην αγορά εργασίας συνιστά το μέγεθος της προστασίας που παρέχεται μέσω της εργατικής νομοθεσίας στη μόνιμη απασχόληση. Στις περιπτώσεις που η εργατική νομοθεσία μειώνει το κόστος των απολύσεων (όπως για παράδειγμα οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας την περίοδο της κρίσης), η σχέση εργασίας αορίστου χρόνου καταλαμβάνει κυριαρχική θέση. Επιπροσθέτως, διατάξεις αναφορικά με τη μέγιστη επιτρεπτή διάρκεια της σύμβασης ορισμένου χρόνου, τη δυνατότητα ή μη της ανανέωσης της, την προστασία από την απόλυση, καθώς και υποχρεώσεις που απορρέουν από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο για τον εργοδότη μετά τη λήξη της σύμβασης ορισμένου χρόνου, ασκούν επίπτωση στην εξάπλωση των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου. Έτσι ερμηνεύεται και η ανοδική τάση των συμβάσεων ορισμένου χρόνου.

Για την πληρότητα της ανάλυσης πρέπει να εξεταστούν και οι υποβολές των

εντύπων λήξεων των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου κατά την πενταετία 2014-2018, σε συνδυασμό με τις καταγγελίες συμβάσεων αορίστου χρόνου, στοιχεία που παρουσιάζει ο πίνακας 7.7.

Πίνακας 7.7. Ροές αποχωρήσεων ανά σχέση απασχόλησης 2014-2018

Αποχωρήσεις	2014	2015	2016	2017	2018
Οικειοθελείς Αποχωρήσεις					
Αορίστου Χρόνου	510.670	618.439	769.762	867.561	869.315
Ορισμένου Χρόνου	74.923	86.708	96.179	107.902	105.731
Καταγγελίες συμβάσεων Αορίστου Χρόνου	281.711	310.418	337.795	366.414	434.731
Λήξη συμβάσεων Ορισμένου Χρόνου	599.713	694.287	802.987	914.973	1.118.143
Συνολο	1.467.017	1.709.852	2.006.723	2.256.850	2.527.920

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Από τον πίνακα 7.7 προέκυψε ο πίνακας 7.8, ο οποίος καταγράφει το ποσοστό των αποχωρήσεων, ως ποσοστό στο σύνολο των αποχωρήσεων στην Επικράτεια.

Πίνακας 7.8 Ροές αποχωρήσεων ως ποσοστό στο σύνολο των αποχωρήσεων στην Επικράτεια

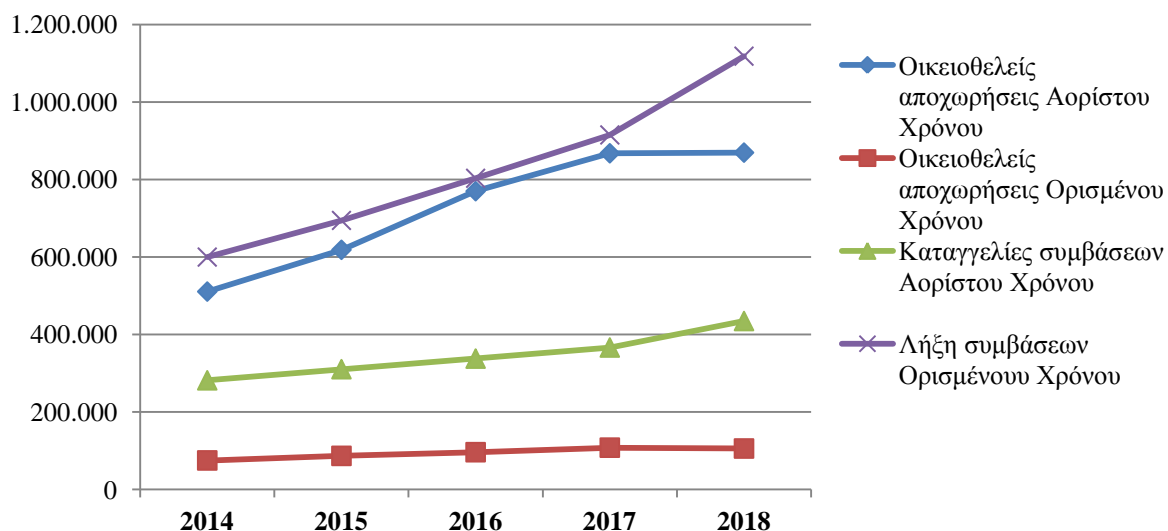
Σχέση απασχόλησης	2014	2015	2016	2017	2018
% Αορίστου	54,01	54,32	55,19	54,68	51,59
% Ορισμένου	45,99	45,68	44,81	45,32	48,41
	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

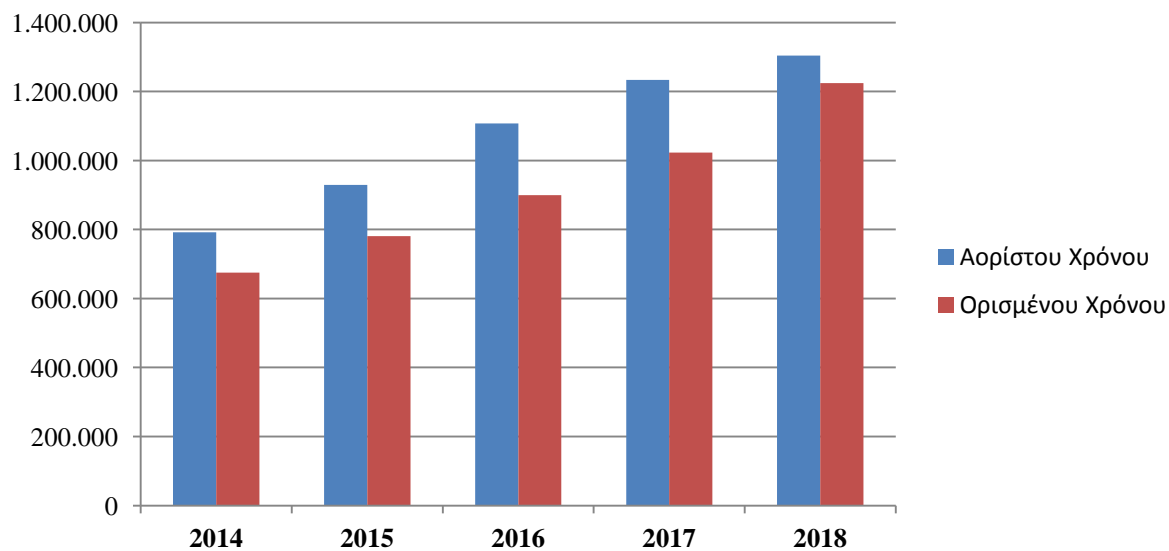
Το έτος 2014 από το σύνολο των υποβολών αποχωρήσεων, ποσοστό 54,01% αντιπροσωπεύει σχέση εργασίας αορίστου χρόνου, ενώ ποσοστό 45,99% τη σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου. Το 2018 αντίστοιχα η σχέση εργασίας αορίστου χρόνου αντιπροσωπεύει το 51,59%, ενώ η σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου αντιπροσωπεύει

το 48,41%. Κατά τη διάρκεια 2014-2017 οι αποχωρήσεις ορισμένου χρόνου εμφανίζουν σχετική σταθερότητα, ενώ το 2018 μικρή αύξηση. Η εξέλιξη των ροών αποχωρήσεων ανά σχέση εργασίας κατά την εξεταζόμενη περίοδο διαφαίνεται και στα παρακάτω διαγράμματα (Διαγράμματα 7.19-7.20).

Διαγράμματα 7.19.-7.20 Ροές αποχωρήσεων ανά σχέση εργασίας 2014-2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

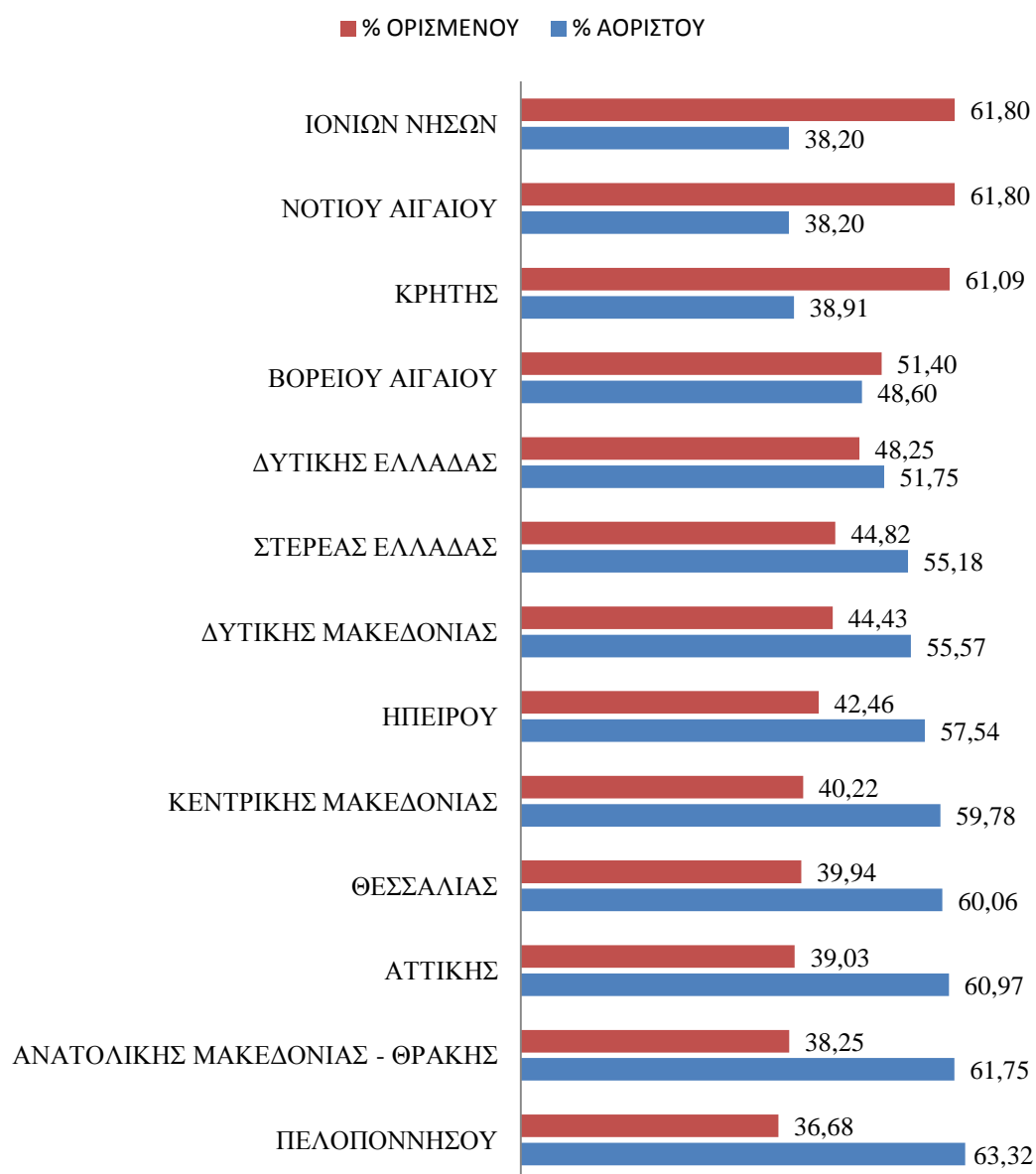

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

7.3.1.2 Συμβάσεις ορισμένου χρόνου ανά Περιφέρεια

Στην παρούσα ενότητα διερευνάται η εξάπλωση της προσωρινής απασχόλησης ανά Περιφέρεια. Πιο συγκεκριμένα, το 2014 οι αναγγελίες προσλήψεων συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, υπερισχύουν έναντι των συμβάσεων εργασίας αορίστου χρόνου στις Περιφέρειες : Ιονίων Νήσων, Νοτίου Αιγαίου, Κρήτης, και Βορείου Αιγαίου, σε Περιφέρειες δηλαδή τουριστικές με έντονη την παρουσία των εποχικών επιχειρήσεων.

Διάγραμμα 7.21 Ροές προσλήψεων ανά σχέση εργασίας, ανά Περιφέρεια 2014

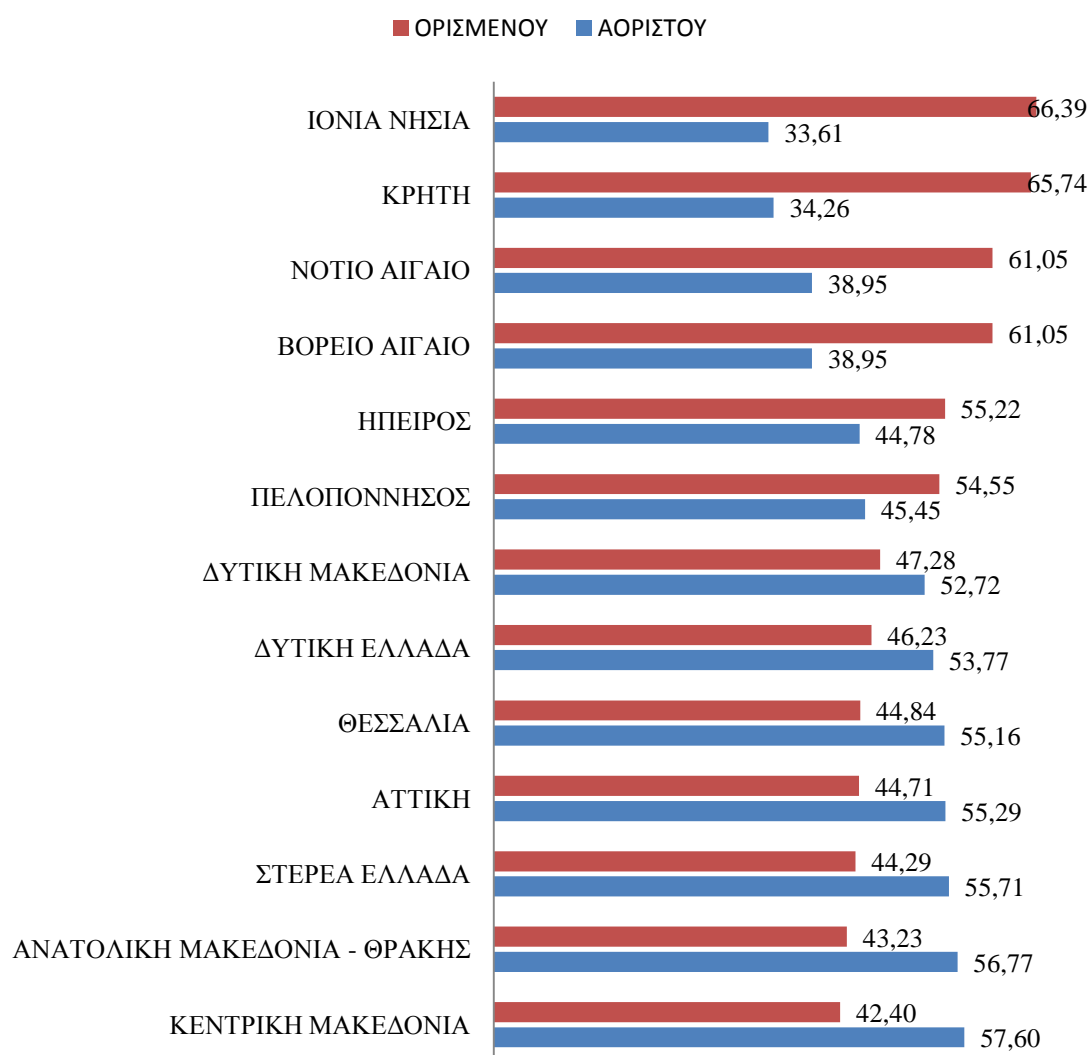
Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Οι Περιφέρειες Ιονίων Νήσων και Νοτίου Αιγαίου εμφανίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου το 2014 (61.80%) και η Περιφέρεια Β. Αιγαίου το μικρότερο ποσοστό συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου (51,40%).

Κατά τα έτη 2015, 2016 και 2017 παρουσιάζεται η ίδια εικόνα με το 2014. Οι Περιφέρειες που εμφανίζουν μεγαλύτερο ποσοστό συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου είναι οι νησιωτικές.

Η εικόνα της προσωρινής απασχόλησης (συμβάσεις ορισμένου χρόνου) το 2018 εμφανίζεται ελαφρώς διαφοροποιημένη. Οι προσλήψεις με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου υπερισχύουν στις Περιφέρειες που υπερισχύουν και το 2014 με αυξημένα ποσοστά πλέον της Περιφέρειας Ηπείρου και Πελοποννήσου.

Διάγραμμα 7.22 Ροές προσλήψεων ανά σχέση εργασίας, ανά Περιφέρεια 2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου το 2018 (66,39%) και η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας το μικρότερο ποσοστό συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου (42,40%).

Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι το μεγάλο ποσοστό των συμβάσεων ορισμένου χρόνου πιθανόν να οφείλεται στην εποχικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων, καθώς εμφανίζεται σε Περιφέρειες τουριστικές. Επιπροσθέτως, ο διαφορετικός βαθμός που επηρέασε η κρίση τις αγορές εργασίας στις διάφορες Περιφέρειες, όπως επίσης και η κλαδική δομή των Περιφερειών συνιστούν παράγοντες για την διαφοροποιημένη εικόνα των αστικών αγορών εργασίας έναντι των νησιωτικών.

7.3.2 Προσωρινή εργασία δια μέσου Εταιρειών Προσωρινής Απασχόλησης

Ο δανεισμός των εργαζομένων συνιστά μία άλλη έκφραση της προσωρινής – και κατά συνέπεια της ευέλικτης - απασχόλησης, κύριο χαρακτηριστικό της οποίας αποτελεί η κατάτμηση της εργοδοτικής ιδιότητας, δηλαδή η δημιουργία συμβατικής σχέσης μεταξύ τριών συμβαλλόμενων μερών (Λυμπεράκη - Δενδρινός, 2010, σελ. 65). Τα τρία συμβαλλόμενα μέρη, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω στη σχετική ενότητα, αποτελούν: α) ο άμεσος εργοδότης που είναι οι εταιρείες προσωρινής απασχόλησης, β) ο έμμεσος εργοδότης, γ) ο εργαζόμενος.

Στην παρούσα ενότητα διερευνάται η απασχόληση μέσω Εταιρειών Προσωρινής Απασχόλησης, ως παράγοντας εξάπλωσης της προσωρινής απασχόλησης. Στην Ελλάδα τη χρονική περίοδο 2014 – 2018 δραστηριοποιούνται δεκαεπτά (17) Ε.Π.Α³⁶.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τον αριθμό των προσωρινά απασχολούμενων, σε απόλυτα μεγέθη, κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

³⁶ www.ypakp.gr

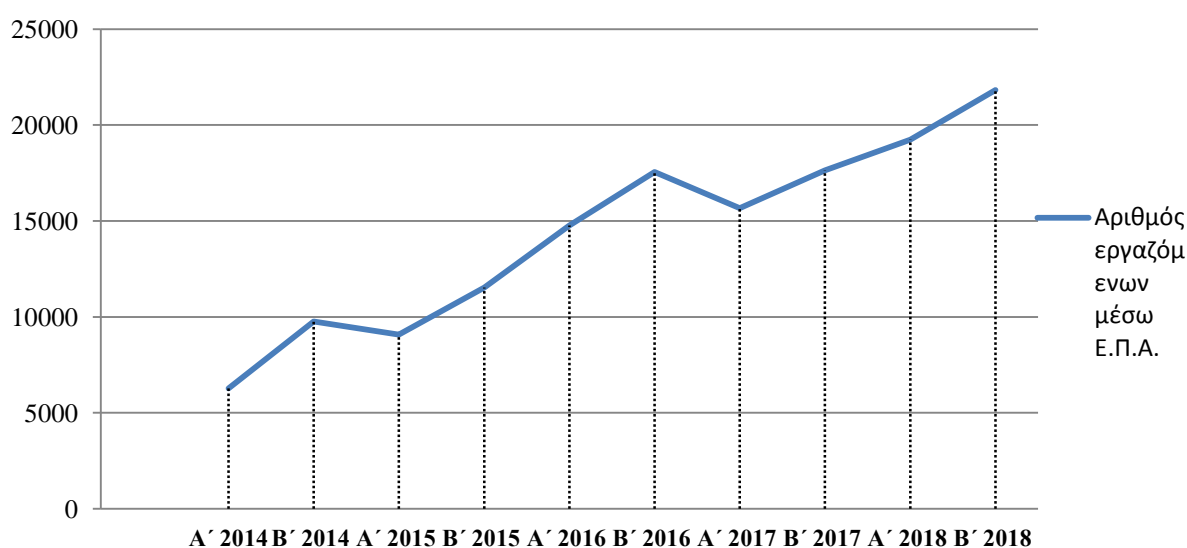
Πίνακας 7.9 Αριθμός προσωρινά απασχολουμένων μέσω Ε.Π.Α.

Εξάμηνο αναφοράς	Αριθμός προσωρινά απασχοληθέντων
A' 2014	6.269
B' 2014	9.761
A' 2015	9.072
B' 2015	11.524
A' 2016	14.763
B' 2016	17.551
A' 2017	15.670
B' 2017	17.641
A' 2018	19.234
B' 2018	21.828

Πηγή : Δ/ση Απασχόλησης Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, ο αριθμός των προσωρινά απασχολουμένων εμφανίζει θεαματική ανοδική τάση (ποσοστό αύξησης 248,19%). Το διάγραμμα 7.22 αποτυπώνει την εξέλιξη του αριθμού των εργαζομένων μέσω Ε.Π.Α.

Διάγραμμα 7.23 Αριθμός εργαζομένων μέσω Ε.Π.Α. 2014-2018 (ανά εξάμηνο)

Πηγή : Δ/ση Απασχόλησης Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Οι μισθωτοί μέσω Εταιρειών Προσωρινής απασχόλησης αντιπροσωπεύουν μόλις το 1,15% του συνόλου ροών προσλήψεων του έτους 2018. Εντούτοις, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η ανοδική τους πορεία και το γεγονός ότι καταλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά εργασίας. Από τις ροές απασχόλησης των συγκεκριμένων επιχειρήσεων προκύπτουν τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 7.10 Ροές προσλήψεων – αποχωρήσεων μισθωτών μέσω Ε.Π.Α. ανά σχέση εργασίας 2014-2018

Αναγγελίες προσλήψεων	2014	2015	2016	2017	2018
Αορίστου Χρόνου	71	219	5187	7.705	7.350
Ορισμένου Χρόνου	16.390	15.262	17.736	20.522	23.480
Σύνολο	16.461	15.481	22.923	28.227	31.666
Αποχωρήσεις					
Οικειοθελείς Αποχωρήσεις	2.279	2.542	6.322	9.348	10.146
Αορίστου Χρόνου	84	95	3.566	6.509	7.082
Ορισμένου Χρόνου	2.195	2.447	2.756	2.839	3.064
Καταγγελίες συμβάσεων					
Αορίστου Χρόνου	260	394	505	580	829
Λήξη συμβάσεων Ορισμένου Χρόνου	10.320	11.152	14.028	16.028	16.666

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Αναλυτικότερα ο πίνακας 7.11 απεικονίζει την κατανομή των ροών απασχόλησης ανα καθεστώς απασχόλησης και ανά σχέση εργασίας.

Πίνακας 7.11 Ροές προσλήψεων – αποχωρήσεων μισθωτών μέσω Ε.Π.Α.ανά σχέση εργασίας και ανά καθεστώς 2014-2018

Υποβολές εντύπων	2014	2015	2016	2017	2018	Σύνολο
Αναγγ.π ρόσληψης	16.461	15.481	22.923	28.227	31.666	114.758
Αορίστου Χρόνου	71	219	5.187	7.705	7.350	20.532
Εκ περιτροπής	1	37	3.759	6.840	6.291	16.928
Μερική	8	97	1.186	571	620	2.482
Πλήρης	62	85	242	294	439	1.122
Ορισμένου Χρόνου	16.390	15.262	17.736	20.522	24.316	94.226
Εκ περιτροπής	818	670	925	1216	1835	5464
Μερική	6.013	4.923	4.534	4.571	5.058	25.099
Πλήρης	9.559	9.669	12.277	14.735	17.423	63.663
Οικειοθ.αποχωρ.	2.324	2.567	6.368	9.511	10.456	31.226
Αορίστου Χρόνου	84	96	3.568	6.512	7.089	17.349
Εκ περιτροπής	6	18	2876	5960	6195	15055
Μερική	21	15	468	390	622	1516
Πλήρης	57	63	224	162	272	778
Ορισμένου Χρόνου	2.240	2.471	2.800	2.999	3.367	13.877
Εκ περιτροπής	92	76	127	159	156	610
Μερική	1216	1303	1136	721	575	4951
Πλήρης	932	1092	1537	2119	2636	8316
Καταγγελίες σύμβασης με προειδ.	267	394	506	580	834	2581
Αορίστου Χρόνου	267	394	506	580	834	2581
Εκ περιτροπής	16	3	11	111	169	310
Μερική	52	132	75	96	172	527
Πλήρης	199	259	420	373	493	1744
Καταγγελίες σύμβασης χωρίς προειδ.			1	2	1	4
Αορίστου Χρόνου			1	2	1	4
Πλήρης			1	2	1	4

Λήξη σύμβασης ορισμένου χρόνου	10.658	11.212	14.175	16.231	17.122	69.398
Ορισμένου Χρόνου	10.658	11.212	14.175	16.231	17.122	69.398
Εκ περιτροπής	736	576	778	1143	1614	4847
Μερική	3028	3178	4243	4492	3854	18795
Πλήρης	6894	7458	9154	10596	11654	45756

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Η διάχυση αυτής της ιδιαίτερης μορφής ευελιξίας καθίσταται εμφανής στα δεδομένα του πίνακα 7.11 από τον οποίο προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα: Οι αναγγελίες πρόσληψης κατά τη χρονική περίοδο 2014 – 2018, οι οποίες ανήλθαν σε απόλυτο αριθμό 114.758 εμφανίζουν ανοδική τάση. Η αυξητική τάση των υποβολών αναγγελιών πρόσληψης, οφείλεται και στο γεγονός της αύξησης των ΕΠΑ. Το 2014 δραστηριοποιούνται έντεκα (11) ΕΠΑ και το 2018 δεκαεπτά (17)³⁷. Η αύξηση των Εταιρειών Προσωρινής Απασχόλησης σημαίνει την αυξημένη ζήτηση των επιχειρήσεων γι'αυτήν την μορφή απασχόλησης, καθώς καλύπτουν ανάγκες που προκύπτουν από τις διακυμάνσεις της ζήτησης για τα προϊόντα τους.

Επιπροσθέτως, το μεγαλύτερο μερίδιο στις ΕΠΑ, ποσοστό από 76-99,50 % καλύπτει η σχέση απασχόλησης ορισμένου χρόνου. Είναι αξιοσημείωτο ότι το 2014 το ποσοστό της σχέσης απασχόλησης ορισμένου χρόνου κάλυπτε το 99.5% της συνολικής απασχόλησης και κατά τη διάρκεια της πενταετίας βαίνει μειούμενο παραμένοντας σε υψηλά ποσοστά. Ως συνέπεια αυτής της πραγματικότητας αποτελεί το γεγονός ότι η σχέση απασχόλησης αορίστου χρόνου και στις τρεις μορφές (εκ περιτροπής, μερική, πλήρης) καταλαμβάνει πολύ μικρό χώρο, από 0,42-23,75%.

³⁷ Πηγή: Δ.νση Απασχόλησης Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

7.4 Καθεστώς απασχόλησης και Σχέση Απασχόλησης συνδυαστικά

7.4.1 Καθεστώς απασχόλησης και Σχέση Απασχόλησης συνδυαστικά στην Επικράτεια

Στην παρούσα υποενότητα αναλύεται η έκταση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης ανά καθεστώς (μερική/εκ περιτροπής) και ανά σχέση απασχόλησης (συμβάσεις αορίστου/ορισμένου χρόνου) συνδυαστικά, στην Επικράτεια την χρονική διάρκεια 2014-2018.

Αρχικά, στους πίνακες 7.12 –7.16 παρατίθενται τα στοιχεία των ροών της μισθωτής απασχόλησης στην Επικράτεια για τα έτη 2014 -2018. Στο πέμπτο κεφάλαιο εξετάσαμε την εξέλιξη του ισοζυγίου καθαρών ροών. Σε αυτή την ενότητα από τα δεδομένα των πινάκων 7.12-7.16 θα αναλύσουμε την κατανομή του ισοζυγίου καθαρών ροών.

Πίνακας 7.12 Ροές μισθωτής απασχόλησης ανα σχέση εργασίας και ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2014

	ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	ΜΕΡΙΚΗ	ΠΛΗΡΗΣ
Αναγγελίες πρόσληψης	223.590	567.328	775.221
Αορίστου Χρόνου	127.117	343.404	399.071
Ορισμένου Χρόνου	96.473	223.924	376.150
Αποχωρήσεις	207.925	522.347	736.745
Αορίστου Χρόνου	116.931	306.999	368.451
Ορισμένου Χρόνου	90.994	215.348	368.294
Ισοζύγιο καθαρών ροών	15.665	44.981	38.476

Πηγή : ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Από τα εξαγόμενα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα διαπιστώνουμε τα ακόλουθα: Το 2014 οι 99.122 πλεονάζουσες θέσεις εργασίας κατανεμήθηκαν ως εξής: 15,8% στην εκ περιτροπής απασχόληση εκ του οποίου 10,27% στην αορίστου χρόνου, 45,38% στη μερική απασχόληση εκ του οποίου 36,73% στην αορίστου χρόνου και 38,81% στην πλήρη απασχόληση εκ του οποίου 30,89% στην αορίστου χρόνου.

Πίνακας 7.13 Ροές μισθωτής απασχόλησης ανα σχέση εργασίας και ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2015

Σχέση απασχολησης	Εκ Περιτροπής	Μερική	Πλήρης
Αναγγελίες πρόσληψης	282.380	677.521	849.651
Αορίστου Χρόνου	145.097	416.360	437.646
Ορισμένου Χρόνου	137.283	261.161	412.005
Αποχωρήσεις	259.433	625.734	824.685
Αορίστου Χρόνου	129.199	375.494	421.410
Ορισμένου Χρόνου	130.234	250.240	400.521
Ισοζύγιο καθαρών ροών	22.947	51.787	24.966

Πηγή : ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Από τα εξαγόμενα στοιχεία του πίνακα 7.13 διαπιστώνουμε τα ακόλουθα: Το 2015 οι 99.700 πλεονάζουσες θέσεις εργασίας κατανεμήθηκαν ως εξής: 23,02% στην εκ περιτροπής απασχόληση εκ του οποίου 15,94% στην αορίστου χρόνου, 51,94% στη μερική απασχόληση εκ του οποίου 40,99% στην αορίστου χρόνου και 25,04% στην πλήρη απασχόληση εκ του οποίου 16,28% στην αορίστου χρόνου.

Πίνακας 7.14 Ροές μισθωτής απασχόλησης ανα σχέση εργασίας και ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2016

Σχέση απασχολησης	Εκ Περιτροπής	Μερική	Πλήρης
Αναγγελίες πρόσληψης	313.570	859.439	969.965
Αορίστου Χρόνου	156.523	535.875	496.003
Ορισμένου Χρόνου	157.047	323.564	473.962
Αποχωρήσεις	291.524	795.473	919.717
Αορίστου Χρόνου	140.518	493.626	473.413
Ορισμένου Χρόνου	151.006	301.847	446.304
Ισοζύγιο	22.046	63.966	50.248

Πηγή : ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Από τα εξαγόμενα στοιχεία του πίνακα 7.14 διαπιστώνουμε τα ακόλουθα: Το 2016 οι 136.260 πλεονάζουσες θέσεις εργασίας κατανεμήθηκαν ως εξής: 16,18% στην εκ περιτροπής απασχόληση εκ του οποίου 11,74% στην αορίστου χρόνου, 46,94% στη

μερική απασχόληση εκ του οποίου 31,02% στην αορίστου χρόνου και 36,88% στην πλήρη απασχόληση εκ του οποίου 16,80% στην αορίστου χρόνου.

Πίνακας 7.15 Ροές μισθωτής απασχόλησης ανα σχέση εργασίας και ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2017

Σχέση απασχόλησης	Εκ περιτροπής	Μερική	Πλήρης
Αναγγελίες πρόσληψης	335.222	981.758	1.083.418
Αορίστου Χρόνου	163.256	171.966 606.207	542.939
Ορισμένου Χρόνου	171.966	375.551	540.479
Αποχωρήσεις	314.254	922.368	1.020.231
Αορίστου Χρόνου	149.264	570.588	514.124
Ορισμένου Χρόνου	164.990	351.780	506.107
Ισοζύγιο	20.968	59.390	63.187

Πηγή : ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Από τα εξαγόμενα στοιχεία του πίνακα 7.15 διαπιστώνουμε τα ακόλουθα: Το 2017 οι 143.545 πλεονάζουσες θέσεις εργασίας κατανεμήθηκαν ως εξής: 14,61% στην εκ περιτροπής απασχόληση εκ του οποίου 9,75% στην αορίστου χρόνου, 41,37% στη μερική απασχόληση εκ του οποίου 24,81% στην αορίστου χρόνου και 44,02% στην πλήρη απασχόληση εκ του οποίου 20,07% στην αορίστου χρόνου.

Πίνακας 7.16 Ροές μισθωτής απασχόλησης ανα σχέση εργασίας και ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2018

Σχέση απασχόλησης	Εκ περιτροπής	Μερική	Πλήρης
Αναγγελίες πρόσληψης	340.118	1.110.239	1.218.566
Αορίστου Χρόνου	148.688	650.646	578.847
Ορισμένου Χρόνου	191.430	459.593	639.719
Αποχωρήσεις	321.468	1.053.016	1.153.436
Αορίστου Χρόνου	137.669	616.098	550.279
Ορισμένου Χρόνου	183.799	436.918	603.157
Ισοζύγιο	18.650	57.223	65.130

Πηγή : ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Από τα εξαγόμενα στοιχεία του πίνακα 7.16 διαπιστώνουμε τα ακόλουθα: Το 2018 οι 141.003 πλεονάζουσες θέσεις εργασίας κατανεμήθηκαν ως εξής: 13,23 % στην εκ περιτροπής απασχόληση εκ του οποίου 7,81 % στην αορίστου χρόνου, 40,58% στη μερική απασχόληση εκ του οποίου 24,5% στην αορίστου χρόνου και 46,19% στην πλήρη απασχόληση εκ του οποίου 20,26% στην αορίστου χρόνου.

Από τα στοιχεία του πίνακα 7.12 και 7.16 εξάγονται τα στοιχεία του πίνακα 7.17, στον οποίο καταγράφονται οι μεταβολές στην κατανομή της απασχόλησης, τόσο σε απόλυτα μεγέθη όσο και σε ποσοστά, 2014-2018.

Πίνακας 7.17 Μεταβολές στην κατανομή της απασχόλησης σε απόλυτα και ποσοστιαία μεγέθη 2014-2018

Αναγγελίες πρόσληψης	Εκ Περιτροπής	Μερική	Πλήρης
Αορίστου Χρόνου	21.571	307.242	179.776
	16.97%	89.47%	45.05%
Ορισμένου Χρόνου	94.957	235.669	263.569
	98.43%	105.25%	70,07%

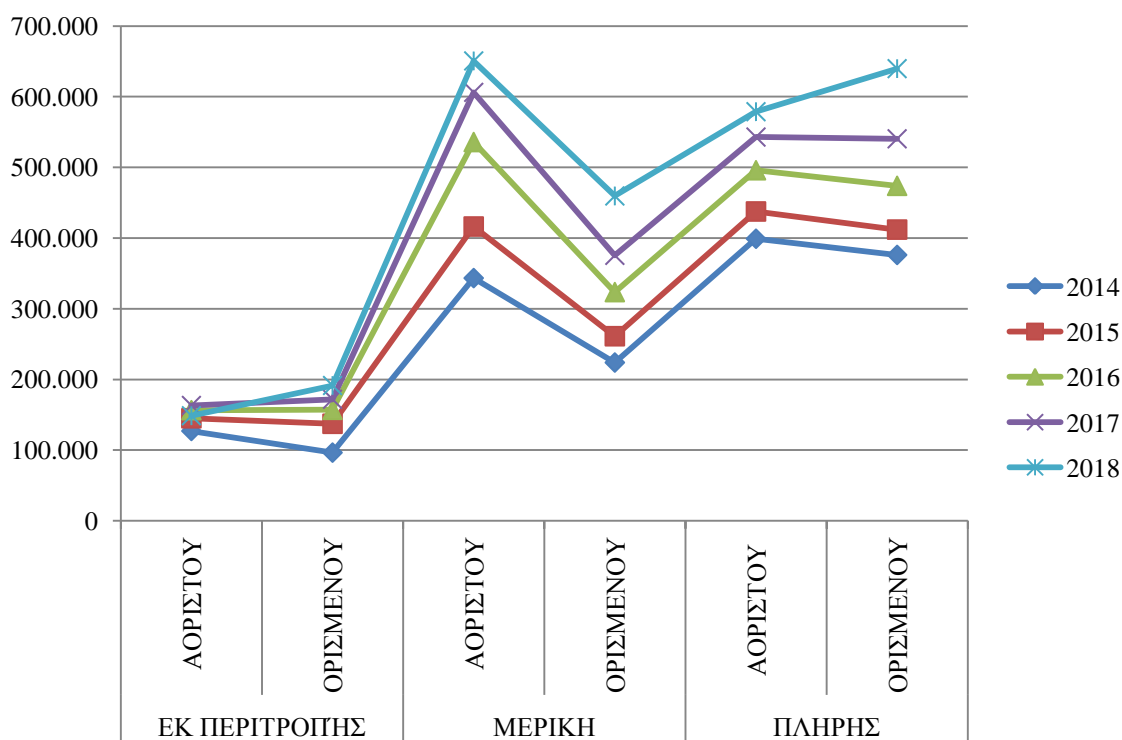
Πηγή : ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Όπως προκύπτει τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα το μεγαλύτερο ποσοστό αύξησης στις αναγγελίες πρόσληψης (105,25%) καταγράφεται στις προσλήψεις μερικής απασχόλησης ορισμένου χρόνου. Ακολουθούν οι προσλήψεις ορισμένου χρόνου εκ περιτροπής απασχόλησης με ποσοστό (98,43%), ενώ οι προσλήψεις πλήρους απασχόλησης εμφανίζουν ποσοστό αύξησης 70,07% στη σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου και 45,05% στη σχέση εργασίας αορίστου χρόνου.

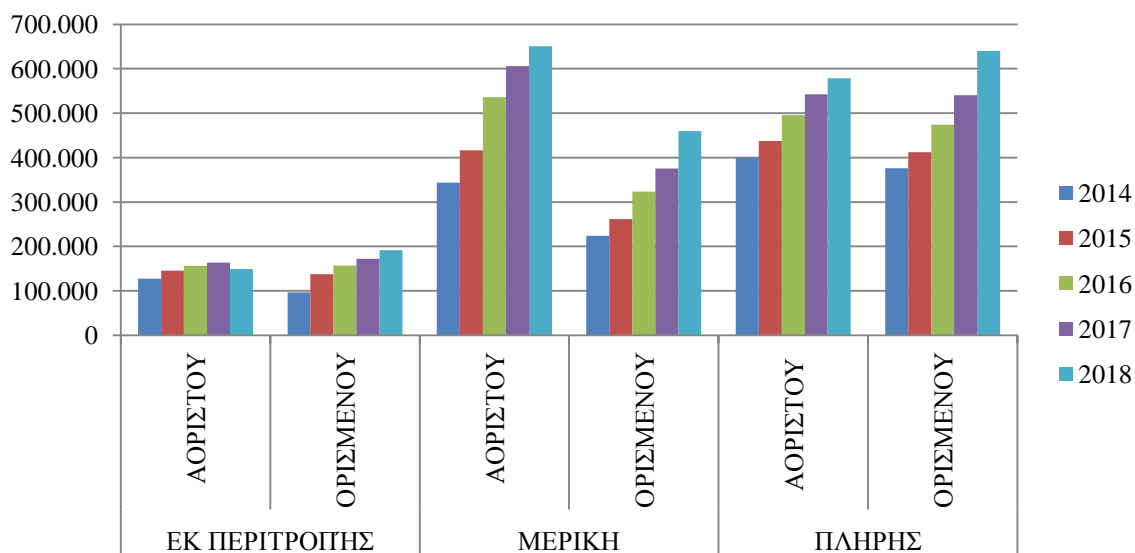
Η ερμηνεία της εξέλιξης αυτής ενδεχομένως να οφείλεται είτε στην εποχικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων, είτε στις στοιχειυμένες παρεμβάσεις των πολιτικών προώθησης των ευέλικτων μορφών απασχόλησης. Επίσης, παράγοντας που συνέβαλε στην εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης συνιστά η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών που είχε ως συνέπεια τη μεταβολή του τρόπου οργάνωσης της εργασίας. Ενδεχομένως, ωστόσο να οφείλεται και σε υποδηλωμένη απασχόληση.

Η εξέλιξη της πλήρους απασχόλησης αλλά και της μερικής απασχόλησης με συμβάσεις αορίστου και ορισμένου χρόνου την εξεταζόμενη περίοδο διαφαίνεται στα παρακάτω διαγράμματα (Διαγράμματα 7.24 – 7.25).

Διαγράμματα 7.24 -7.25 Ροές προσλήψεων ανα καθεστώς και ανά σχέση εργασίας 2014-2018

Πηγή : ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Πηγή : ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Σύμφωνα με τα στοιχεία των προσλήψεων από το ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, διαπιστώνουμε ότι το έτος 2014, οι 1.566.139 προσλήψεις κατανέμονται ως εξής:

- 8,12% αυτών σε προσλήψεις εκ περιτροπής απασχόλησης Αορίστου Χρόνου
- 6,16% αυτών σε προσλήψεις εκ περιτροπής απασχόλησης Ορισμένου Χρόνου
- 21,93% αυτών σε προσλήψεις μερικής απασχόλησης Αορίστου Χρόνου
- 14,30% αυτών σε προσλήψεις μερικής απασχόλησης Ορισμένου Χρόνου
- 25,48% αυτών σε προσλήψεις πλήρους απασχόλησης Αορίστου Χρόνου
- 24,02% αυτών σε προσλήψεις πλήρους απασχόλησης Ορισμένου Χρόνου

Διαπιστώνουμε δηλαδή ότι το 2014 ένας στους τέσσερις εργαζόμενους απασχολείται με σύμβαση εργασίας πλήρους απασχόλησης αορίστου χρόνου και ένας στους τέσσερις εργαζόμενους απασχολείται με σύμβαση εργασίας πλήρους απασχόλησης ορισμένου χρόνου. Επιπλέον, η εκ περιτροπής απασχόληση καταλαμβάνει πολύ μικρό χώρο.

Αντιστοίχως, το έτος 2018 οι 2.668.923 προσλήψεις, κατανέμονται ως εξής:

- 5,57% αυτών σε προσλήψεις εκ περιτροπής απασχόλησης Αορίστου Χρόνου
- 7,17% αυτών σε προσλήψεις εκ περιτροπής απασχόλησης Ορισμένου Χρόνου
- 24,38% αυτών σε προσλήψεις μερικής απασχόλησης Αορίστου Χρόνου
- 17,22% αυτών σε προσλήψεις μερικής απασχόλησης Ορισμένου Χρόνου
- 21,69% αυτών σε προσλήψεις πλήρους απασχόλησης Αορίστου Χρόνου
- 23,97% αυτών σε προσλήψεις πλήρους απασχόλησης Ορισμένου Χρόνου

Συνεπώς το 2018 ένας στους τέσσερις εργαζόμενους απασχολείται με σύμβαση εργασίας μερικής απασχόλησης αορίστου χρόνου. Τα ποσοστά της πλήρους απασχόλησης έχουν μειωθεί κατά τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες στις συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου, ενώ οι προσλήψεις πλήρους απασχόλησης ορισμένου χρόνου έχουν μεταβληθεί οριακά. Άρα η πλήρης απασχόληση ορισμένου χρόνου καταλαμβάνει ένα σταθερό χώρο στην αγορά εργασίας, ενώ η εκ περιτροπής απασχόληση εξακολουθεί καταλαμβάνει ακόμα μικρότερο χώρο σε σχέση με το 2014.

7.4.2 Καθεστώς απασχόλησης και Σχέση Απασχόλησης συνδυαστικά ανά Περιφέρεια

Στην παρούσα υποενότητα αναλύεται η έκταση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης ανά καθεστώς (μερική/εκ περιτροπής) και ανά σχέση απασχόλησης (συμβάσεις αορίστου/ορισμένου χρόνου) συνδυαστικά, για την κάθε Περιφέρεια την χρονική περίοδο 2014-2018.

Το 2014 η εκ περιτροπής απασχόληση ορισμένου χρόνου καταλαμβάνει μεγαλύτερο μεγλύτερο μερίδιο στην αγορά εργασίας σε σχέση με την αορίστου χρόνου στις Περιφέρειες: Κρήτης, Στερεάς Ελλάδας, Ιονίων Νήσων και Ηπείρου. Το 2018 η εκ περιτροπής απασχόληση ορισμένου χρόνου καταλαμβάνει μεγαλύτερο μεγλύτερο μερίδιο στην αγορά εργασίας σε σχέση με την αορίστου χρόνου στις Περιφέρειες Αττικής, Κρήτης, Θεσσαλίας, Νοτίου Αιγαίου, Δυτικής Ελλάδος, Ηπείρου, Στερεά Ελλάδα, Βόρειο Αιγαίο, Δυτικής Μακεδονίας.

Αναφορικά με την μερική απασχόληση ορισμένου χρόνου, το 2014 καταλαμβάνει μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά εργασίας στις Περιφέρειες :Κρήτης, Δυτική Ελλάδα και Ιονίων Νήσων, ενώ το 2018 μόνο στις Περιφέρειες Κρήτη και Ιονίων Νήσων. Συμπεραίνουμε ότι στην μερική απασχόληση υπερισχύουν οι συμβάσεις αορίστου χρόνου.

Αναφορικά με την πλήρη απασχόληση ορισμένου χρόνου το 2014 καταλαμβάνει μεγαλύτερη έκταση σε τέσσερις Περιφέρειες: Κρήτης, Νοτίου Αιγαίου, Ιονίων Νήσων και Βορείου Αιγαίου. Το 2018 καθίσταται εμφανής η εξάπλωση της πλήρους απασχόλησης ορισμένου χρόνου στην Επικράτεια, καθώς αυτή υπερτερεί σε έξι (6) Περιφέρειες: Κρήτης, Νοτίου Αιγαίου, Ιονίων Νήσων, Ηπείρου, Βορείου Αιγαίου και Πελοποννήσου.

Από τα ανωτέρω εκτεθέντα στοιχεία καθίσταται εμφανής η εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, οι οποίες αν και εμφανίστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980, η εξάπλωσή τους ήταν ραγδαία κατά την τελευταία δεκαετία. Αναζητώντας τα αίτια για τις ανωτέρω διαφοροποιήσεις δεν μπορούμε να μην σταθούμε και στον ιδιαίτερο φυσικογεωγραφικό διαμελισμό που κατέχει η κάθε Περιφέρεια. Η γεωγραφική θέση που κατέχει η κάθε Περιφέρεια, η οποία επηρεάζει την ανάπτυξη των κλάδων, συνιστά προσδιοριστικό παράγοντα της κατανομής της απασχόλησης.

7.5 Εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης ανά φύλο

7.5.1 Εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης ανά φύλο στην

Επικράτεια

Στο παρόν κεφάλαιο διερευνάται η συμμετοχή των γυναικών στην μισθωτή απασχόληση και επιπροσθέτως το μερίδιο της συμμετοχής τους στις ευέλικτες μορφές εργασίας κατά την εξεταζόμενη περίοδο 2014-2018.

Ο πίνακας 7.18 παρουσιάζει τις ροές προσλήψεων σε απόλυτα μεγέθη για την εξαρτημένη σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ανδρών και γυναικών, καθώς και την ποσοστιαία μεταβολή στην εξεταζόμενη περίοδο.

Πίνακας 7.18 Ροές προσλήψεων ανά φύλο στην Επικράτεια 2014 -2018

Αναγγελίες Προσλήψεων	2014	2015	2016	2017	2018	% μεταβολή 2014 - 2018
Άντρες	831.879	988.665	1.184.040	1.351.525	1.517.074	82,37 %
Γυναίκες	734.260	820.887	958.934	1.048.873	1.151.849	56,87%
Σύνολο	1.566.139	1.809.552	2.142.974	2.400.398	2.668.923	

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Από τα δεδομένα του πίνακα 7.18 εξάγονται τα στοιχεία του πίνακα 7.19 αναφορικά με το μερίδιο που καλύπτει το κάθε φύλο στη συνολική απασχόληση.

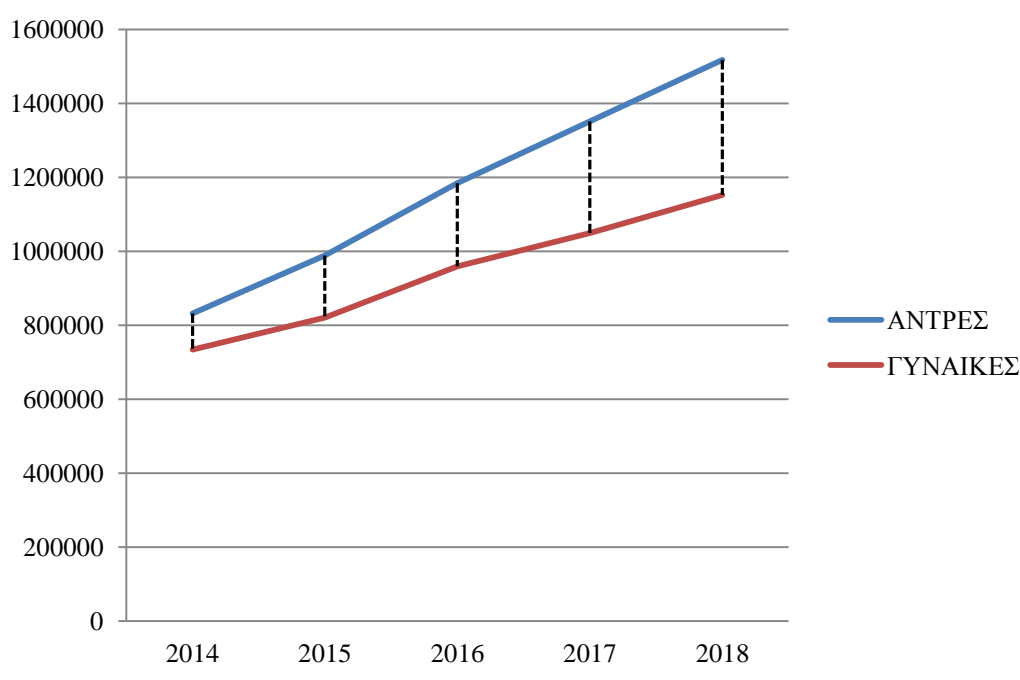
Πίνακας 7.19 Ποσοστιαία συμμετοχή ανδρών – γυναικών στη συνολική απασχόληση

Αναγγελίες Προσλήψεων	2014	2015	2016	2017	2018
ΑΝΤΡΕΣ	53,12	54,64	55,25	56,30	56,84
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	46,88	45,36	44,75	43,70	43,16

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Από τα εξαγόμενα στοιχεία διαπιστώνεται η μικρότερη συμμετοχή των γυναικών στην μισθωτή απασχόληση. Στο σύνολο των υποβολών αναγγελιών προσλήψεων εξαρτημένης σχέσης εργασίας οι άνδρες το 2014 αντιπροσωπεύουν το 53,12% αυτής, ενώ οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν το 46,88%. Το 2018 οι άνδρες αυξάνουν τη συμμετοχή τους στη συνολική απασχόληση και το ποσοστό τους ανέρχεται στο 56,84%, ενώ η γυναικεία μισθωτή απασχόληση μειώνεται και το ποσοστό της ανέρχεται σε 43,16%. Στο διάγραμμα 7.25 αποτυπώνεται η εξέλιξη της γυναικείας και ανδρικής απασχόλησης την πενταετία 2014 – 2018.

Διάγραμμα 7.26 Ροές προσλήψεων ανά φύλο 2014- 2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Η ποσοστιαία αύξηση της μισθωτής εργασίας που επήλθε κατά την διάρκεια της πενταετίας στους άνδρες ανέρχεται σε ποσοστό 82,37% (σε απόλυτο αριθμό 685.195 θέσεις εργασίας) και στις γυναίκες 56,87% (σε απόλυτο αριθμό 417.589 θέσεις εργασίας). Κατά συνέπεια, καθίσταται φανερή η δυσμενέστερη θέση των γυναικών, καθώς η γυναικεία απασχόληση κυμαίνεται γύρω στο 47% της συνολικής το 2014, ποσοστό το οποίο κατά τη διάρκεια της πενταετίας βαίνει μειούμενο (πίνακας 7.19). Όπως διαφαίνεται στο διάγραμμα 7.27 η διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών του ποσοστού συμμετοχής στη μισθωτή εργασία αυξάνεται κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Πιθανοί παράγοντες που συμβάλλουν στη μειούμενη τάση συμμετοχής των γυναικών στη μισθωτή εργασία αποτελούν η άνιση κατανομή των οικογενειακών υποχρεώσεων, η έλλειψη υποστηρικτικών δομών για την φροντίδα παιδιών και ηλικιωμένων, καθώς και στερεοτυπικές προκαταλήψεις για το ρόλο των γυναικών. Πολλές γυναίκες λόγω του περιορισμού του εισοδήματος κατά τη διάρκεια της κρίσης και της ακρίβειας των υπηρεσιών φροντίδας αναγκάζονται ν'αποσυρθούν από την αγορά εργασίας και οδηγούνται να παρέχουν υπηρεσίες εντός της οικογένειας.

Προκειμένου να διερευνηθεί σε ποιες μορφές απασχόλησης κατανέμεται η ανδρική και γυναικεία απασχόληση παρουσιάζονται τα δεδομένα του πίνακα 7.20, ο οποίος απεικονίζει τις αναγγελίες πρόσληψης για κάθε μορφή απασχόλησης, όπως αυτές καταχωρήθηκαν στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, κατά τα έτη 2014-2018. Επίσης, παρουσιάζονται οι ποσοστιαίες μεταβολές για κάθε μορφή απασχόλησης και για κάθε φύλο ξεχωριστά. Στα δεδομένα του πίνακα 7.21 παρουσιάζεται η ποσοστιαία συμμετοχή στην απασχόληση ανά φύλο, ανά καθεστώς στην Επικράτεια για τη χρονική περίοδο 2014-2018.

Πίνακας 7.20 Ροές προσλήψεων ανά φύλο, ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2014 -2018

Αναγγελίες προσληψης	Φύλο	2014	2015	2016	2017	2018	(%) Μεταβολ ή	Απολύτο μέγεθος μεταβ.
Εκ περιτροπής	Άνδρες	128.382	167.137	191.411	210.261	218.665	70,32	90.283
	Γυναίκες	95.208	115.243	122.159	124.961	121.453	27,57	26.245
Εκ περιτροπής σύνολο		223.590	282.380	313.570	335.222	340.118	52,12	116.528
Μερική	Άνδρες	266.376	330.448	426.885	505.049	584.743	119,52	318.367
	Γυναίκες	300.952	347.073	432.554	476.709	525.496	74,61	224.544
Μερική σύνολο		567.328	677.521	859.439	981.758	1.110.239	95,70	542.911
Πλήρης	Άνδρες	437.121	491.080	565.744	636.215	713.666	63,27	276.545
	Γυναίκες	338.100	358.571	404.221	447.203	504.900	49,33	166.800
Πλήρης σύνολο		775.221	849.651	969.965	1.083.418	1.218.566	57,19	
	Άνδρες	831.879	988.665	1.184.040	1.351.525	1.517.074	82,37	685.195
	Γυναίκες	734.260	820.887	958.934	1.048.873	1.151.849	56,87	417.589
Σύνολο		1.566.139	1.809.552	2.142.974	2.400.398	2.668.923	70,41	1.102.784

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Πίνακας 7.21 Ποσοστιαία συμμετοχή στην απασχόληση ανά φύλο, ανά καθεστώς στην Επικράτεια 2014 -2018

		(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
<i>Αναγγελίες πρόσληψης</i>	ΦΥΛΟ	2014	2015	2016	2017	2018
Εκ περιτροπής	Άνδρες	8,20	9,24	8,93	8,76	8,19
	Γυναίκες	6,08	6,37	5,70	5,21	4,55
Εκ περιτροπής σύνολο		14,28	15,60	14,63	13,97	12,74
Μερική	Άνδρες	17,01	18,26	19,92	21,04	21,91
	Γυναίκες	19,22	19,18	20,18	19,86	19,69
Μερική σύνολο		36,22	37,44	40,10	40,90	41,60
Πλήρης	Άνδρες	27,91	27,14	26,40	26,50	26,74
	Γυναίκες	21,59	19,82	18,86	18,63	18,92
ΠΛΗΡΗΣ σύνολο		49,50	46,95	45,26	45,13	45,66
	Άνδρες	53,12	54,64	55,25	56,30	56,84
	Γυναίκες	46,88	45,36	44,75	43,70	43,16
Σύνολο		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

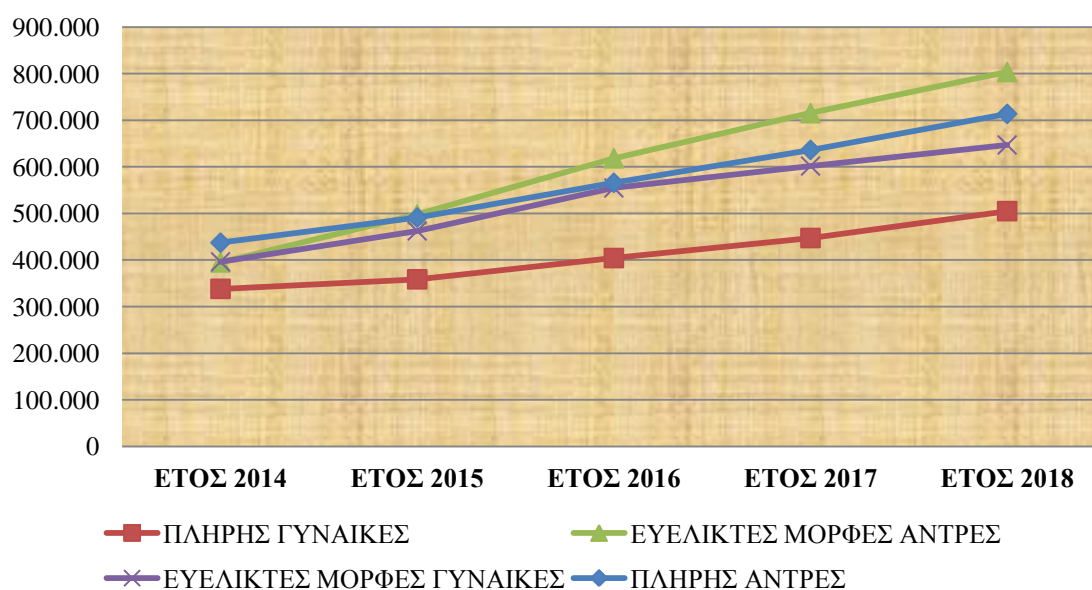
Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Από τα εξαγόμενα στοιχεία του πίνακα 7.20 διαπιστώνουμε ότι στην αύξηση της συνολικής γυναικείας απασχόλησης κατά 417.589 χιλιάδες θέσεις εργασίας αναλογούν 166.800 θέσεις πλήρους απασχόλησης, 224.544 μερικής απασχόλησης και 26.245 εκ περιτροπής απασχόλησης. Για τους άνδρες διαπιστώνεται ότι η αύξηση της απασχόλησης κατά 685.195 θέσεις εργασίας κατανέμονται ως εξής: 276.545 στην πλήρη απασχόληση, 318.367 στη μερική και 90.283 στην εκ περιτροπής απασχόληση. Οι εν λόγω εξελίξεις αποτυπώνονται στο διάγραμμα 26.

Εκφράζοντας τα ανωτέρω μεγέθη σε ποσοστά προκύπτει ότι η αύξηση της ανδρικής μισθωτής απασχόλησης κατά την εξεταζόμενη περίοδο προήλθε τόσο από την πλήρη απασχόληση όσο και από τη μερική. Συγκεκριμένα, το ποσοστό συμμετοχής της πλήρους απασχόλησης ανήλθε σε 40,36%, της μερικής σε 46,46%. Η συμβολή της εκ περιτροπής απασχόλησης στη συνολική αύξηση ήταν 13,18%. Η γυναικεία σημείωσε αύξηση 56,87% το διάστημα 2014-2018, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω. Στην αύξηση της απασχόλησης συνέβαλε κυρίως η αύξηση της μερικής απασχόλησης, κατά 53,77%. Το ποσοστό συμμετοχής της πλήρους απασχόλησης στην αύξηση της συνολικής ανήλθε σε 39,94% και της εκ περιτροπής σε μόλις 6,2%.

Από τα ανωτέρω στοιχεία γίνεται φανερή η εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης και στα δύο φύλα. Ως προς το μερίδιο που καταλαμβάνει η ευέλικτη απασχόληση στη συνολική παρατηρείται ότι στους άνδρες αυξάνεται κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες (από 25,21% το 2014 σε 30,10% το 2018), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις γυναίκες μεταβάλλεται οριακά (από 25,30% σε 24,24%).

Διάγραμμα 7.27 Ροές προσλήψεων ανά φύλο, ανά καθεστώς 2014-2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Όσον αφορά την προσωρινή απασχόληση των δύο φύλων για να εξάγουμε συμπεράσματα μελετήθηκαν οι υποβολές εντύπων λήξης συμβάσεων ορισμένου χρόνου. Τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα μας δίνουν τις υποβολές εντύπων λήξης συμβάσεων ορισμένου χρόνου κατά τη διάρκεια της πενταετίας 2014-2018, καθώς επίσης και τα ποσοστά που αντιπροσωπεύουν στο σύνολο.

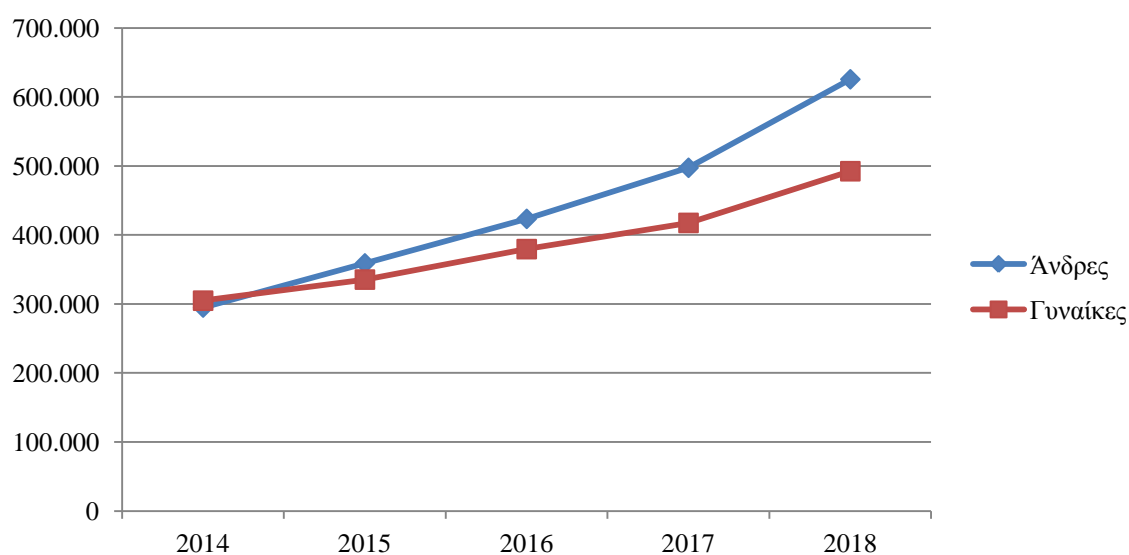
Πίνακας 7.22 Ροές λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου ανά φύλο 2014-2018

Υποβολή εντύπων λήξης συμβάσεων ορισμένου χρόνου					
λήξης συμβάσεων ορισμένου χρόνου	2014	2015	2016	2017	2018
Ανδρες	294.889	358.882	423.410	497.436	625.688
Γυναίκες	304.824	335.405	379.577	417.538	492.455
	599.713	694.287	802.987	914.974	1.118.143
% ΑΝΤΡΩΝ	49,17	51,69	52,73	54,37	55,96
%ΓΥΝΑΙΚΩΝ	50,83	48,31	47,27	45,63	44,04

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

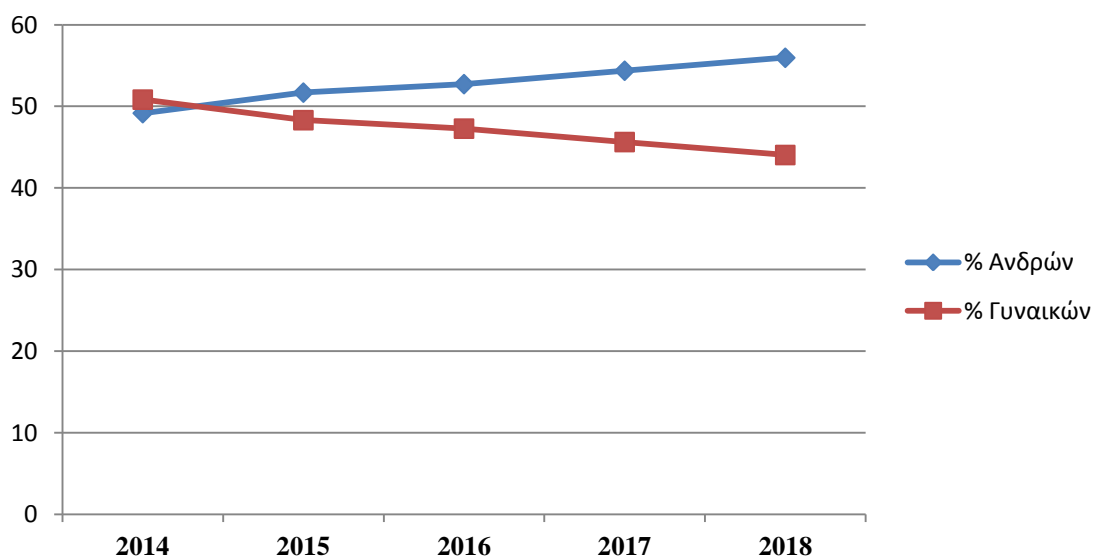
Όπως παρατηρούμε, οι υποβολές λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου σε απόλυτα μεγέθη αυξάνονται και για τα δύο φύλα κατά τη διάρκεια της πενταετίας, γεγονός το οποίο αποτυπώνεται στο διάγραμμα 7.28. Εντούτοις, το ποσοστό της προσωρινής ανδρικής μισθωτής απασχόλησης κατά τη χρονική διάρκεια των ετών 2014-2015 βαίνει αυξανόμενο. Αντιθέτως, το ποσοστό της γυναικείας προσωρινής μισθωτής απασχόλησης βαίνει μειούμενο (διάγραμμα 7.29).

Διάγραμμα 7.28 Ροές λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου, ανά φύλο 2014-2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Διάγραμμα 7.29 Ποσοστιαία κατανομή λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου, ανά φύλο 2014-2018

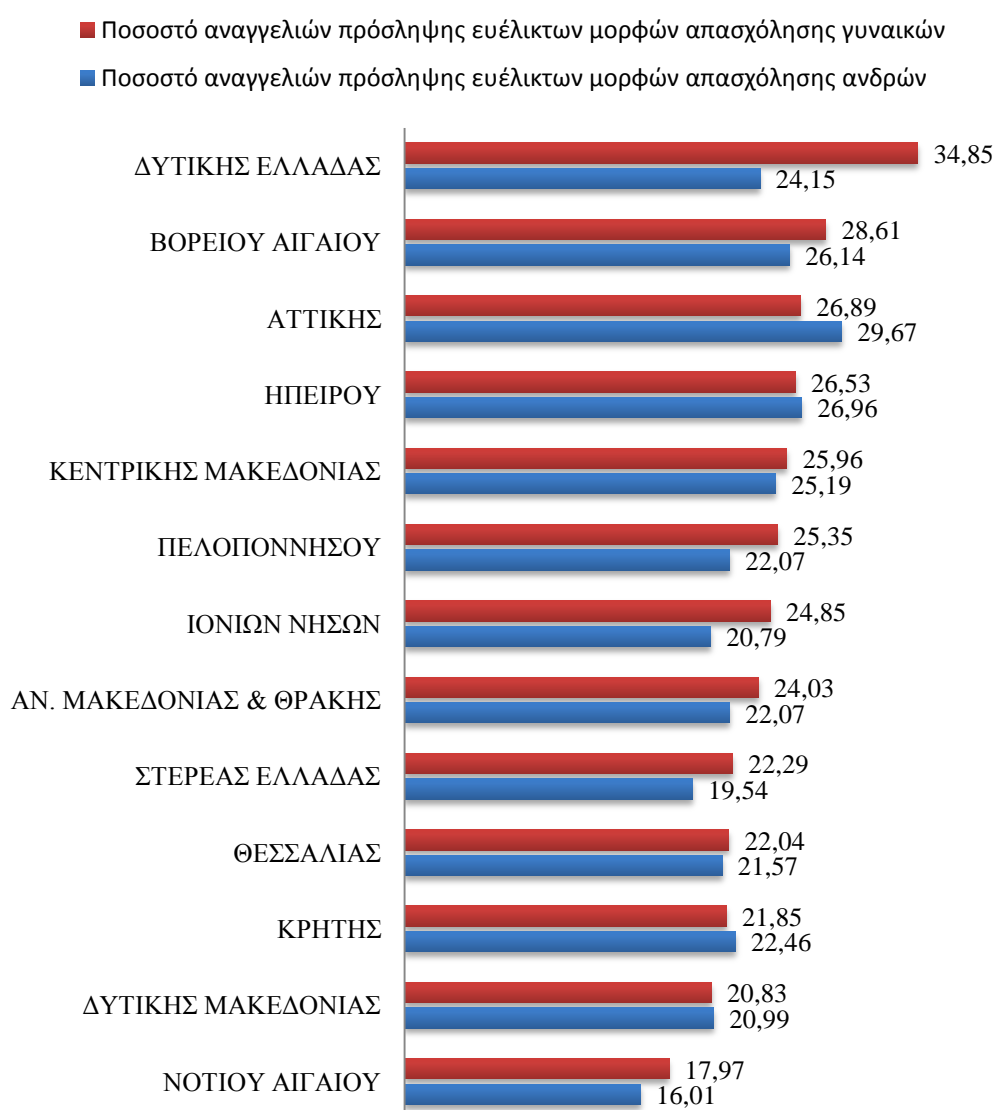

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

7.5.2 Εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης ανά φύλο, ανά Περιφέρεια

Σε αυτό το κεφάλαιο εξετάζεται η εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης με το κριτήριο της διάκρισης του φύλου ανά Περιφέρεια. Η ανάλυση αρχίζει με την παρουσίαση των ευέλικτων μορφών ανά Περιφέρεια, ανά φύλο, το έτος 2014, η οποία αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα που προέκυψε από τις υποβολές αναγγελιών πρόσληψης.

Διάγραμμα 7.30 Ποσοστιαία κατανομή της ευέλικτης απασχόλησης ανά φύλο ανά Περιφέρεια 2014

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Όπως διαφαίνεται στο ανωτέρω διάγραμμα το 2014 η ευέλικτη ανδρική μισθωτή απασχόληση ξεπερνάει σε ποσοστό την γυναικεία στην Περιφέρεια Αττικής. Η γυναικεία ευέλικτη απασχόληση ξεπερνάει την ανδρική στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Βορείου Αιγαίου, Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Στερεάς Ελλάδας και Νοτίου Αιγαίου, ενώ στις Περιφέρειες Ηπείρου, Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Δυτικής Μακεδονίας και Κρήτης βρίσκονται στα ίδια περίπου επίπεδα.

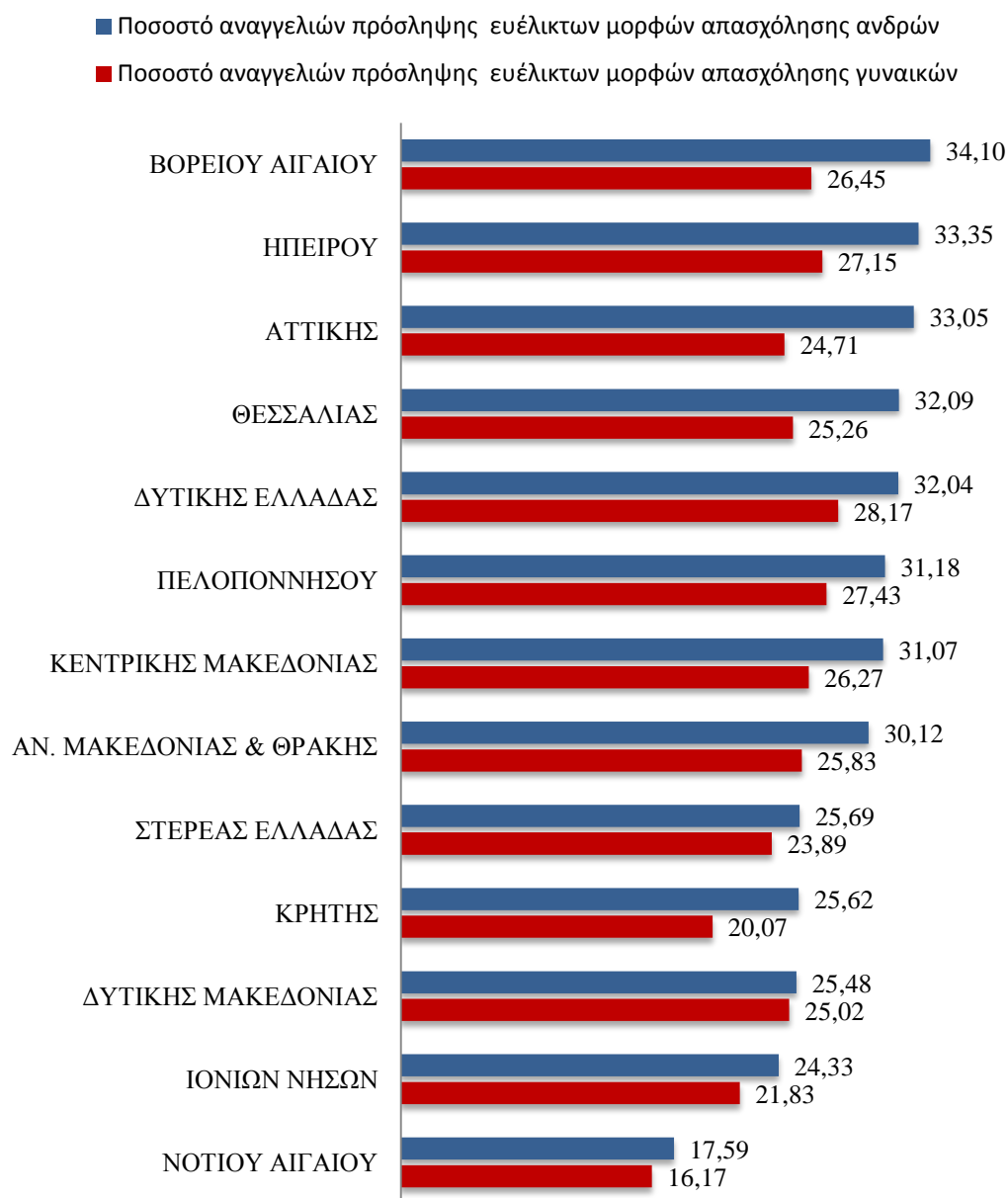
Όπως διαφαίνεται στο διάγραμμα 7.31 το 2014 η ανδρική μισθωτή πλήρης απασχόληση ξεπερνάει σε ποσοστό την γυναικεία στις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, Στερεάς Ελλάδας, Νοτίου Αιγαίου, Θεσσαλίας, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κρήτης, Κεντρικής Μακεδονίας, Αττικής, Ηπείρου, Δυτικής Ελλάδας, ενώ η γυναικεία μισθωτή πλήρης απασχόληση ξεπερνάει την ανδρική στις Περιφέρειες, Ιονίων Νήσων, Πελοποννήσου. Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου κυμαίνονται στα ίδια περίπου επίπεδα.

Διάγραμμα 7.31 Ποσοστιαία κατανομή της πλήρους απασχόλησης, ανά φύλο ανά Περιφέρεια 2014

Το 2018 η εικόνα διαφοροποιείται, καθώς η ευέλικτη ανδρική μισθωτή απασχόληση το έτος 2018 ξεπερνάει σε ποσοστό την γυναικεία σε όλες τις Περιφέρειες, όπως διαφαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα (Διάγραμμα 7.32).

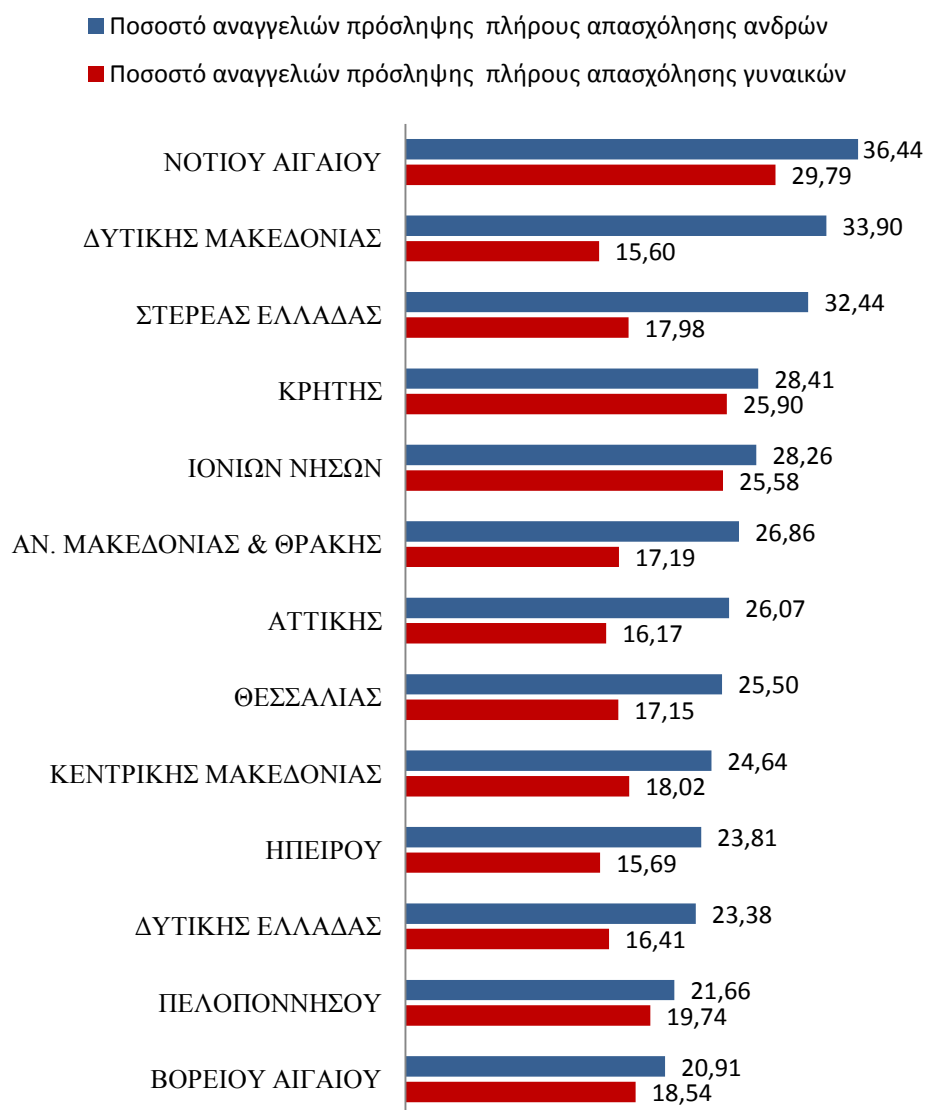
Διάγραμμα 7.32 Ποσοστιαία κατανομή της ευέλικτης απασχόλησης, ανά φύλο ανά Περιφέρεια 2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Το παρακάτω διάγραμμα αποτυπώνει το μερίδιο συμμετοχής ανδρών και γυναικών στην πλήρη απασχόληση το έτος 2018 (Διάγραμμα 7.33).

Διάγραμμα 7.33 Ποσοστιαία κατανομή της πλήρους απασχόλησης, ανά φύλο ανά Περιφέρεια 2018

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Το μεγαλύτερο μερίδιο στην πλήρη απασχόληση το έτος 2018 καταλαμβάνουν οι άνδρες σε όλες τις Περιφέρειες.

ΚΕΦ. 8^ο Κλαδική κατανομή των ευέλικτων μορφών απασχόλησης

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται η κλαδική κατανομή των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, η οποία κρίνεται απαραίτητη, καθώς ο κλάδος οικονομικής δραστηριότητας επηρεάζει την εξάπλωση της ευελιξίας.

Στον πίνακα 8.1 απεικονίζονται, κατά φθίνουσα σειρά, οι δέκα κλάδοι που εμφανίζουν την υψηλότερη παρουσία ευέλικτης απασχόλησης, το έτος 2014, τόσο σε απόλυτα όσο και σε ποσοστιαία μεγέθη. Στους δέκα κλάδους με τον υψηλότερο αριθμό ευέλικτων απασχολούμενων συγκεντρώνονται 870.417 απασχολούμενοι, οι οποίοι καλύπτουν ποσοστό 55,58% του συνόλου των μισθωτών.

Πίνακας 8.1. Κλαδική κατανομή ευέλικτων μορφών απασχόλησης και ποσοστό συμμετοχής στον κλάδο και στο σύνολο της απασχόλησης 2014

2014	Αναγγελίες πρόσληψης (Στο σύνολο)	Σύνολο προσλήψεων ευέλικτων μορφών απασχόλησης ³⁸	% συμμετοχής στον κλάδο	% συμμετοχής στο σύνολο
Υπηρεσίες Εστίασης	411.317	344.428	83,74	21,99
Καταλύματα	186.464	161.551	86,64	10,32
Εκπαίδευση	114.802	110.919	96,62	7,08
Λιανικό Εμπόριο	111.255	68.702	61,75	4,39
Χονδρικό Εμπόριο	93.115	45.037	48,37	2,88
Βιομηχανία Τροφίμων	69.180	45.544	65,83	2,91
Δημόσια διοίκηση	33.941	32.836	96,74	2,10
Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	31.506	27.528	87,37	1,76
Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	29.959	23.163	77,32	1,48
Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	26.838	10.709	39,90	0,68
Σύνολο		870.417		55,58

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

³⁸ Περιλαμβάνει αναγγελίες προσλήψεων μερικής απασχόλησης (αορίστου και ορισμένου), εκ περιτροπής απασχόλησης (αορίστου και ορισμένου) απασχόλησης και πλήρης ορισμένου χρόνου.

Όπως παρατηρούμε από τα ανωτέρω στοιχεία το μεγαλύτερο τμήμα των ευέλικτων απασχολουμένων το απορροφούν οι κλάδοι των δραστηριοτήτων υπηρεσιών εστίασης και ξενοδοχείων. Ακολουθεί ο κλάδος της εκπαίδευσης και του εμπορίου, η βιομηχανία τροφίμων, η Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα, ο κλάδος της διαφήμισης και της έρευνας αγοράς, οι δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους και οι χερσαίες μεταφορές.

Όσον αφορά την κλαδική κατανομή της ευέλικτης απασχόλησης το έτος 2018, είναι ελαφρώς διαφοροποιημένη σε σχέση με το έτος 2014. Στον πίνακα 8.2 καταγράφονται κατά φθίνουσα σειρά, οι δέκα κλάδοι με το μεγαλύτερο μερίδιο συμμετοχής στην ευέλικτη εργασία. Στους δέκα κλάδους με τον υψηλότερο αριθμό ευέλικτων απασχολουμένων συγκεντρώνονται 1.572.849. απασχολούμενοι, οι οποίοι καλύπτουν του 58,93% του συνόλου των μισθωτών.

Πίνακας 8.2 Κλαδική κατανομή ευέλικτων μορφών απασχόλησης και ποσοστό συμμετοχής στον κλάδο και στο σύνολο της απασχόλησης 2018

2018	Αναγγελίες πρόσληψης (Σύνολο)	Προσλήψεις ευέλικτων μορφών απασχόλησης	% συμ.στον κλάδο	% συμ.στο σύνολο
Υπηρεσίες Εστίασης	814.619	724.003	88,88	27,13
Καταλύματα	301.782	264.286	87,58	9,90
Λιανικό Εμπόριο	193.510	129.640	66,90	4,86
Εκπαίδευση	160.513	156.331	97,39	5,86
Χονδρικό Εμπόριο	136.455	65.506	48,01	2,45
Βιομηχανία Τροφίμων	98.366	65.381	66,47	2,45
Αθλητικές δραστηριότητες & δραστηρ.διασκέδασης & ψυχ.	65.043	60.865	93,58	2,28
Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	45.036	43.418	96,41	1,63
Παραγωγή κιν/κών ταινιών	44.147	42.311	95,84	1,59
Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	44.888	21.108	47,02	0,79
Σύνολο		1.572.849		58,93

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Από τα εξαγόμενα στοιχεία του πίνακα 8.2 διαπιστώνουμε ότι τη θέση των κλάδων της Δημόσιας Διοίκησης, της διαφήμισης και έρευνας αγοράς και των δραστηριοτήτων παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους, έχουν αντικαταστήσει οι κλάδοι αθλητικών δραστηριοτήτων, δημιουργικών δραστηριοτήτων και παραγωγής κινηματογραφικών ταινιών. Επιπροσθέτως, τα ποσοστά των κλάδων της εστίασης, του εμπορίου έχουν αυξηθεί κατά τη διάρκεια της πενταετίας.

Αναφορικά με τη σχέση εργασίας διαπιστώνουμε ότι στους κλάδους εστίασης, λιανικού και χονδρικού εμπορίου, βιομηχανίας τροφίμων, χερσαίων μεταφορών και παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικού χώρου κυριαρχούν οι συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου, ενώ στους κλάδους καταλυμμάτων, εκπαίδευσης, δημόσια διοίκησης, διαφήμισης – έρευνας αγοράς κυριαρχούν οι συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου.

Από τα ανωτέρω εκτεθέντα μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η εποχικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων διαδραματίζει κομβικό ρόλο στην εξάπλωση της ευελιξίας της εργασίας. Για παράδειγμα η προσωρινή εργασία καλύπτει μεγάλο μέρος των τουριστικών δραστηριοτήτων, λόγω της εποχικής ζήτησης που τις χαρακτηρίζει.

Συμπεράσματα – Προτάσεις

Η ανάδειξη του ρόλου των νομοθετικών παρεμβάσεων στην επέκταση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης στις δεκατριές (13) ελληνικές Περιφέρειες και συγκεκριμένα της μερικής και της προσωρινής εργασίας, καθώς επίσης και οι ροές μισθωτής απασχόλησης κατά τη χρονική περίοδο 2014-2018 στην ελληνική Επικράτεια αποτέλεσαν αντικείμενο της παρούσας εργασίας. Η αυξανόμενη παρουσία των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, απόρροια των στοχευμένων παρεμβάσεων των πολιτικών προώθησης της ευελιξίας, συνιστά αναμφίβολα μια πραγματικότητα.

Η μισθωτή απασχόληση, η οποία αποτελεί μία από τις τέσσερις (4) κατηγορίες στις οποίες διακρίνεται το εργατικό δυναμικό με βάση τις Έρευνες Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, απορροφά την πλειοψηφία αυτού κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου. Όπως αναδείχθηκε μέσα από την παρούσα εργασία η πλειοψηφία των επιχειρήσεων και κατ' επέκταση της μισθωτής απασχόλησης δραστηριοποιείται στην μητροπολιτική Περιφέρεια Αττικής. Δεύτερη κατά σειρά έρχεται η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Τα μικρότερα ποσοστά της μισθωτής απασχόλησης εμφανίζονται στις νησιωτικές Περιφέρειες Ιονίων Νήσων και Βορείου Αιγαίου. Αναφορικά με τη νομική μορφή των επιχειρήσεων τα εξαγόμενα στοιχεία έδειξαν ότι η πλειοψηφία των εργαζομένων απασχολείται στις ΑΕ, αν και σε απόλυτο αριθμό υπερτερούν οι ατομικές επιχειρήσεις. Στην ελληνική οικονομία δεσπόζουσα θέση κατέχουν οι πολύ μικρές επιχειρήσεις και συγκεκριμένα αυτές που απασχολούν έως δέκα (10) εργαζόμενους, γεγονός που, σύμφωνα με τον Γαβρόγλου, επηρεάζει την εξάπλωση της ευελιξίας στην αγορά εργασίας. Στην κλαδική κατανομή της μισθωτής απασχόλησης υπερτερεί ο τριτογενής τομέας.

Από την ανάλυση της πορείας του ισοζυγίου καθαρών ροών 2014-2018 διαπιστώθηκε η θετική και ανοδική εξέλιξή του, με την Περιφέρεια Ηπείρου να εμφανίζει τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση αναγγελιών πρόσληψης κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης πενταετίας (118,11%), όπου απασχολείται μόλις το 2,08% των μισθωτών. Στην διαμόρφωση αυτής της εξέλιξης συνέβαλε ως επί το πλείστον η μερική απασχόληση ορισμένου χρόνου, όπως αναδείχθηκε μέσα από το μερίδιο των συγκεκριμένων ευέλικτων μορφών απασχόλησης στη συνολική. Η αύξηση της προσωρινής απασχόλησης αναδεικνύεται και μέσα από τις ροές αποχωρήσεων, όπου το μεγαλύτερο μερίδιο κατέχουν οι υποβολές εντύπων λήξεων συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, τόσο το 2014, όσο και το 2018, στις οποίες η μεγαλύτερη αύξηση

σημειώθηκε πάλι στην Περιφέρεια Ηπείρου (179,28%). Η χαλάρωση του θεσμικού πλαισίου της προστασίας της απασχόλησης δημιούργησε ανακατατάξεις στο εσωτερικό της, υπέρ των ευέλικτων μορφών.

Αναφορικά με την εξέλιξη της ευελιξίας διαπιστώνεται μια σταθερά ανοδική τάση των ευέλικτων μορφών, κυρίως της μερικής απασχόλησης, οι οποίες εκτοπίζουν σταδιακά την πλήρη και σταθερή απασχόληση. Το ποσοστό των νέων προσλήψεων μερικής απασχόλησης βαίνει αυξανόμενο κατά τη διάρκεια της πενταετίας. Περαιτέρω, η ευέλικτη εργασία ενισχύεται και από τις πρακτικές μετατροπής των συμβάσεων πλήρους σε μερική απασχόληση. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι μετατροπές από πλήρη σε εκ περιτροπής βαίνουν μειούμενες. Ωστόσο, η μείωση μιας ευέλικτης μορφής απασχόλησης, υποδηλώνει την αύξηση μιας άλλης ευέλικτης μορφής απασχόλησης, ενδεχομένως περισσότερο προσοδοφόρα για τις επιχειρήσεις, καθώς η ευελιξία κινείται στον άξονα της μείωσης του εργασιακού κόστους. Τα μεγαλύτερα ποσοστά αναγγελιών πρόσληψης μερικής απασχόλησης εμφανίζονται στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας και Βορείου Αιγαίου, ενώ τα μικρότερα στην Περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου.

Αύξηση παρουσιάζει και το μερίδιο της προσωρινής απασχόλησης, κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου. Οι συμβάσεις αορίστου χρόνου σταδιακά παραχωρούν τη θέση τους σε συμβάσεις ορισμένου χρόνου, καθώς οι υποβολές αναγγελιών πρόσληψης ορισμένου χρόνου αυξήθηκαν με μεγαλύτερο ρυθμό σε σχέση με τις αορίστου χρόνου συμβάσεις. Η προσωρινή απασχόληση, όπως προέκυψε από τα εξαγόμενα στοιχεία, συνέβαλε εξ'ολοκλήρου στην αύξηση του ισοζυγίου καθαρών ροών 2014-2018 (πίνακας 7.5). Επιπροσθέτως, αυξάνει το μερίδιο συμμετοχής της στη συνολική απασχόληση, καθώς ο εθνικός νομοθέτης δίνει τη δυνατότητα στις συμβάσεις ορισμένου να μετατρέπονται σε συμβάσεις αορίστου χρόνου κατά την καταγγελία τους από τον εργοδότη, αφού πρώτα επέκτεινε τη δοκιμαστική περίοδο, μετά την πάροδο της οποίας οφείλεται αποζημίωση. Αναφορικά με την γεωγραφική κατανομή της προσωρινής απασχόλησης διαπιστώνουμε ότι υπερτερεί έναντι της μόνιμης στις νησιωτικές Περιφέρειες (Ιονίων Νήσων, Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου, Κρήτης), όπου κυριαρχούν οι τουριστικές επιχειρήσεις.

Στην αύξηση της προσωρινής απασχόλησης συνέβαλε και η αύξηση των Εταιρειών Προσωρινής Απασχόλησης, στις οποίες κυρίαρχη σχέση εργασίας είναι η ορισμένου χρόνου. Μέσα από τις ροές μισθωτής απασχόλησης 2014-2018

αναδείχθηκε η ανοδική τάση των αναγγελιών πρόσληψης. Οι νομοθετικές παρεμβάσεις, οι οποίες χαλάρωσαν τους περιορισμούς για την προσφυγή στο καθεστώς του δανεισμού εργαζομένων, τόσο ως προς τη σύσταση εταιρειών αυτής της μορφής, όσο και ως προς την επέκταση της μέγιστης διάρκειας ανανέωσης των συμβάσεων, ευνόησε την ανάπτυξή τους.

Στα πλαίσια της διερεύνησης της επέκτασης της ευελιξίας στην αγορά εργασίας, εξετάστηκε και η εξάπλωση της ευελιξίας ανάμεσα στα δύο φύλα. Από την ανάλυση των στοιχείων προέκυψε ότι το ποσοστό της γυναικείας συμμετοχής στη μισθωτή εργασία βαίνει μειούμενο κατά τη διάρκεια της πενταετίας. Επιπροσθέτως, το ποσοστό αύξησης της μερικής απασχόλησης είναι μεγαλύτερο στις γυναίκες, ενώ η ανδρική μισθωτή απασχόληση καταλαμβάνει μεγαλύτερο μερίδιο στις συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου. Η γυναικεία ευέλικτη μισθωτή απασχόληση ξεπερνάει την ανδρική στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Βορείου Αιγαίου, Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Στερεάς Ελλάδας και Νοτίου Αιγαίου, ενώ η ανδρική πλήρης απασχόληση ξεπερνάει τη γυναικεία σε όλες τις Περιφέρειες εκτός των Ιονίων Νήσων και της Πελοποννήσου.

Αναφορικά με την κλαδική κατανομή των ευέλικτων μορφών απασχόλησης διαπιστώθηκε ότι ανάμεσα στους δέκα κλάδους με το μεγαλύτερο αριθμό ευέλικτων εργαζομένων εντοπίζονται εννέα κλάδοι του τριτογενούς τομέα και ένας κλάδος του δευτερογενούς. Ο κύριος όγκος των ευέλικτων εργαζομένων συγκεντρώνεται στους κλάδους της εστίασης, των ξενοδοχείων, της εκπαίδευσης, του εμπορίου (λιανικού και χονδρικού), της βιομηχανίας τροφίμων και των χερσαίων μεταφορών.

Η προώθηση της ευελιξίας στην αγορά εργασίας αποτελεί έναν από τους στόχους της πολιτικής απασχόλησης της Ε.Ε. εδώ και τρεις δεκαετίες. Ωστόσο, την τελευταία δεκαετία λόγω της οικονομικής κρίσης και των μνημονιακών πολιτικών, οι νομοθετικές παρεμβάσεις ήταν αλλεπάλληλες και καταγιγιστικές, οι οποίες οδήγησαν σε απορρύθμιση της αγοράς εργασίας, καίτοι ο νομοθέτης προσπάθησε να τις καταστήσει ελκυστικές για τους μερικώς απασχολούμενους όπως για παράδειγμα παρέχοντας δικαίωμα ετήσιας αδειάς με αποδοχές και επιδόματος αδειάς, άδεια φροντίδας μητρότητας κατ'αναλογία με τις ώρες απασχόλησης, ίση πρόσβαση με τους πλήρους απασχολούμενους σε σεμινάρια εκπαίδευσης – κατάρτισης κ.α. Τα ποσοτικά δεδομένα επιβεβαίωσαν την υπόθεση εργασίας μας, σύμφωνα με την οποία οι παρεμβάσεις αυτές οδήγησαν στην προώθηση της ευελιξίας στην ελληνική Επικράτεια, αν και σε διαφορετικό βαθμό σε κάθε Περιφέρεια.

Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο επηρέασαν καθοριστικά το περιεχόμενο των εργασιακών σχέσεων, κατά τη διάρκεια της κρίσης με συνέπεια να παρατηρείται τάση μεταμόρφωσης του εργασιακού προτύπου της πλήρους απασχόλησης (τυπικής) σε εργασιακό πρότυπο ευέλικτης μισθωτής απασχόλησης, δηλαδή δημιουργία ενός εργατικού δυναμικού ευπροσάρμοστου στους όρους και τις απαιτήσεις των εργοδοτών. Αυτές οι παρεμβάσεις, στον πυρήνα των οποίων βρίσκονται μέτρα για την προώθηση της ευελιξίας, την περίοδο της οικονομικής κρίσης εντατικοποιήθηκαν και συνέβαλαν στην απορρύθμιση της αγοράς εργασίας στο βωμό της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της αύξησης της απασχόλησης εις βάρος των κοινωνικών και εργασιακών δικαιωμάτων (Κουζής, 2018,σελ.130-134).

Η προώθηση της ευελιξίας επεδίωξε τη μείωση των δαπανών για την εργασία, καθώς έδωσε έμφαση στο χαμηλό εργασιακό κόστος. Εντούτοις, μελέτη του Ευστράτογλου (2015) «αναδεικνύει την απουσία οποιασδήποτε θετικής συσχέτισης ανάμεσα στις ευέλικτες μορφές απασχόλησης και στην παραγωγικότητα», καθώς «κλάδοι υψηλής παραγωγικότητας που βελτίωσαν την παραγωγικότητα τους, ήσαν κλάδοι που και στα δύο έτη ανάλυσης, εμφάνισαν μηδενική παρουσία της μερικής απασχόλησης» (σελ.248).

Στον αντίποδα της άλλης άποψης, πρέπει να επισημανθούν οι θετικές επιπτώσεις της ευελιξίας, όπως για παράδειγμα η συμβολή της στην αύξηση της απασχόλησης. Επιπροσθέτως, η ευέλικτη απασχόληση συμβάλλει στην επανείσοδο ορισμένων ομάδων στην αγορά εργασίας όπως π.χ. οι μακροχρόνια άνεργοι, στην συμφιλίωση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής και στην καλύτερη διαχείριση του εργάσιμου και του μη εργάσιμου χρόνου (Λυμπεράκη – Μουρίκη, 2003, σελ.170-171).

Το ζητούμενο είναι η επίτευξη της ισορροπίας ανάμεσα στην ευελιξία και την προστασία, καθώς οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης δεν καλύπτουν μόνο τις ανάγκες των επιχειρήσεων για χαμηλό εργατικό κόστος, αλλά και των εργαζομένων για εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Απαιτείται λοιπόν ένα θεσμικό πλαίσιο που να προστατεύει την απασχόληση, ώστε η ευέλικτη μισθωτή απασχόληση ν'αποτελέσει παράγοντα ανάκαμψης της αγοράς εργασίας, καθώς το θεσμικό πλαίσιο επηρεάζει καθοριστικά και την έκταση και το περιεχόμενο των ευέλικτων μορφών απασχόλησης.

Η απασχόληση αποτελεί εργαλείο κοινωνικής ένταξης και ο ρόλος της Κοινωνικής Πολιτικής έγκειται στο να αντιμετωπίσει τις γενεσιουργές αιτίες των

αποτυχιών της αγοράς εργασίας και όχι μόνο τα συμπτώματά της. Οι πολιτικές που αυξάνουν τις θέσεις εργασίας και προάγουν την ευελιξία πρέπει να συνοδεύονται από μέτρα που στοχεύουν σε κοινωνική εξισορρόπηση (Λυμπεράκη-Δενδρινός, 2004 σελ. 94-109).

Περαιτέρω, πέρα από τον κρίσιμο ρόλο της παρέμβασης του κράτους, κομβικό ρόλο διαδραματίζουν οι κοινωνικοί εταίροι προκειμένου οι ευέλικτες μορφές εργασίας να καταστούν επωφελείς, όχι μόνο για τους εργοδότες, αλλά και για τους εργαζόμενους και να αξιοποιηθούν ως εργαλείο ενεργητικής πολιτικής απασχόλησης.

Πηγές –Βιβλιογραφία

Πηγές

Α΄ Νόμοι

N.2112/20 (ΦΕΚ67/Α/18.3.1920) «Περί υποχρεωτικής καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας ιδιωτικών υπαλλήλων»

A.N. 2000/1939 (ΦΕΚ419/Α/02.10.1939) «Περί λήψεως μέτρων καταπολεμήσεως της ανεργίας»

N. 2956/2001 (ΦΕΚ258/Α/6.11.2001) «Αναδιάρθρωση του ΟΑΕΔ και άλλες διατάξεις»

N.1892/90 (ΦΕΚ 101/Α/31.07.1990) «Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις»

N.2639/98 (ΦΕΚ205/Α/02.09.1988), «Ρύθμιση εργασιακών σχέσεων, σύσταση Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας και άλλες διατάξεις»

N.3846/2010, (ΦΕΚ66/Α/11.05.2010), «Εγγυήσεις για την εργασιακή ασφάλεια και άλλες διατάξεις»

N. 3899/10 (ΦΕΚ 212/Α/17.12.2010) «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του προγράμματος στήριξης της ελληνικής οικονομίας»

N.4052/2012 (ΦΕΚ41/Α/01.03.2012) «Νόμος αρμοδιότητας Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για εφαρμογή του Νόμου «Έγκριση των σχεδίων συμβάσεων χρηματοδοτικής διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.) της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του Δημόσιου Χρέους και τη διάσωση της Εθνικής Οικονομίας» και άλλες διατάξεις»

N.4093/12 (ΦΕΚ222/Α/12.11.2012) «Έγκριση Μεσοπροθέσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 – Επείγοντα μέτρα του Ν.4046/2012 και του Μεσοπροθέσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγική»

N. 4152/13 (ΦΕΚ 107/Α/09.05.2013) «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής των νόμων 4046/2012, 4093/2012 και 4127/2013»

N.4254/2014 (ΦΕΚ85/Α/07.04.2014) «Μέτρα στήριξης και ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας στο πλαίσιο εφαρμογής του Ν.4046/2012»

Ν.4611/19 (ΦΕΚ 73/Α/17.05.2019), «Ρύθμιση οφειλών προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, τη Φορολογική Διοίκηση και τους Ο.Τ.Α. α' βαθμού, Συνταξιοδοτικές Ρυθμίσεις, Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων και άλλες διατάξεις»

Β' Νομοθετικά Διατάγματα

Ν.Δ. 2691/1954 (ΦΕΚ197/Α/25.8.1954) «Περί συστάσεως Οργανισμού Απασχόλησης και Ασφαλίσεως Ανεργίας»

Γ' Προεδρικά Διατάγματα

Π.Δ. 81/2003 (ΦΕΚ 77/Α/27.03.2003) «Ρυθμίσεις για τους εργαζόμενους με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου»

Π.Δ. 180/2004 (ΦΕΚ/Α/160/2004) «Τροποποίηση του Π.Δ. 81/2003 για τους εργαζόμενους με συμβάσεις ορισμένου χρόνου»

Δ' Υπουργικές Αποφάσεις

ΥΑ 27397/122/19.8.2013 (ΦΕΚ2062/Β/23.08.2013) «Επιβολή διοικητικών κυρώσεων για τις ευθέως αποδεικνυόμενες αποδεικνυόμενες παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας, κατά δέσμια αρμοδιότητα του Επιθεωρητή Εργασίας»

ΥΑ 40331/Δ1.13521/2019 (Β') *Επανακαθορισμός όρων ηλεκτρονικής υποβολής εντύπων αρμοδιότητας Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)*

Ε' Ευρωπαϊκές Οδηγίες

Οδηγία 1997/81/ΕΚ του Συμβουλίου της 15^{ης} Δεκεμβρίου 1997 σχετικά με το πλαίσιο συμφωνίας για την εργασία μερικής απασχόλησης που συνήφθη από τη UNICE, το CEEP και το CES

Οδηγία 2008/104/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19^{ης} Νοεμβρίου 2008 περί της εργασίας μέσω εταιρείας προσωρινής απασχόλησης.

ΣΤ' Εγκύκλιοι

Εγκύκλιος υπ' αριθμ. 2432/18.5.1999 Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Εγκύκλιος Εφαρμογής ΑΠ 40090/Δ1.14024/19.07.2018 (ΑΔΑ Ω68Ν465Θ1Ω-ΝΑ2) της Υ.Α. 32143/Δ1.11288/2018 (Β' 2401)

Η' Ιστοσελίδες

<http://www.ypakp.gr>, αρχική σελίδα, Πληροφοριακό Σύστημα (ΣΕΠΕ-ΟΑΕΔ) – ΕΡΓΑΝΗ, Ανάλυση - Στατιστικά στοιχεία Ροών Μισθωτής Απασχόλησης Π/Σ ΕΡΓΑΝΗ

<https://eservices.yeka.gr> Εξωτερικοί χρήστες ΠΣ Εργάνη

<https://ieservices.yeka.gr> Εσωτερικοί χρήστες μέσω "ΣΥΖΕΥΞΙΣ

<https://inspections.yeka> Υποβοηθητικό Σύστημα ελέγχου Εσωτερικών Χρηστών

<https://www.eur.lex.europa.eu/legal-content>

<https://www.ejournals.publishing.ekt.gr>

<https://www.statistics.gr>

Βιβλιογραφία

Γαβρόγλου, Σ. (2006). *Όψεις ευελιξίας στην Ελλάδα και την Ευρώπη*. Αθήνα: Παρατηρητήριο Απασχόλησης

Βελιζιώτης, Μ. - Κύρου Α. (2014). Θεσμοί ευελιξίας και συγκριτική επίδοση των αγορών εργασίας, *Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων*, 37

Δεδουσόπουλος, Α. (2002). *Η κρίση στην αγορά εργασίας – Ρυθμίσεις – Ευελιξίες - Απορρύθμιση*, Αθήνα, ΤΥΠΩΘΗΤΩ

Ευστράτογλου, Ά. (2015) Οικονομική κρίση, ευέλικτες μορφές απασχόλησης και παραγωγικότητα στους κλάδους της ελληνικής οικονομίας. *Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων*, 36

Ιωάννου, Χ. (1989) Η κοινωνική σύνθεση της μισθωτής απασχόλησης στην Ελλάδα μια πρώτη προσέγγιση, *ΕΚΚΕ*, 73

Καραμεσίνη, Μ. (2005) Η Πολιτική Απασχόλησης ως πεδίο σύζευξης της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής – Οι στόχοι, η λογική και ο χαρακτήρας της πολιτικής απασχόλησης από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα στο Καραμεσίνη

- Μ. - Κουζής Γ. (επιμ.) *Πολιτική Απασχόλησης – Πεδίο σύζευξης της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής* (σελ.21-65). Αθήνα: Gutenberg
- Καραμεσίνη Μ. – Κουζής, Γ. (επιμ.) *Πολιτική Απασχόλησης – Πεδίο σύζευξης της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής* (σελ.173-205). Αθήνα: Gutenberg.
- Καραντινός, Δ., Κετσετζοπούλου, Μουρίκη Α. (1997). *Ευέλικτη απασχόληση και ελαστικοποίηση του χρόνου εργασίας: τάσεις, εξελίξεις, προοπτικές*. Αθήνα: Εθνικό Ινστιτούτο
- Κατσορίδας, Δ. (2018). Η μισθωτή απασχόληση στην Ελλάδα 2004-2016. *Ενημέρωση* 243
- Κουζής, Γ. (2001). *Εργασιακές Σχέσεις και ευρωπαϊκή ενοποίηση: ευελιξία και απορρύθμιση ή αναβάθμιση της εργασίας*. Αθήνα: ΙΝΕ Μελέτες 14
- Κουζής, Γ. (2005) *Ευελιξία της απασχόλησης και ποιότητα της εργασίας* στο Κουζής, Γ. (2018). Το νέο εργασιακό τοπίο με αφορμή την κρίση στο Δημουλάς Κ.- Κουζής Γ. (επιμ.) *Κρίση και Κοινωνική Πολιτική – Αδιέξοδα και λύσεις* (σ.121-135) Αθήνα: Τόπος
- Κουζής, Γ. (2019) *Εργασιακές Σχέσεις στο* Κουζής, Γ. (επιστ.υπευθ.) – Δημουλάς, Κ. (ερευνητής) – Καραγλάνης, Π. (β.έρευνας) *Οι κοινωνικές επιπτώσεις των μνημονίων στην Ελλάδα*, (σελ.32-42), Αθήνα
- Κουκιάδης, Ι. (2017). *Εργατικό Δίκαιο – Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις και το Δίκαιο της Ευελιξίας της Εργασίας*, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα
- Κυνηγοπούλου, ΣΤ. (2015). *Προσωρινή απασχόληση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
- Ληξουριώτης, Ι. (2017) *Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
- Λυμπεράκη, Α. – Δενδρινός, Γ. (2004). *Ευέλικτη εργασία – νέες μορφές και ποιότητα απασχόληση.*, Αθήνα: Κέρκυρα
- Λυμπεράκη, Α.-Μουρίκη Α. (2003). *Η αθόρυβη επανάσταση – Νέες μορφές οργάνωσης της παραγωγής και της εργασίας* Αθήνα: Gutenberg
- Πετράκη, Γ. (2009). Οι πολιτικές οργάνωσης της εργασίας στην Ε.Ε. στο Πετράκη, Γ. (επιμ.) στο *Διεθνείς μεταβολές και Οργάνωση της εργασίας* (σ.249-259) Αθήνα: Gutenberg
- Τσατσούλης Κωνσταντίνος «*Ελεγκτικό, Συμβουλευτικό και Ενημερωτικό Έργο Σ.ΕΠ.Ε. ΠΣ Εργάνη, Σημειώσεις για το Πρόγραμμα Ειδικής Εκπαίδευσης Επιθεωρητών Εργασιακών Σχέσεων του Σ.ΕΠ.Ε. 2012, 2014, 2016 και 2018*»

Παράρτημα πινάκων

Πίνακας Α1 Νομική Μορφή επιχειρήσεων ανά Περιφέρεια/Τρέχουσα κατάσταση 18.11.2019

	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ_ΘΡΑΚΗ	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	Δ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	ΗΠΕΙΡΟΣ	ΘΕΣΣΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛΑΔΑ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
Σύνολο	1.069.591	74.518	335.939	34.943	43.353	92.272	25.752	76.775	81.408	73.566	21.829	47.268	102.471
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΕ)	487.645	25.332	121.702	13.743	13.261	32.170	6.751	23.023	41.038	24.522	5.510	15.300	33.310
ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	160.692	21.912	79.693	8.412	11.932	25.644	8.746	23.147	16.887	20.191	6.091	13.597	26.462
ΟΜΟΡΡΥΘΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΟΕ)	88.847	9.320	38.710	4.567	6.268	11.179	3.530	8.863	7.459	9.721	3.201	6.548	13.083
ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΕ)	65.782	2.983	16.347	1.081	1.960	4.041	1.170	3.097	2.816	4.477	795	2.479	3.737
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ (ΕΠΕ)	48.534	1.000	8.737	675	848	1.915	1.024	2.064	1.990	1.346	376	1.032	2.332
ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΙΚΕ)	47.910	1.939	19.175	1.108	1.223	3.045	844	2.583	2.330	1.836	425	1.867	3.415
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ	25.582	624	4.556	454	340	1.021	388	952	832	637	232	416	1.162
ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ (ΙΚΕ)	25.537	755	7.149	396	682	1.399	372	1.637	934	786	138	806	1.503
ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	20.019	2.250	6.412	766	1.076	2.014	523	1.796	859	1.402	607	495	2.629
ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ν. 89/67	16.587		6				6	6	8	10	3	0	1
ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	14.707	926	7.041	422	578	853	296	1.199	741	699	190	528	1.638
ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ (ΔΗΜΟΣΙΟ)	12.010	1.949	4.363	813	1.064	1.396	494	2.241	2.120	1.940	1.390	994	5.015
ΟΤΑ - ΔΗΜΟΙ	11.283	789	5.288	492	677	2.510	285	1.962	907	1.078	850	784	1.666

	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ_ΘΡΑΚΗ	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	Δ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	ΗΠΕΙΡΟΣ	ΘΕΣΣΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛΑΔΑ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
ΣΩΜΑΤΕΙΟ	9.325	269	2.998	49	322	314	117	683	200	252	191	125	529
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	8.754	525	1.015	15	126	92	58	344	83	124	29	17	38
ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	6.984	298	1.886	176	389	611	101	256	101	237	622	168	314
ΑΣΤΙΚΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2.512	37	150	9	22	14	14	13	11	7	5	22	8
ΙΔΡΥΜΑ	2.076	90	594	24	134	132	41	81	150	292	102	93	133
ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ	1.924	120	690	46	113	196	37	192	87	69	21	76	229
ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ	1.507	112	523	116	16	56	17	160	141	1.308	29	146	43
ΣΥΛΛΟΓΟΣ	1.428	304	777	73	136	194	72	139	166	160	42	98	286
ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΣ	1.163	248	850	58	153	493	102	290	85	109	75	327	1.913
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	945	860	2.967	704	639	1.223	302	733	1	728	235	730	1.083
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ (ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΚΛΠ)	906	2	156	1	0	134	6	0	7			10	4
ΑΛΛΗ ΕΝΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ	775	8	217	4	7	21	10	80	23	44	4	5	32
ΠΡΕΣΒΕΙΕΣ	619		0			2	5	2				3	6
ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΣ	575	5	54	19	2	17	2	29	1	13	0	1	9

	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔ ΟΝΙΑ_Θ ΡΑΚΗ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ ΟΝΙΑ	Δ.ΜΑΚΕ ΔΟΝΙΑ	ΗΠΕΙΡΟ Σ	ΘΕΣΣΑΛ ΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.Ε ΛΛΑΔΑ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	ΠΕΛΟΠΟ ΝΝΗΣΟΣ	ΒΟΡΕΙ Ο ΑΙΓΑΙΟ	ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙ Ο	ΚΡΗΤ Η
ΑΛΛΟΔΑΠΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΧΩΡΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	497	21	5		0	1		1	4	7	1	2	0
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ	467	99	185	42	84	88	98	117	63	78	5	61	120
ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ν.959/79	416	13	91	4	8	31	24	43	31	28	28	33	21
ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ	360	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΑΛΛΟΔΑΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	355	0	119			0	4	2	6	4		4	19
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ	321	25	174	10	37	24	19	25	54	53	38	31	54
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ	320	29	259	26	39	83	8	120	42	53	8	28	42
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	274		53						1				
ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ	267	481	2.043	155	1.029	596	45	536	175	781	181	56	618
ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ ΕΜΠΟΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	252		43			1		0				1	5
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	207	10	61	4	16	64	0	17	35	42	16	23	22
ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ	207	162	170	74	0	32	0	4	50	93	14	9	49
ΙΔΙΟΥΤΥΠΗ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ (ΙΜΕ) ΕΠΕ	172	26	41	7		13	37	18	21	10	33	68	62
ΑΛΛΗ ΕΝΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ	131	13	36	5	1	13	4	17	1	18	2	4	9

	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ_Θ ΡΑΚΗ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ ΟΝΙΑ	Δ.ΜΑΚΕ ΔΟΝΙΑ	ΗΠΕΙΡΟ Σ	ΘΕΣΣΑΛ ΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.Ε ΛΛΑΔΑ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	ΠΕΛΟΠΟ ΝΝΗΣΟΣ	ΒΟΡΕΙ Ο ΑΙΓΑΙΟ	ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙ Ο	ΚΡΗΤ Η
ΝΑΥΤ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΛΟΙΩΝ ΑΝΑΨ. Ν.3182/2003	124	2	4	0	0	0	4	4	0	3	0	13	5
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	122		0		6				5	4			
ΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΟ	100	0	43		3	0	1				1	4	1
ΣΥΜΠΛΟΙΟΚΤΗΣΙΑ	95	189	322		0	8	21	28	99	17	42	63	21
ΑΛΛΟΔΑΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΑΚΙΝΗΤΟΥ	56	0	6				23		3	17	2	18	48
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ	50	5	48		1			1		1			13
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ	42	1	10		3	0	3	3	3	0	1	1	1
ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ	31		0			1	0	2	0			0	0
ΠΡΟΞΕΝΕΙΑ	22		0					1					
ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	18	128	0		0				508	29		1	25
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	14	2			1		1			1			1
ΦΥΣΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ	9	1	3	0	0	2	0	2	0	4	1	0	2
ΕΝΩΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	8	0	1			0			0	12	167	0	1
ΚΤΕΛ	8	19	16	45	29	156	31	23	128	23	36	8	508
ΣΥΝΑΠΑΣΧΟΛΙΣΗ	7		4							1			3
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΚΕΣΕ)	5		0							0	0	0	16

	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ_ΘΡΑΚΗ	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	Δ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	ΗΠΕΙΡΟΣ	ΘΕΣΣΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛΑΔΑ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	3				1	0				0			
ΟΙΚΙΑ	3	0	1		0	0	0	0	0	30		0	1
ΕΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ (ΕΑΣ)		442	2	30	25	260	51	91	187	227		123	125
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ			0	1				0	0		0		5
ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ		6	9				2		0				
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ													1
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΗΣ ΟΦΕΛΕΙΑΣ		18	134	6	19	53		100	15	42	12		91
ΟΤΑ - ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ												0	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ		169		311	83	160	63	48			78	50	
ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ							0					0	2

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, Τρέχουσα κατάσταση 18/11/2019

Πίνακας Α.2.Κατανομή του προσωπικού ανά ΚΑΔ, ανά Περιφέρεια/Τρέχουσα κατάσταση 18.11.2019

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΔΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
00	Έλλειψη δραστηριότητας	334	10	20	0	0	64	0	38	40	17	6	24	7
01	Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	844	1.622	2.866	789	1.615	1.359	38	400	1.169	834	35	141	541
02	Δασοκομία και υλοτομία	102	136	164	19	12	74	0	4	21	6	42	0	6
03	Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	790	383	669	0	446	96	196	885	1.829	718	345	469	96
05	Εξόρυξη άνθρακα και λιγνίτη	2	0	3	263	0	0	0	0	0	0	0	0	5
07	Εξόρυξη μεταλλευμάτων	107	10	1070	43	0	31	0	0	1.354	0	0	0	0
08	Λοιπά ορυχεία και λατομεία	280	1.598	151	177	46	228	116	66	465	154	54	146	82
09	Υποστηρικτικές δραστηριότητες εξόρυξης	0	0	36	0	2	0	0	0	47	0	0	2	0
10	Βιομηχανία τροφίμων	29.211	5.297	23.024	1.620	3.557	7.518	691	4.590	6.385	5.069	997	1.415	5.305
11	Ποτοποιία	2.074	527	1.421	149	755	418	51	812	759	592	272	256	578
12	Παραγ.προϊόντων καπνού	90	577	318	0	0	1	0	0	0	446	0		0

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΔΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
13	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	1.733	812	1.860	9	66	783	14	212	682	114	73	17	312
14	Κατασκευή ειδών ένδυσης	5.645	273	3.124	1372	20	202	8	94	15	85	1	1	54
15	Βιομηχανία δέρματος και δερμάτων ειδών	1.324	9	326	337	0	23	7	11	5	11	0	3	29
16	Βιομηχανία ξύλου καικατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα, κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	728	527	721	205	142	323	34	73	206	338	23	190	163
17	Χαρτοποιία και κατασκευή χάρτινων προϊόντων	3.882	287	2.035	86	30	411	0	267	1.172	318	14	8	135
18	Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων	4.844	155	1.168	33	71	189	28	119	365	177	24	74	287
19	Παραγωγή οπτάνθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου	2.096	10	660	0	13	14	2	2	0	1.080	0	0	0

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΔΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
20	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	7.876	1.089	2.263	57	31	387	4	229	1.876	151	4	11	563
21	Παραγωγή βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών σκευασμάτων	9.501	382	480	0	106	24	0	59	530	0	265	0	0
22	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	3.408	936	2.706	52	268	308	14	282	2.653	397	9	171	425
23	Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	3.113	1553	2.672	305	258	863	194	688	1.262	553	99	475	691
24	Παραγωγή βασικών μετάλλων	1.387	30	1.792	5	24	1.574	2	77	3.192	85	8	4	26
25	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	9.756	952	4.234	400	338	1.623	119	903	2.376	706	61	177	838
26	Κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων	2.963	46	695	2	12	4	1	267	9	755	5	0	17

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΔΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
27	Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού	2.915	1.331	1.594	8	6	171	8	87	1282	617	5	7	110
28	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α.	3.605	166	3.938	132	41	533	7	340	2.047	147	16	22	221
29	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων	623	98	438	8	6	67	8	28	58	31	6	2	12
30	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	2.504	2	59		5	175	7	115	1547	18	10	18	9
31	Κατασκευή επίπλων	3.183	207	2.047	28	83	433	57	122	451	94	27	81	485
32	Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	3.443	161	945	33	38	228	17	110	91	112	16	59	149
33	Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού	6.809	403	833	227	62	533	147	185	434	195	17	120	161

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΔΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
35	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	12.726	292	1.307	4630	196	461	28	496	607	1.442	254	664	778
36	Συλλογή, επεξεργασία και παροχή νερού	2.337	611	1.064	279	278	744	237	489	538	548	139	571	718
37	Επεξεργασία λυμάτων	505	29	199	3	12	57	7	10	19	13	4	87	44
38	Συλλογή, επεξεργασία και διάθεση αποβλήτων, ανάκτηση υλικών	2.813	277	1.398	239	190	386	146	227	374	350	73	204	334
39	Δραστηριότητες εξυγίανσης και άλλες υπηρεσίες για τη διαχείριση αποβλήτων	64	0	2	0	0	8	0	16	2	1	0	1	73
41	Κατασκευές κτιρίων	6.430	326	1.954	294	151	412	172	405	298	243	72	462	856
42	Έργα πολιτικού μηχανικού	7.168	525	2.659	1.625	576	733	142	674	863	553	208	119	607
43	Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	12.222	730	4.589	1.186	492	1.106	455	1.023	985	964	239	1.480	1.667

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΔΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
45	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	19.230	1248	6.476	571	825	1.606	426	1625	995	1.234	291	805	1.935
46	Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	104.687	5.431	37.311	1.338	3.596	7.794	2.290	6.934	5.386	6.954	1.642	3.773	9.654
47	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	128.052	11.092	44.891	4.227	6.830	14.196	5.417	12.806	10.244	11.794	3.737	8.778	16.854
49	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	22.523	1.578	8.682	760	1.135	2.147	873	2.143	1.922	1.447	516	1.041	2.563
50	Πλωτές μεταφορές	7.248	34	116	6	28	27	82	29	37	3	7	107	247
51	Αεροπορικές μεταφορές	3.520	4	486	11	11	1	4	1	0	1	33	47	241
52	Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	30.099	285	5.162	105	409	853	498	1145	1437	531	298	892	1.443

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΔΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
53	Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες	8.081	463	2.251	333	333	747	258	765	502	689	224	421	653
55	Καταλύματα	14.762	1.231	5.612	553	1.141	1.723	1.651	1.092	1.009	2.562	624	5.621	5.716
56	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	112.683	10.471	41.448	3.956	6.365	13.004	3.975	11.048	7.371	11.021	3.424	6.387	12.928
58	Εκδοτικές δραστηριότητες	8.813	88	765	31	85	219	58	241	71	103	50	105	270
59	Παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων, ηχογραφήσεις και μουσικές εκδόσεις	3.564	51	304	15	20	42	16	54	22	82	13	36	104
60	Δραστηριότητες προγραμματισμού και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών	5.721	148	964	49	40	137	44	95	70	91	39	71	224
61	Τηλεπικοινωνίες	17.716	414	2748	157	305	329	187	582	340	393	159	276	532

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΔΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
62	Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες	18.691	205	2.649	16	199	277	70	375	65	60	24	79	441
63	Δραστηριότητες υπηρεσιών πληροφορίας	4.519	53	414	13	19	22	13	20	30	54	19	21	60
64	Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές δραστηριότητες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία	30.883	1011	4.226	482	620	1259	386	1.187	865	1002	424	774	1770
65	Ασφαλιστικά, αντασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	5.916	143	1.067	69	89	184	26	157	104	126	25	47	144

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΔΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
66	Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες	7.516	213	949	46	95	317	71	276	114	136	45	94	273
68	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	7.172	202	1.047	7	69	356	237	162	151	337	30	231	343
69	Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	17.363	1.106	3.989	519	627	1.151	709	980	810	1.031	418	1068	1543
70	Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων· δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	26.724	353	2.311	128	192	602	77	527	243	352	105	176	689
71	Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών· τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις	9.920	1.002	2.456	262	394	836	277	699	481	531	206	377	1069
72	Επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη	4.836	96	950	10	72	154	2	364	156	39	23	9	930
73	Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	13.626	78	1.278	15	85	173	33	248	15	68	18	38	276

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΔΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
74	Άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	6.132	378	1.209	28	25	147	36	112	92	331	30	82	254
75	Κτηνιατρικές δραστηριότητες	385	37	125	4	6	38	17	38	28	53	16	52	69
77	Δραστηριότητες εννοκίας και εκμίσθωσης	2.914	104	923	16	51	164	291	154	86	57	158	325	383
78	Δραστηριότητες απασχόλησης	13.506	240	3.653	89	98	207	17	146	169	129	47	21	107
79	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και άλλων υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	6.237	158	1.328	97	93	193	356	172	135	156	144	662	1006
80	Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας	14.164	254	3.626	132	121	651	55	608	570	263	29	113	436
81	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	19.828	652	4.165	192	335	912	148	617	1.504	758	60	300	1.064

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΔΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
82	Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου, γραμματειακή υποστήριξη και άλλες δραστηριότητες παροχής υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις	15.642	146	1.118	19	122	313	36	313	398	147	98	46	499
84	Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	21.916	1.366	7.358	987	1.398	3.139	545	2.701	1.291	1.749	1.305	1.030	1.911
85	Εκπαίδευση	61.174	4.649	19.298	2.079	2.916	5.213	1.399	6.108	4.111	4.005	1.642	1.980	8.449
86	Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	40.214	2.787	14.274	1.137	1.001	5.086	657	2.312	1.584	2.120	533	1.040	3.649
87	Δραστηριότητες βοήθειας κατ' οίκον	5.763	420	1.189	74	424	636	144	685	542	583	128	221	568
88	Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος	10.771	1.075	4.674	522	606	1.443	167	1.075	478	792	924	447	1532
90	Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	6.758	103	1.279	23	108	123	45	193	30	119	34	29	795

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΔΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
91	Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων, και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες	1.429	158	468	110	88	70	70	95	48	101	75	194	384
92	Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα	5.185	504	2.179	167	226	450	176	603	242	1.645	96	404	361
93	Αθλητικές δραστηριότητες και διασκέδασης και ψυχαγωγίας	13.508	717	4.593	324	574	1.003	294	862	474	594	130	400	1.217
94	Δραστηριότητες οργανώσεων	10.877	574	3.532	337	1.135	766	192	756	406	533	298	432	800
95	Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης	1.739	78	354	18	67	102	72	86	43	94	35	79	150
96	Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	17.743	739	4.533	294	426	895	388	1.178	729	732	230	656	1.545
97	Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών οικιακού προσωπικού	13	0	3	0	0	1	0	0	0	30	0	0	0

ΚΩΔ. ΚΛΑ ΔΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΑΤΤΙΚΗ	ΑΝ.ΜΑΚ ΕΔΟΝΙΑ	ΚΕΝΤΡΙ ΚΗ ΜΑΚΕΔ .	ΔΥΤ.ΜΑ ΚΕΛΟΝΙ Α	ΗΠΕΙΡ ΟΥ	ΘΕΣΣ ΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΔΥΤ.ΕΛΛ ΑΔΑ	ΣΤΕΡΕ Α ΕΛΛΑΔ Α	ΠΕΛΟ ΠΟΝΝ ΗΣΟΣ	Β.ΑΙΓ ΑΙΟ	Ν.ΑΙΓ ΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
98	Μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες ιδιωτικών νοικοκυριών, που αφορούν την παραγωγή αγαθών -και υπηρεσιών -για ίδια χρήση	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
99	Δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών και φορέων	388	0	1	0	1	0	10	1	0	0	0	0	6
Σύνολο		1.069.591	74.518	335.939	34.943	43.353	92.272	25.752	76.775	81.408	73.566	21.829	47.268	102.471

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, Τρέχουσα κατάσταση 18/11/2019

Πίνακας Α.3. Ροές Προσλήψεων ανά Περιφέρεια 2014 έως 2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	65.291	72.417	90.644	100.946	111.105
Αττικής	610.351	715.178	849.136	960.562	1.055.476
Βορείου Αιγαίου	21.096	28.459	28.911	32.010	36.809
Δυτικής Ελλάδας	71.095	77.669	92.516	86.516	97.966
Δυτικής Μακεδονίας	26.781	27.142	34.420	35.557	39.674
Ηπείρου	33.213	38.791	47.828	57.637	72.442
Θεσσαλίας	73.153	85.462	102.384	117.471	131.715
Ιονίων Νήσων	52.686	61.408	70.613	82.814	98.479
Κεντρικής Μακεδονίας	242.923	277.769	330.627	370.776	411.616
Κρήτης	142.968	160.859	186.682	209.122	228.394
Νοτίου Αιγαίου	113.380	132.057	148.944	169.318	187.963
Πελοποννήσου	66.311	78.044	96.847	108.028	118.897
Στερεάς Ελλάδας	46.891	54.297	63.422	69.641	78.387
Σύνολο	1.566.139	1.809.552	2.142.974	2.400.398	2.668.923

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Πίνακας Α.4. Ροές Οικειοθελών Αποχωρήσεων ανά Περιφέρεια 2014 έως 2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	27.588	31.132	40.204	44.757	44.229
Αττικής	250.032	301.374	361.681	417.481	423.080
Βορείου Αιγαίου	7.849	10.838	12.030	12.906	12.747
Δυτικής Ελλάδας	23.937	28.170	34.489	36.532	37.740
Δυτικής Μακεδονίας	9.987	10.587	13.276	13.647	14.032
Ηπείρου	14.117	16.796	21.183	23.577	25.332
Θεσσαλίας	28.346	35.729	44.674	50.671	50.677
Ιονίων Νήσων	11.156	13.703	16.454	19.250	17.230
Κεντρικής Μακεδονίας	94.322	114.320	144.452	164.314	166.087
Κρήτης	43.685	51.298	61.840	65.013	60.963

Νοτίου Αιγαίου	30.341	37.120	43.705	48.873	43.648
Πελοποννήσου	27.960	34.576	45.968	49.849	49.305
Στερεάς Ελλάδας	16.273	19.504	25.985	28.595	29.976

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Πίνακας Α.5 Ροές Καταγγελιών Σύμβασης με προειδοποίηση ανά Περιφέρεια 2014 - 2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Ανατολικής Μακεδονίας &	159	141	116	87	100
Αττικής	1.744	1.655	1.327	1.472	1.366
Βορείου Αιγαίου	32	49	23	58	64
Δυτικής Ελλάδας	170	184	185	96	161
Δυτικής Μακεδονίας	70	73	85	51	53
Ηπείρου	105	89	66	85	111
Θεσσαλίας	169	216	183	166	154
Ιονίων Νήσων	61	96	125	102	44
Κεντρικής Μακεδονίας	473	613	469	521	535
Κρήτης	192	316	305	261	254
Νοτίου Αιγαίου	165	108	121	119	92
Πελοποννήσου	81	114	114	79	95
Στερεάς Ελλάδας	129	116	91	90	144

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Πίνακας Α.6 Ροές Καταγγελιών Σύμβασης χωρίς προειδοποίηση ανά Περιφέρεια 2014 - 2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	12.680	13.814	16.951	17.386	20.189
Αττικής	113.479	122.055	128.746	137.461	158.058
Βορείου Αιγαίου	3.069	3.016	3.393	4.032	5.117
Δυτικής Ελλάδας	11.466	13.560	14.182	14.814	16.942

Δυτικής Μακεδονίας	6.063	6.756	7.555	6.684	8.046
Ηπείρου	5.508	6.365	6.814	7.045	8.415
Θεσσαλίας	14.777	16.920	18.744	19.630	24.221
Ιονίων Νήσων	4.625	5.796	6.931	8.977	11.677
Κεντρικής Μακεδονίας	49.429	53.432	57.290	61.732	74.935
Κρήτης	15.780	18.030	19.789	22.553	26.589
Νοτίου Αιγαίου	18.782	22.778	26.320	33.246	41.109
Πελοποννήσου	12.778	14.024	16.399	17.727	21.911
Στερεάς Ελλάδας	9.725	10.102	11.462	11.940	14.349

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Πίνακας Α.7 Ροές λήξης συμβάσεων ορισμένου χρόνου ανά Περιφέρεια 2014 - 2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	23.144	23.045	28.061	33.292	41.895
Αττικής	190.942	241.969	284.017	332.103	397.854
Βορείου Αιγαίου	9.374	13.254	12.086	13.926	17.647
Δυτικής Ελλάδας	29.258	31.076	38.169	29.885	38.432
Δυτικής Μακεδονίας	10.944	10.226	13.112	13.802	15.780
Ηπείρου	12.435	13.438	17.428	22.713	34.728
Θεσσαλίας	24.308	29.237	33.340	39.366	50.576
Ιονίων Νήσων	35.610	40.536	45.148	52.054	66.923
Κεντρικής Μακεδονίας	85.084	90.453	105.205	120.711	149.130
Κρήτης	77.961	86.663	99.032	113.485	133.300
Νοτίου Αιγαίου	60.997	69.199	76.068	83.804	100.401
Πελοποννήσου	22.162	25.254	29.654	35.924	42.603
Στερεάς Ελλάδας	17.494	19.937	21.667	23.909	28.874

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Πίνακας Α.8 Ροές προσλήψεων ανά καθεστώς, ανά Περιφέρεια 2014 - 2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Ε3 ΥΠΟΒΟΛΕΣ	1.566.139	1.809.552	2.142.974	2.400.398	2.668.923
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	223.590	282.380	313.570	335.222	340.118
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	9.939	12.040	14.930	16.203	17.052
Αττικής	94.270	127.782	138.595	142.525	137.424
Βορείου Αιγαίου	2.816	3.369	3.405	4.247	5.014
Δυτικής Ελλάδας	7.432	9.334	10.119	9.944	10.180
Δυτικής Μακεδονίας	4.325	4.614	4.923	5.054	5.051
Ηπείρου	4.746	5.534	5.757	6.536	7.361
Θεσσαλίας	7.581	12.634	14.219	16.576	17.976
Ιονίων Νήσων	5.365	6.954	8.306	9.735	10.662
Κεντρικής Μακεδονίας	41.986	44.238	49.228	54.025	59.325
Κρήτης	22.939	27.083	31.533	33.287	32.155
Νοτίου Αιγαίου	8.386	10.040	11.539	12.773	13.015
Πελοποννήσου	8.191	11.634	14.444	16.910	17.160
Στερεάς Ελλάδας	5.614	7.124	6.572	7.407	7.743
ΜΕΡΙΚΗ	567.328	677.521	859.439	981.758	1.110.239
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	20.157	24.609	32.821	39.284	45.110
Αττικής	250.961	290.240	365.367	423.767	472.262
Βορείου Αιγαίου	8.735	14.464	14.164	15.198	17.274
Δυτικής Ελλάδας	34.510	39.460	50.387	42.374	48.807
Δυτικής Μακεδονίας	6.874	8.379	10.753	12.474	14.985
Ηπείρου	13.021	17.279	22.659	27.540	36.469
Θεσσαλίας	24.319	31.087	40.335	49.464	57.556
Ιονίων Νήσων	18.679	21.585	25.900	30.460	34.798

Κεντρικής Μακεδονίας	82.275	103.453	136.195	156.483	176.686
Κρήτης	40.402	45.506	56.120	64.862	72.202
Νοτίου Αιγαίου	30.141	34.581	42.664	47.606	50.447
Πελοποννήσου	23.252	29.000	39.073	45.231	52.524
Στερεάς Ελλάδας	14.002	17.878	23.001	27.015	31.119
ΠΛΗΡΗΣ	775.221	849.651	969.965	1.083.418	1.218.566
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	35.195	35.768	42.893	45.459	48.943
Αττικής	265.120	297.156	345.174	394.270	445.790
Βορείου Αιγαίου	9.545	10.626	11.342	12.565	14.521
Δυτικής Ελλάδας	29.153	28.875	32.010	34.198	38.979
Δυτικής Μακεδονίας	15.582	14.149	18.744	18.029	19.638
Ηπείρου	15.446	15.978	19.412	23.561	28.612
Θεσσαλίας	41.253	41.741	47.830	51.431	56.183
Ιονίων Νήσων	28.642	32.869	36.407	42.619	53.019
Κεντρικής Μακεδονίας	118.662	130.078	145.204	160.268	175.605
Κρήτης	79.627	88.270	99.029	110.973	124.037
Νοτίου Αιγαίου	74.853	87.436	94.741	108.939	124.501
Πελοποννήσου	34.868	37.410	43.330	45.887	49.213
Στερεάς Ελλάδας	27.275	29.295	33.849	35.219	39.525

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ